

Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma

Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma

METSÄHALLITUS

Översättning: Cajsa Rudbacka-Lax

Kansikuva: Luonterin saaristomaisemaa Mikkelin Neitvuorelta. Kuva Sampo Kiviniemi / Vastavalo.fi

© Metsähallitus 2011

ISSN-L 1796-2943

ISSN 1796-2943 (verkkajulkaisu)

ISBN 978-952-446-864-0 (verkkajulkaisu)

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	2011
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	31.12.2009
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	5936/623/2009
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	Lietvesi: rantojensuojeluohjelma, harjujensuojeluohjelma, Natura 2000 -alue Luonteri: rantojensuojeluohjelma, vanhojen metsien suojeluohjelma, Natura 2000 -alue		
ALUEEN NIMI	Lietvesi, Luonteri		
NATURA 2000 -ALUEEN NIMI JA KOODI	Lietvesi FI 0500024 Luonteri FI 0500021		
ALUEYKSIKKÖ	Etelä-Suomen luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Metsähallitus		
JULKAISUN NIMI	Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma		
TIIVISTELMÄ	<p>Tämä suunnitelma on laadittu kahden Natura 2000 -alueen, Lietveden (FI 0500024) ja Luonterin (FI 0500021), muodostamalle kokonaisuudelle. Lietvesi sijaitsee Puumalan, Taipalsaaren ja Savi-taipaleen kuntien alueilla, jakautuen Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan maakuntiin. Luonteri sijaitsee kokonaan Etelä-Savossa Mikkelin kaupungin sekä Juvan ja Puumalan kuntien alueilla. Natura-alueiden yhteispinta-ala on noin 277 km², josta pääosa vesialuetta. Maa-alueista on perustettu pääosin yksityisiä luonnonsuojelualueita; valtion suojeluun hankkimia, Metsähallituksen hallinnoimia maita on n. 13 km².</p> <p>Suunnitelma on laadittu osallistavaa suunnittelutapaa noudattaen yhteistyössä alueen eri toimijoiden kanssa. Se ohjaa Metsähallituksen toimintaa Lietveden ja Luonterin Natura-alueiden valtionmaiden käytössä. Yksityismaiden osalta suunnitelma toimii yhteenvedona ja tietopakettina Natura 2000 -ohjelman tavoitteista, toteutustavoista ja vaikutuksista suunnittelualueella. Suunnittelun erityis-tavoitteena on ollut pilotoida suojelutavoitteiden ja kehityshankkeiden yhteensovittamista Natura-alueilla ja niiden läheisyydessä.</p> <p>Lietveden ja Luonterin Natura-alueet muodostavat luonnonsuojelullisesti ja maisemallisesti erittäin merkittävän suojelualuekokonaisuuden. Niillä on erityistä arvoa erittäin uhanalaisen saimaannorpan suojelussa ja Saimaan ainutlaatuisen järviluonnon säilyttämisessä. Alueen vesien laatu on erinomainen.</p> <p>Lietveden luonto muodostuu selkävesistä ja sokkeloisesta saaristosta. Rannat vaihtelevat karuista silokallioista louhikkoisiin moreenimaihin ja hienohiekkaisiin harjuihin. Metsät ovat valtaosin karuja kallio- ja harjuhäntäjäitä. Natura-alueeseen kuuluu varsinaisen Lietveden lisäksi alueita Petranselältä ja Liittokivenselältä. Luonteri on Etelä-Savon puhtaimpia vesistöjä. Vesi on erittäin kirkasta ja järviluonto melko luonnontilaista. Alueella on pitkiä ja kapeita selkiä sekä erikokoisia kallioisia saaria. Rannat ovat syviä. Luonterin luonnontilaiset kalliomänniköt ovat arvokkaita vanhojen metsien suojelun kannalta.</p> <p>Luonterilla arvioidaan elävän noin 5 saimaannorppaa. Norpan ei ole kuitenkaan toistaiseksi havaittu lisääntyvän siellä. Lietveden norppakannan suuruudeksi arvioidaan noin 25 yksilöä. Molemmilla alueilla olisi hyvät edellytykset vahvemman norppakannan elinalueeksi. Saimaannorppa on suunnittelualueen tärkein suojeluperuste.</p> <p>Luonnonsuojelullisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen lisäksi alue on merkittävä virkistyskäytön kannalta. Sitä voisi hyödyntää nykyistä enemmän luontomatkailuun. Lähialueilla on runsaasti vapaa-ajan asutusta, minkä vuoksi on tärkeää säilyttää luonnontilaisia ja yleiseen virkistyskäyttöön varattuja alueita. Lietveden ja Luonterin alueet soveltuvat hyvin vesiretkeilyyn: matkaveneilyyn, melontaan ja soutuun. Hyvä retkisatamaverkosto mahdollistaa useamman päivän retkeilyn järvimaisemissa. Metsästys, kalastus, marjastus ja sienestys ovat paikallisesti tärkeitä. Virkistyskalastuksen edellytykset ovat hyvät.</p> <p>Suunnitelman tavoitteena on ollut löytää tasapaino Natura-alueiden suojelun ja kestävän käytön välillä. Tärkeimmät keinot ovat norpan suojeluun liittyvän tietoisuuden lisääminen, paikalliset yhteistyö- ja sopimuskäytännöt elinkeinotoiminnan ja virkistyskäytön järjestämisessä (metsästys, kalastus, muu virkistyskäyttö, luonnonhoito, matkailu), norpalle vaarattomien kalanpyydysten käytön ja kalastusmuotojen edistäminen, käytön ohjaaminen maankäytön vyöhykejaon avulla, tulokaslajien säätelyn ja torjunnan tehostaminen sekä kulttuurivaikutteisten ja metsäluontotyyppien ennallistaminen ja hoito.</p> <p>Suunnitelmassa on panostettu aiempaa enemmän alueiden tärkeimpien suojelullisten arvojen sekä niihin kohdistuvien uhkatekijöiden ja maankäyttöpaineiden tunnistamiseen, tavoitteena kytkä Natura-alue mahdollisimman hyvin toiminnalliseen ympäristöön. Tässä yhteydessä pilotoituja menetelmiä ja analyysityökaluja voidaan jatkoissa hyödyntää mm. maankäytön suunnittelun apuvälineinä.</p>		
AVAINSANAT	Lietvesi, Luonteri, Natura 2000, saimaannorppa, hoito- ja käyttösuunnitelma		
MUUT TIEDOT	Suunnitelman ovat kirjoittaneet Hanne Liukko ja Arto Vilén.		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 95		
ISSN-L ISSN (VERKKOJULK.)	1796-2943 1796-2943	ISBN (VERKKOJULKAISU)	978-952-446-864-0
SIVUMÄÄRÄ	102 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	2011
UPPDRAKSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	31.12.2009
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	5936/623/2009
TYP AV SKYDDSOMRÅDE/SKYDDSPROGRAM	Lietvesi: strandskyddsprogrammet, åsskyddsprogrammet, Natura 2000-område Luonteri: strandskyddsprogrammet, skyddsprogrammet för gammal skog, Natura 2000-område		
OMRÅDETS NAMN	Lietvesi, Luonteri		
NATURA 2000-OMRÅDETS NAMN OCH KOD	Lietvesi FI 0500024 Luonteri FI 0500021		
REGIONENHET	Södra Finlands naturtjänster		
FÖRFATTARE	Forststyrelsen		
PUBLIKATION	Skötsel- och användningsplan för Lietvesis och Luonteris Natura 2000-områden		
SAMMANDRAG	<p>Denna plan har utarbetats för två Natura 2000-områden: helheten Lietvesi (FI 0500024) och Luonteri (FI 0500021). Lietvesi ligger i kommunerna Puumala, Taipalsaari och Savitaipale (landskapen Södra Savolax och Södra Karelen). Luonteri ligger åter helt och hållet i Södra Savolax i staden S:t Michel samt kommunerna Juva och Puumala. Natura-områdenas areal är ca 277 km², varav största delen är vattenområden. Största delen av landområdena har inrättats som privata naturskyddsområden; den mark som staten förvärvat för skyddsändamål och Forststyrelsen förvaltar på Natura-områdena utgör ca 13 km².</p> <p>Planen har utformats enligt principen för deltagande planering i samarbete med olika aktörer på området. Den styr Forststyrelsens verksamhet i fråga om användningen av statsmarker på Lietvesis och Luonteris Natura-områden. För de privata markernas del fungerar planen som ett sammandrag och informationspaket om Natura 2000-programmets syften, sättet att genomföra det och konsekvenserna på planeringsområdet. Planens syfte har i synnerhet varit att utgöra en pilotstudie för samordningen av skyddssyften och utvecklingsprojekt på Natura-områden och i närheten av dem.</p> <p>Lietvesis och Luonteris Natura-områden bildar en mycket viktig skyddsområdeshelhet med avseende på naturskyddet och landskapet. De har ett specialvärde när det gäller att skydda den mycket hotade saimenvikaren och bevara Saimens enastående insjönatur. Planeringsområdets vattenkvalitet är utmärkt.</p> <p>Naturen i Lietvesi består av öppna fjärdar och ställvis labyrintisk skärgård. Stränderna varierar från karga rundhällar till blockfält av moränjord och åsar av fin sand. Skogarna består av talldungar på karga klippor och åsar. Till Natura-området hör också områden från Petranselkä och Liittokivenselkä. Luonteri hör till de renaste vattendragen i Södra Savolax. Vattnet är mycket klart och sjönaturen nära nog i naturtillstånd. På området finns långa och smala ryggar samt olika stora öar. Stränderna är djupa och öarna klippiga. Luonteris klippiga talldungar, som är i naturtillstånd, är värdefulla för skyddet av gammal skog.</p> <p>Man uppskattar att det i dag lever ungefär 5 saimenvikare i Luonteri. Tills vidare har man ändå inte observerat att vikaren skulle ha förökats i Luonteri. Inom Lietvesis Natura-område uppskattas vikarbeståndet omfattar ungefär 25 individer. Båda områdena har goda förutsättningar som livsmiljö för ett starkare vikarbestånd. Saimenvikaren är den viktigaste orsaken till skyddet av planeringsområdet.</p> <p>Förutom naturskydds- och de kulturhistoriska värdena är området viktigt för rekreationen. Det kunde utnyttjas mera än i nuläget också för naturturism. På närområdena finns rikligt med fritidsbostäder; som motpol till dem är det viktigt att bevara områden i naturtillstånd som är reserverade för allmän rekreation.</p> <p>Lietvesi och Luonteri lämpar sig väl för vattenutfärder – t.ex. båtresor, paddling och rodd. Ett bra nätverk av utfärdshamnar möjliggör flera dagar långa utfärder i områdets insjölandskap. Förutsättningarna för rekreativ fiske är goda. Jakt, fiske, bär- och svamplockning är viktiga lokala rekreativ former.</p> <p>Planens syfte har varit att finna en balans mellan skydd och hållbar användning av områdena. De viktigaste sätten att nå detta syfte har varit att öka medvetenheten om skyddet av vikaren, att tillämpa lokal samarbets- och avtalspraxis vid organiseringen av näringsverksamhet och rekreation (jakt, fiske, övrig rekreation, naturvård, turism), att utveckla fiskeredskap och fiskemetoder (ofarliga för vikaren), att styra områdets användning med hjälp av zonindelning för markanvändningen, att effektivare reglera och bekämpa nykomlingsarter & att restaurera och vårda kulturpåverkade naturtyper och skogsnaturtyperna.</p> <p>I denna plan har man satsat mer än tidigare på att identifiera områdenas viktigaste skyddsvärden samt hot och markanvändningstryck som riktar sig mot dem, i syfte att så bra som möjligt binda Natura-området till sin funktionella miljö. De nya tillvägagångssätt och analysverktyg som använts i samband med planeringen kan utnyttjas i framtiden, bl.a. som hjälpmedel vid planering av markanvändningen.</p>		
NYCKELORD	Lietvesi, Luonteri, Natura 2000, saimenvikaren, skötsel- och användningsplan		
ANDRA UPPGIFTER	Skötsel- och användningsplanen har skrivits av Hanne Liukko och Arto Vilén.		
SERIENS NAMN, NUMMER	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 95		
ISSN-L	1796-2943	ISBN (ONLINE)	978-952-446-864-0
ISSN (ONLINE)	1796-2943		
SIDANTAL	102 s.	SPRÅK	finska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, naturtjänster	PRIS	

Sisällys

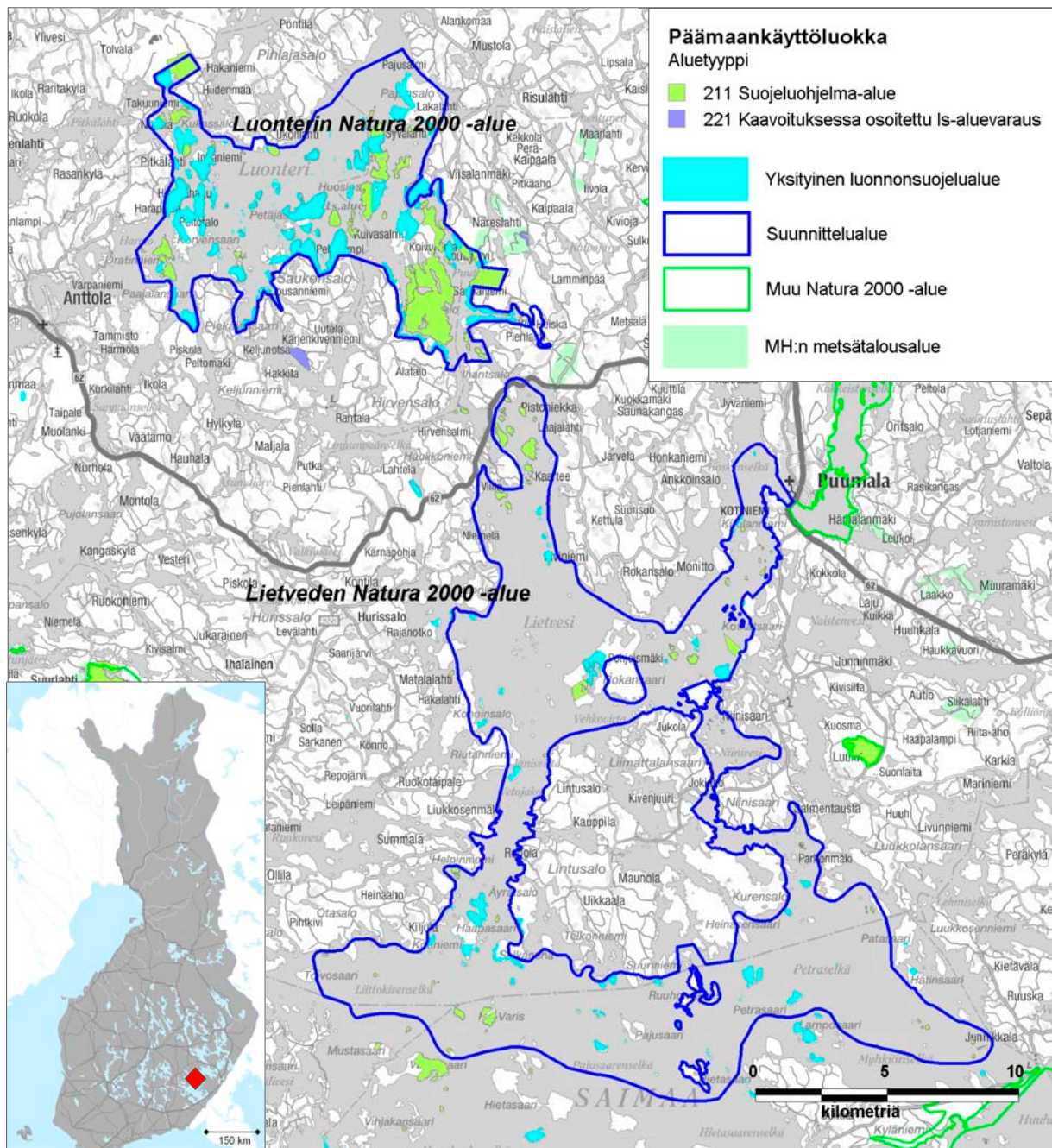
1 Johdanto	7
SUUNNITTELUALUEEN NYKYTILA	11
2 Luonto, historia ja nykyinen käyttö	11
2.1 Yleiskuvaus.....	11
2.2 Kallio- ja maaperä.....	13
2.3 Vesistöt	13
2.4 Kasvillisuusluokat.....	15
2.5 Natura 2000 -luontotyytit.....	15
2.6 Lajisto	20
2.6.1 Saimaannorppa	22
2.7 Historia.....	26
2.8 Nykyinen käyttö.....	28
2.9 Uhkatekijät.....	34
2.10 Yhteenvedo tärkeimmistä arvoista suojelun ja käytön kannalta.....	40
HOITO JA KÄYTTÖ	41
3 Hoidon ja käytön tavoitteet	41
3.1 Suojeluohjelmien, maankäytön ja vesiensuojelun tavoitteet sekä toteutustavat.....	41
3.2 Hoidon ja käytön visio, merkittävimmät suojelukohteet sekä niihin kohdistuvat uhat ja strategiat.....	45
3.3 Suojelualan tavoitteiden toteuttaminen maankäytön ohjauksessa.....	46
4 Alueiden käytön vyöhykkeet	48
4.1 Vyöhykejaon perusteet.....	48
4.2 Suunnittelualan vyöhykejako	49
5 Luonto- ja kulttuuriarvot	52
5.1 Luonnonsuojelun ja hoidon nykytila.....	52
5.2 Tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta	52
5.2.1 Yleiset toimenpiteet	52
5.2.2 Erityiset toimenpiteet.....	53
5.3 Kulttuuriperinnön suojelu ja hoito	55
6 Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu	57
6.1 Retkeily ja muu luonnon virkistyskäyttö	57
6.2 Opastusviestintä ja muu ympäristökasvatus	57
6.3 Matkailun yritystoiminta.....	57
6.4 Palvelurakenteiden huolto.....	58
7 Tutkimus	59
8 Muu käyttö	60
8.1 Marjastus ja sienestys.....	60
8.2 Kalastus	60
8.3 Metsästys.....	61
8.3.1 Nykytila	61
8.3.2 Tavoitteet	61

8.3.3 Toimenpiteet	61
8.3.4 Seuranta	62
8.4 Maastoliikenne ja muu liikkuminen.....	63
9 Toimenpidesuunnitelmat	63
HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	64
10 Hallinnan ja hoidon järjestäminen	64
11 Turvallisuus ja pelastustoiminta.....	64
12 Valvonta	65
13 Yhteistyö.....	65
14 Resurssit ja aikataulu.....	66
15 Suunnitelman vaikutusten arviointi	67
15.1 Ekologiset vaikutukset ja vaikutukset Natura 2000 -alueeseen	67
15.1.1 Virkistyskäyttö, luontomatkailu ja loma-asutus.....	67
15.1.2 Ennallistaminen ja luonnonhoito	70
15.1.3 Vaikutukset suunnittelualueen Natura 2000 -suojeluperusteisiin	71
15.2 Vaikutukset kulttuuriperintöön	73
15.3 Sosiaaliset vaikutukset	74
15.4 Taloudelliset vaikutukset	74
Lähteet.....	76
Liitteet	79
Liite 1 Lietveden ja Luonterin hks-hankkeen ohjaus- ja projektiryhmän jäsenet	79
Liite 2 Direktiivi- ja uhanalaisten lajien suojelu sekä luokitukset	80
Liite 3 Maa- ja metsätalousministeriön asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla 223/2009	84
Liite 4 Muinaisjäännökset Lietveden ja Luonterin alueilla	86
Liite 5 Yhteenvedo saaduista lausunnoista.....	87
Liite 6 Metsähallituksen vahvistuskirje	102

1 Johdanto

Suunnittelualue

Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma koskee Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueita. Yhdessä näistä alueista käytetään tässä suunnitelmassa nimitystä **suunnittelualue**. Suunnittelualueen sijainti, rajausta ja päämaankäyttöluokat esitetään kuvassa 1.

Kuva 1. Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden sijainti, suunnittelualueen rajausta ja maankäyttö. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa L5293.

Keskeinen osa suunnittelualueesta kuuluu Natura-verkoston ohella myös rantojensuojeluohjelmaan. Lietvedellä suunnittelualueeseen sisältyy myös harjijensuojeluohjelmaan kuuluvia alueita, Luonterilla vanhojen metsien suojeluohjelman kohteita.

Lajistonsuojelullisesti suunnittelualueen tärkein suojelukohde on saimaannorppa (*Phoca hispida saimensis*). Suunnittelualueella on keskeinen merkitys eteläisen Saimaan norppakannan tulevaisuuden kannalta. Luonterilla arvioidaan elävän tällä hetkellä puolenkymmentä saimaannorppaa. Norpan ei ole havaittu toistaiseksi lisääntyvän Luonterilla. Lietvedellä norppakannan suuruudeksi arvioidaan noin kymmenen yksilöä. Lietveden Natura-alueella, johon kuuluu pääosin myös Petranselkä, norppia arvioidaan elävän noin 25 yksilöä. Talvella 2007–2008 Lietvedellä arvioitiin olevan kaksi ja Petranselällä kuusi synnyttävää naarasta. Koko Saimaalla elää noin 260 norppaa, ja poikasina eli **kuutteja** syntyy noin 55 vuosittain. Kuuteista todennäköisesti alle puolet elää aikuiseksi saakka. Suurin uhka norppakannalle on verkkokalastuksen aiheuttama sivusaalis-kuolleisuus. Suunnittelualueella olisi hyvät edellytykset vahvemman norppakannan elinalueeksi. (Kokkonen & Sipilä, suull. tiedonanto 27.10.2008)

Lietveden Natura 2000 -alue (FI 0500024) sijaitsee Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan maakuntien alueella Puumalan, Taipalsaaren ja Savitaipaleen kunnissa. Lietveden Natura-alueeseen kuuluu varsinaisen Lietveden lisäksi alueita Petranselältä ja Liittokivenselältä. Lietvesi on selkävesien ja monipuolisen saariston muodostama osa Saimaata ja saimaannorpan tärkeä elinalue. Natura 2000 -alueen kokonaispinta-ala on 19 271 ha.

Luonterin Natura 2000 -alue (FI 0500021) sijaitsee Etelä-Savon maakunnassa Puumalan, Mikkelin ja Juvan kuntien alueella. Luonteri on Saimaan päävirtaamasta syrjässä oleva, melko luonnontilainen selkäveden ja saariston muodostama kokonaisuus. Lisäksi Luonteri on erittäin uhanalaisen saimaannorpan elinaluetta. Natura 2000 -alueen kokonaispinta-ala on 8 441 ha.

Suunnittelun perusta

Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) 6. artiklan mukaan Natura-alueille on tarvittaessa laadittava tarkoituksenmukainen käyttösuunnitelma. Lietveden ja Luonterin Natura-alueet on määritelty Etelä-Savon Natura-alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelmassa (Ustinov 2006) kiireelliseksi suunnittelukohteeksi. Kiireellisyyden perusteita suunnittelualueella ovat yleissuunnitelman mukaan matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, lajisuojelu sekä vesiensuojelu.

Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu erityisesti luontoarvojen sekä virkistys- ja matkailukäytön yhteensovittamiseksi luontodirektiivin periaatteiden mukaisesti. Suunnittelu on toteutettu Metsähallituksen osallistavan suunnittelun periaatteita noudattaen.

Suunnittelun tavoitteet

Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden osalta tässä suunnitelmassa linjataan alueiden hoidon ja käytön päätökset sekä määritellään tavoitteet alueiden tulevalle kehitykselle ja toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Suunnitelma ohjaa Metsähallituksen toimintaa sen hallinnassa olevilla alueilla. Koko Natura-alueen osalta tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa kuvataan alueen ominaispiirteet, määritetään tärkeimmät sen käytössä huomioitavat suojeluarvot ja keinot niiden turvaamiseksi sekä arvioidaan rakentamisen ja kaavoittamisen suunnittelualueelle luomaa käyttöpainetta tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Suunnitelmassa ei esitetä alueen yksityismaiden tai -vesien haltijoita sitovia velvoitteita. Yksityismaiden osalta suunnitelma toimii yhteenvedona ja tietopakettina Natura 2000 -ohjelman tavoitteista, toteutustavoista ja vaikutuksista suunnittelualueella. Yksityisten suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteista on sovittu kunkin alueen rauhoitusmääräyksissä. Natura 2000 -alueiden käsitteleminen yhtenä suunnittelukokonaisuutena mahdollistaa kuitenkin suojeluarvojen kattavan huomioimisen sekä alueeseen kohdistuvien käyttöodotusten ja -paineiden laajan tarkastelun. Kokonaistarkastelun tarve korostuu suunnittelualueen kaltaisilla saimaannorpan tärkeillä esiintymisalueilla.

Suunnittelun erityistavoitteena on ollut pilotoida suojelutavoitteiden ja kehityshankkeiden yhteensovittamista Natura-alueilla ja niiden läheisyydessä – esimerkkikohteina Pistohiekan alueelle suunniteltu matkailuinvestointi ja Natura-alueiden pääkohde saimaannorppa. Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden välissä sijaitsevalle Pistohiekan alueelle on valmisteilla osayleiskaava, jonka keskeisenä tavoitteena on ollut Pistohiekan alueen ja Puumalan kunnan kehittäminen Saimaan alueen matkailulliseksi vetonaulaksi. Samanaikaisesti tämän hoito- ja käyttösuunnitelman kanssa on laadittu Puumalan kunnan alueelle matkailun yleissuunnitelmaa (**Master Plan**), jossa on tarkennettu myös Pistohiekan alueen kehittämisen suuntaviivoja.

Suunnitelman laadinta ja osallistaminen

Hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu osana Etelä-Savon maakuntaliiton rahoittamaa **Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden hoidon ja käytön suunnittelu** -hanketta. Suunnitelman laatimisesta on vastannut Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalvelut. Suunnittelun tueksi perustettiin projektiryhmä ja laajapohjainen ohjausryhmä, jotka ovat molemmat osallistuneet aktiivisesti suunnitteluun. Projektiryhmän ja ohjausryhmän kokoonpanot on esitetty liitteessä 1.

Suunnittelun alkaessa pidettiin heinäkuussa 2008 kolme yleisötilaisuutta (Taipalsaari, Anttola ja Puumala) paikallisten ja vapaa-ajanasukkaiden tavoittamiseksi. Näissä esiteltiin suunnittelu- aluetta, kerrottiin hoito- ja käyttösuunnitelmasta ja sen laatimisprosessista sekä annettiin mahdollisuus esittää kommentteja ja toiveita laadittavaan suunnitelmaan liittyen. Aloitustilaisuuksiin osallistui yhteensä 40 henkilöä. Lisäksi tilaisuuksissa oli paikallisten ja maakunnallisten sanomalehtien toimittajia, ja suunnittelu sai yleisötilaisuuksien jälkeen näkyvyyttä lehdistössä. Suunnittelun loppuvaiheessa pidettiin jälleen yleisötilaisuudet, joissa esiteltiin suunnittelutyön tuloksia sekä kerättiin kommentteja ja palautetta paikallisilta. Tilaisuudet pidettiin 6.–8.4.2009, ja niihin osallistui yhteensä noin 30 henkilöä.

Suunnittelusta on lisäksi tiedotettu Metsähallituksen verkkosivuilla. Suunnitelman luonnos on ollut luettavissa ja kommentoitavissa Metsähallituksen internetsivuilla osoitteessa **metsa.fi/hks**. Suunnitelma on ollut lausuntokierroksella 19.5.–19.6.2009. Lausuntopyyntö esitettiin 32 taholle, ja lausuntoja saatiin 19 kpl (Liite 5).

Aikaisemmat suunnitelmat

Alueelle ei ole tehty aikaisemmin hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Osana yleiskaavoitusta on tehty Pistohiekan suunnittelualan luontoselvitykset 2005–2006 (Nironen & Vauhkonen 2006) sekä linnusto- ja norppaselvitykset Luonterin Puuterselän ja Lietveden pohjoisosan alueella (Vauhkonen 2006). Lisäksi alueelta on olemassa seurantatietoa ja selvityksiä mm. saimaannorpan osalta. Lietveden ja Luonterin valtionmailla on tehty luontotyyppi-inventointi vuonna 2006. Lietveden alue on sisällytetty Suur-Saimaan luonto- ja virkistysalueselvitykseen (Etelä-Karjalan liitto 2005). Metsähallitus on laatinut Luonterille kaksi toimenpidesuunnitelmaa ennallistamiseen ja luonnonhoitoon liittyen vuosina 2005 (Partanen 2005) ja 2008 (Halonen 2008).

Kaavoitustilanne

Suunnittelualan yleiskaavoitus on kokonaisuutena valmis.

Lietveden Natura 2000 -aluetta koskevat seuraavat kaavat:

- Etelä-Savon maakuntakaava (maakuntavaltuusto hyväksyi kaavan 29.5.2009 ja päätti alistaa sen ympäristöministeriön vahvistettavaksi)
- Etelä-Savon seutukaava
- Etelä-Karjalan seutukaava
- Etelä-Karjalan maakuntakaava (luonnos on asetettu nähtäville 22.5.2009)
- Suur-Saimaan osayleiskaava Taipalsaaren kunnassa
- Lietveden–Suur-Saimaan osayleiskaava (Etelä-Savon ympäristökeskus vahvistanut 27.6.2002)
- Suur-Saimaan alueen rantaosayleiskaava (Savitaipaleen kunnanvaltuusto hyväksynyt kaavan 16.3.2005)
- Suur-Saimaan osayleiskaava (vahvistettu ympäristöministeriössä 5.9.1994).

Luonterin Natura 2000 -aluetta koskevat seuraavat kaavat:

- Etelä-Savon maakuntakaava (valmisteilla)
- Etelä-Savon seutukaava
- Anttolan Luonterin rantayleiskaava (Etelä-Savon ympäristökeskuksen vahvistama 12.6.1998)
- Luonterin rantaosayleiskaava (Etelä-Savon ympäristökeskuksen vahvistama 30.11.2001)
- Anttolan eteläisten ja itäisten pienalueiden yleiskaava (Anttolan kunnanvaltuuston hyväksymä 11.12.2000)
- Lietveden–Suur-Saimaan rantaosayleiskaava (Etelä-Savon ympäristökeskuksen vahvistama 27.6.2002).

Tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa suunnittelualan kaavoitustilanne esitellään maakuntakaavan tarkkuudella suunnittelualan suuruuden sekä ranta- ja osayleiskaavojen yksityiskohtaisuuden vuoksi. Kaavoitustarkastelu on luvun 2.8 lopussa.

Suunnitelman hyväksymis- ja vahvistamistiedot

Laadittu suunnitelma on hyväksytty suunnitteluhankkeen ohjausryhmässä; valtionmaiden osalta suunnitelman vahvistaa Metsähallitus (Liite 6).

SUUNNITTELUALUEEN NYKYTILA

2 Luonto, historia ja nykyinen käyttö

Tässä luvussa käytetyt tiedot perustuvat aluetta koskeviin julkaisuihin ja selvityksiin, jotka on koottu tämän hoito- ja käyttösuunnitelman lähdeluetteloon.

2.1 Yleiskuvaus

Lietveden Natura 2000 -alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon luontodirektiivin (92/43/ETY, **SCI**) perusteella. Lietvedellä on hankittu valtion omistukseen yhteensä noin 220 ha vuonna 1990 valtakunnalliseen rantojen suojeleluohjelmaan sisällytetyjä ja Natura 2000 -aluerajaukseen kuuluvia maa-alueita. Natura-alue on pääosin myös rantojen suojeleluohjelma-alueita. Valtionvesiä Natura-alueeseen kuuluu noin 25 ha; koko Natura-alueesta noin 90 % on vesialuetta. Maa-alueista valtion omistuksessa on noin kymmenesosa; yksityisiä suojeleluoalueita on noin kuudesosa maa-alasta, eli noin 320 ha (kuva 2). Natura-alueella on myös harjunsuojeleluohjelmaan kuuluva harju-alue Rokansaassa. Lietvesi on valittu osaksi Suomen tärkeiden lintualueiden **FINIBA**-verkostoa osana **Saimaa–Lietvesi**-kokonaisuutta.

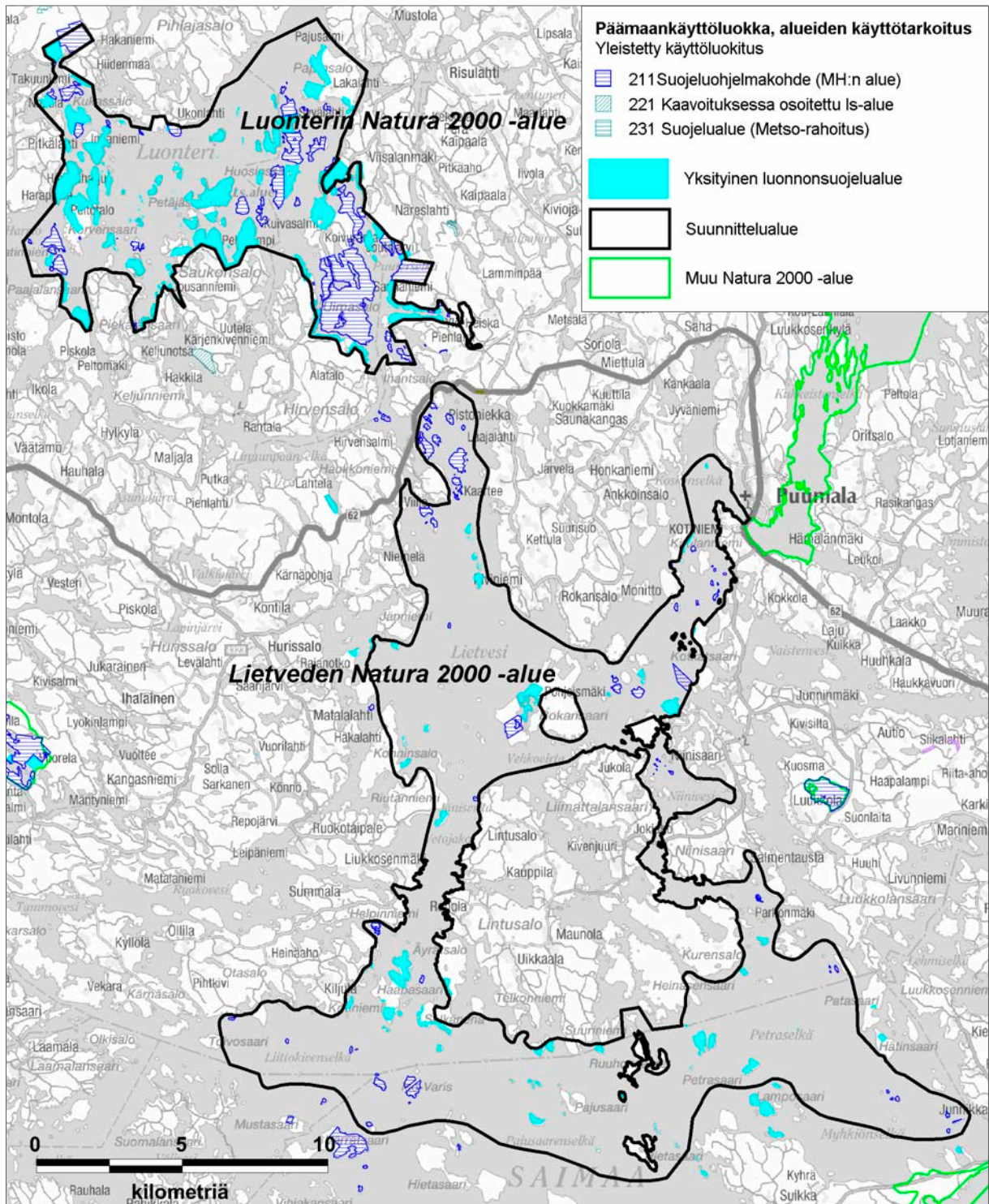
Alueen keskellä oleva saaristo on asuttua, ja sinne on lossi- ja tieyhteys. Useissa saarissa on nähtävissä kaskeamisen ja laiduntamisen vaikutuksia. Alueen läpi kulkee etelä-pohjoissuuntainen harjajakso edustavine hiekkarantoineen. Geologiset muodostumat ovat erityisen arvokkaita Rokansaassa, jossa on komeita hiekkarantoja ja laaja alue korkeita harjuselänteitä, suppia ja muita harjumuodostumia. (Ustinov 2006)

Lietveden Natura 2000 -alueen suojeleluun pääasiallisina toteutuskeinoina ovat maa-alueilla maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) ja luonnonsuojelelulaki (1096/1996) sekä vesialueilla maastoliikennelaki (1710/1995), kalastuslaki (286/1982) ja sopimukset kalastusrajoituksista.

Luonterin Natura-alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon luontodirektiivin perusteella (**SCI**). Luonteri kuuluu myös valtakunnalliseen rantojen suojeleluohjelmaan. Etelä-Savon seutu-kaavassa keskeinen osa Luonteria on merkitty arvokkaaksi vesistöalueeksi. Natura-rajaukseen kuuluva Heiskanluhta kuuluu seutukaavan suojeleluoaluevarauksiin, Puuterlahdenniemi on vanhojen metsien suojeleluohjelmassa. (Ustinov 2006) Natura-alueeseen kuuluu noin 1 100 ha valtion omistamia luonnonsuojeleluoalueen perustamiseksi hankittuja maita ja noin 1 300 ha yksityisiä suojeleluoalueita (kuva 2).

Luonteri on karu ja kirkasvetinen, pääosin kalliorantainen järvi. Alueella kasvaa luonnontilaisia kalliomänniköitä, joilla on merkitystä vanhojen metsien suojeleluun kannalta. Metsät ovat mukana **Metso**-ohjelman ennallistamisohjelmassa. Luonteri kuuluu valtakunnallisen palojatkumoalue-verkoston kohteeseen **Saimaan saaristoalueet**.

Luonterin Natura-alueen toteuttamiskeinoina on maa-alueilla maankäyttö- ja rakennuslaki sekä luonnonsuojelelulaki, vesialueilla maastoliikennelaki, vesiliikennelaki, kalastuslaki ja sopimukset.

Kuva 2. Päämaankäyttöluokat ja alueiden käyttötarkoitus Luonterin ja Lietveden Natura 2000 -alueilla. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa L5293.

2.2 Kallio- ja maaperä

Alueen kallioperä syntyi svekofennialaisessa poimutuksessa noin 1,6–1,8 miljardia vuotta sitten. Pääkivilajit alueella ovat graniitti, gneissit ja amfiboliitti.

Alueen maaperän muotoutumiseen ovat vaikuttaneet eniten edellinen jääkausi ja sen päättyminen noin 11 000 vuotta sitten. Maaperälle tyypillisiä ovat moreeni- ja harjumuodostumat sekä kallio-paljastumat. Aivan Lietveden suunnittelualueen eteläpuolella Kyläniemen kautta kulkee toinen Salpausselkä. Salpausselän harjujen aineksina ovat jäätikön mukana kulkeutuneet ja sulamis-vesien lajittumattomasta moreenista lajittelemat sora ja hiekka. Noin 11 500 vuotta sitten Baltian jääjärvivaiheen aikana alaville osille kerrostuivat savet ja siltit.

2.3 Vesistöt

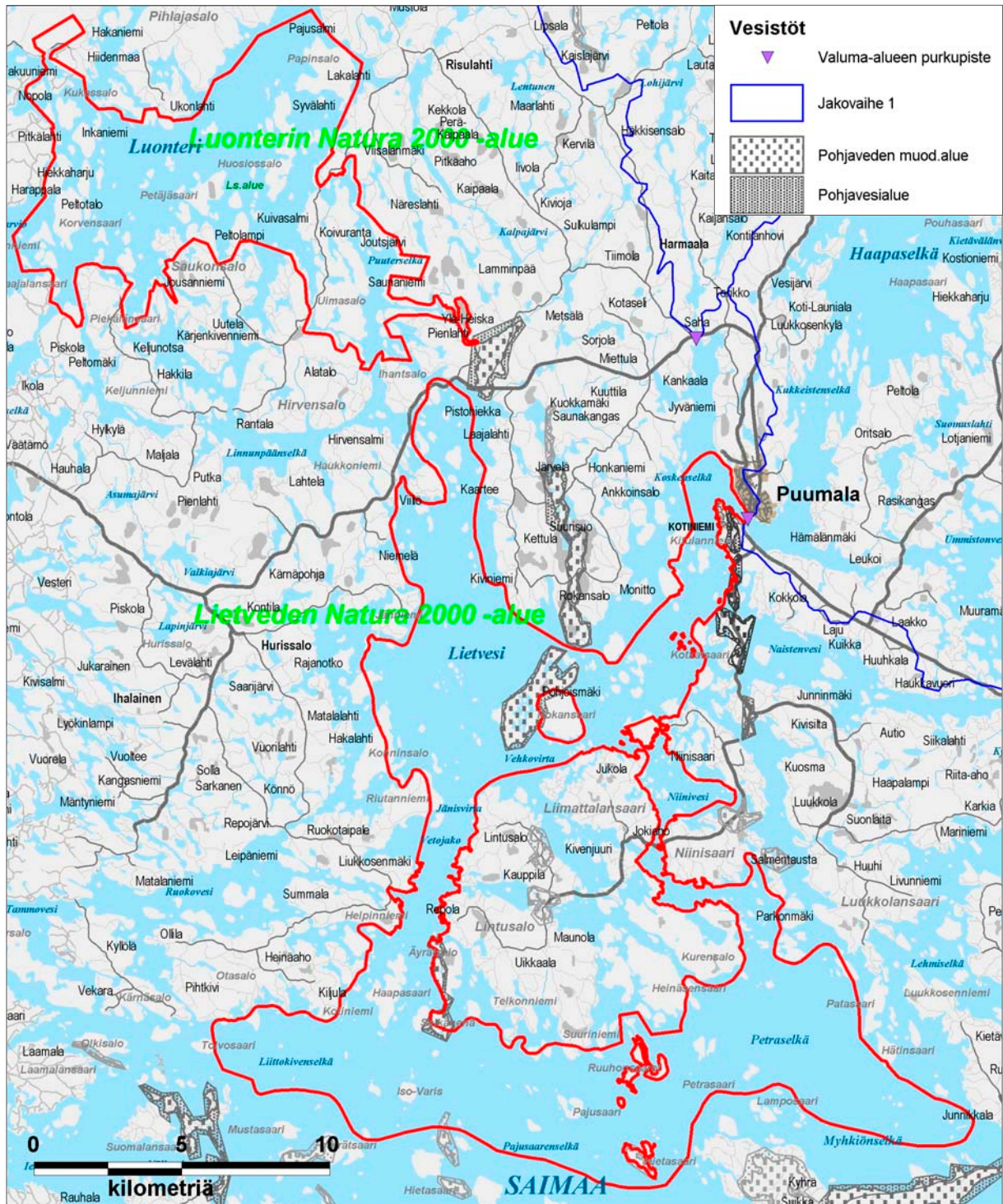
Luonteri ja Lietvesi kuuluvat Vuoksen vesistöalueeseen. Luonteri on selvästi sivussa Saimaan päävirtauksesta. Luonterilla on yhteys Louhiveteen Väättämsalmen kautta. Luonterin vedet purkautuvat päävirtausalueelle Lietveden pohjoispään salmien kautta, lähellä Puumalan Pistohiekkaa. Lietvesi puolestaan saa vesiä Luonterin lisäksi Puumalansalmen kautta. (kuva 3)

Luonteri on karu ja melko luonnontilainen selkävesi. Alueelle ovat tyypillisiä karut ja kallioiset rannat. Järvi on varsin syvä, ja vesi on vähäravinteista ja kirkasta. Tyypiltään Luonteri kuuluu suuriin vähähumuksisiin järviin. Lietveden Natura-alue sisältyy **Pohjoinen Suur-Saimaa –Lietvesi**-vesimuodostumaan, joka kuuluu suureen vähähumuksiseen järviyhteyteen. Molempien vesimuodostumien ekologinen tila on fyysikaalis-kemiallisen vedenlaadun ja kasviplanktonaineiston mukaan erinomainen.

Varsinaisten järviäntaiden lisäksi tavataan Luonterin Uimasalossa ja Lietveden Rokansaareissa lampia. Purot ja pienialaiset puustoiset suot kirjovat paikoin metsämaisemaa. Lähteisyyttä ei juuri esiinny.

Sekä Lietvedellä että Luonterilla EU:n vesipuitedirektiivin (2000/60/EY) mukaisena tavoitteena pintavesille on erinomaisen ekologisen tilan säilyminen, joka on yhtenevä Natura-tavoitteiden kanssa. Tavoitteen arvioidaan toteutuvan nykykäytännön mukaisilla toimenpiteillä.

Luonteri kuuluu alustavassa ehdotuksessa EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisen vesien tilan seurannan vertailujärviin (Kotanen & Manninen 2010, Ustinov 2006).

Kuva 3. Valuma-aluejako, purkupisteet, pohjaveden muodostumisalueet ja pohjavesialueet Lietvedellä ja Luonterilla. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa L5293.

2.4 Kasvillisuusluokat

Suunnittelualue sijaitsee eteläborealisella metsäkasvillisuusvyöhykkeellä. Kivennäismaiden metsät ovat kasvillisuusluokaltaan valtaosin tuoreita tai kuivahkoja kankaita (taulukko 1). Rantojen karut kalliomänniköt hallitsevat metsämaisemaa. Luonterilla on merkitystä vanhojen metsien suojelun kannalta lähinnä Puuterlahdenniemen alueen vuoksi. Lietvedellä on kaskivaikutteisia metsiä ja aluetta halkovalla harjujaksolla harjumetsiä. Talouskäytön jäljet ovat laajalti nähtävissä molempien Natura-alueiden metsissä.

Taulukko 1. Kivennäismaiden kasvillisuusluokat Lietveden ja Luonterin valtionmaalla.

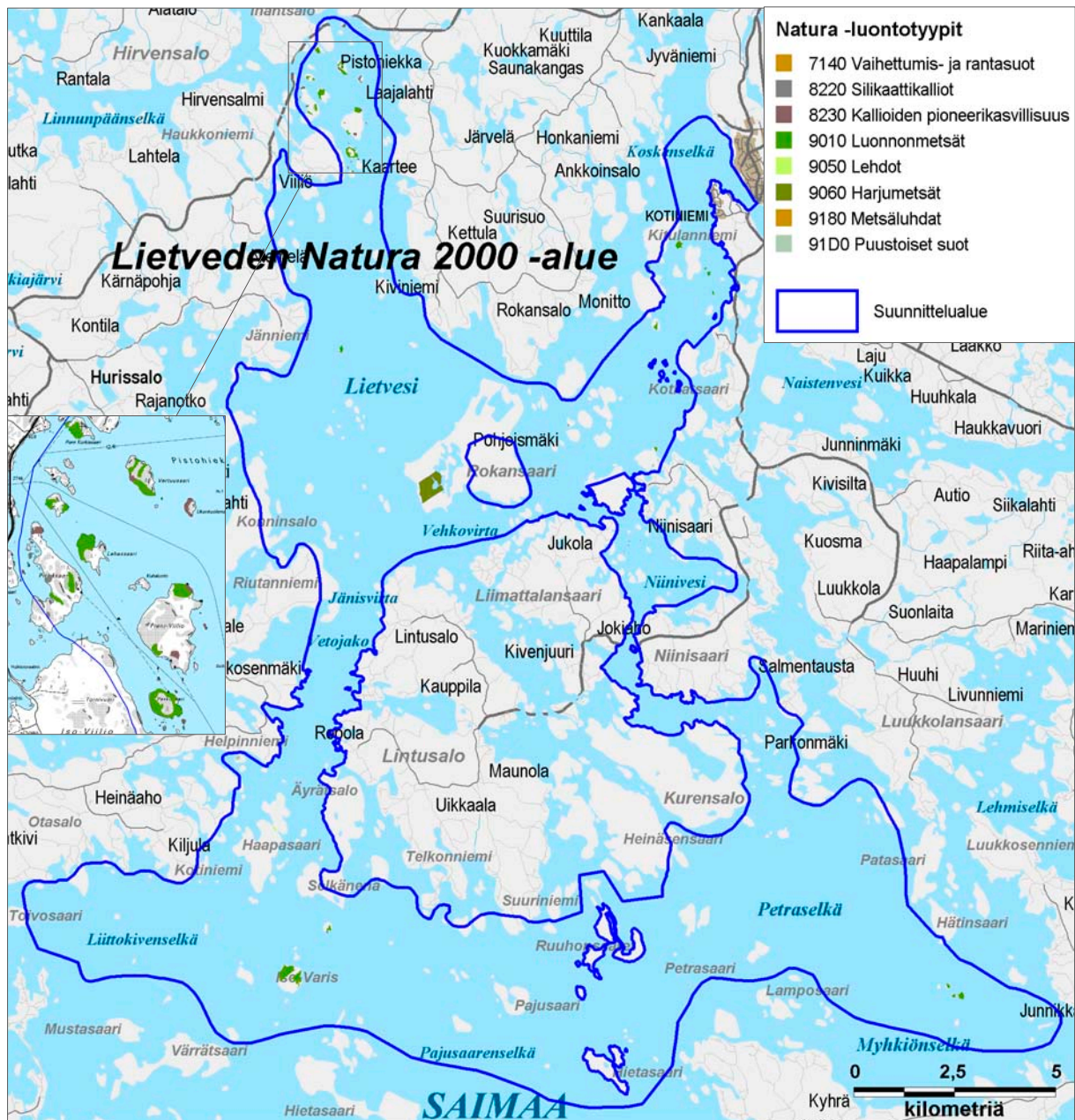
Kasvillisuusluokka	Luonteri		Lietvesi	
	ha	%	ha	%
Lehto	2	0	-	-
Lehtomainen kangas	96	10	11	5
Tuore kangas	425	44	39	19
Kuivahko kangas	268	28	116	55
Kuiva kangas	42	4	7	4
Karukkokangas	1	0	1	0
Hietikko	-	-	1	0
Kalliokko	124	13	36	17

2.5 Natura 2000 -luontotyypit

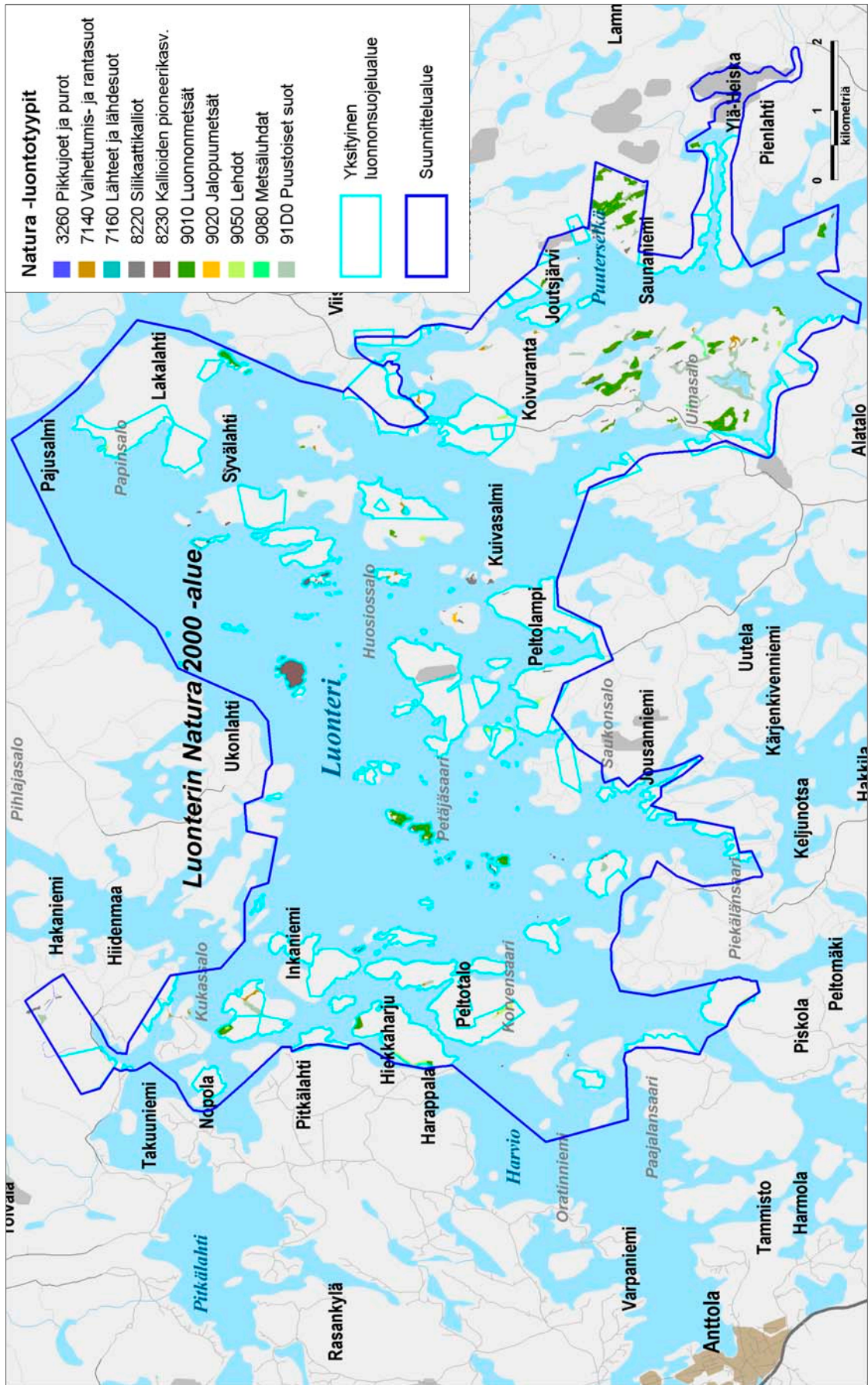
EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen I luontotyypeistä Lietvedeltä tavataan seitsemää ja Luonterilta kymmentä luontotyyppiä, joiden yhteispinta-ala on 223,6 ha (taulukot 2 ja 3) valtionmaalla sekä yksityisillä suojelualueilla. Luontotyyppien sijoittuminen on esitetty kuvissa 4 ja 5 sekä edustavuudet kuvissa 6 ja 7. Priorisoituja eli erityisen tärkeitä luontotyyppiä alueilla ovat vaihettumis- ja rantasuot, lähteet ja lähdesuot, borealiset luonnonmetsät, jalopuumetsät, metsäluhdet sekä puustoiset suot.

Taulukko 2. Natura 2000 -luontotyypit ja niiden edustavuus Luonterin valtionmaalla ja yksityisillä suojelualueilla. Pinta-ala 0,0 ha tarkoittaa, että luontotyyppiä tavataan alueella, mutta pinta-ala on alle 0,05 ha. * = priorisoitu luontotyyppi.

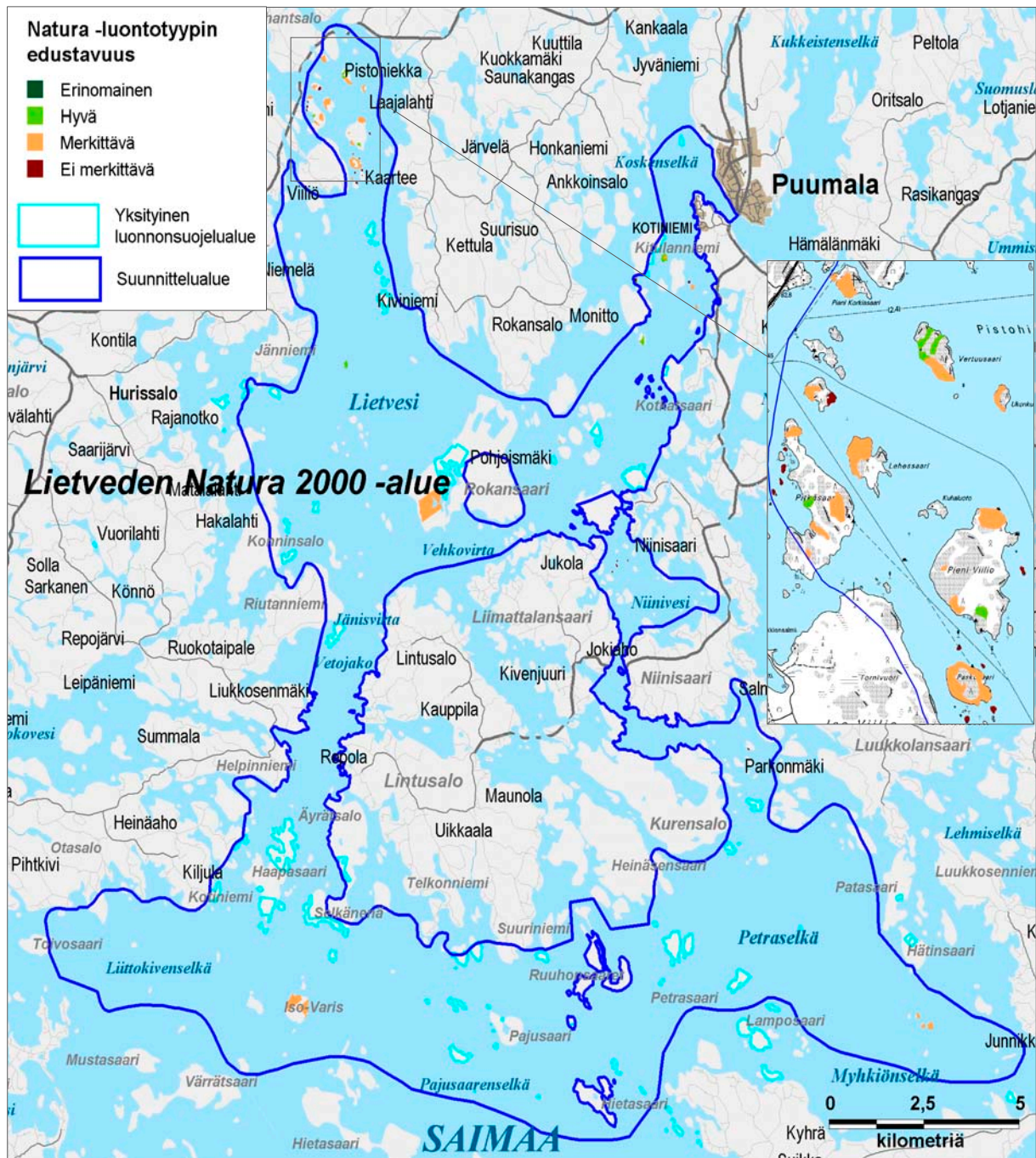
Luontotyyppi		Erinomainen ha	Edustavuus			Yht. ha
Koodi	Nimi		Hyvä ha	Merkittävä ha	Ei merkittävä ha	
3260	Pikkujoet ja purot		0,6	0,1		0,7
7140	Vaihettumis- ja rantasuot*		3,7	1,5		5,2
7160	Lähteet ja lähdesuot*		0,0		0,2	0,2
8220	Silikaattikalliot	1,8	2,2	4,6		8,6
8230	Kallioiden pioneerikasvillisuus		9,0	13,2	0,1	22,3
9010	Borealiset luonnonmetsät*		30,5	37,3		67,8
9020	Jalopuumetsät*			0,6		0,6
9050	Lehdot		5,1	3,4	1,3	9,8
9080	Metsäluhdet*		0,6	1,2		1,8
91D0	Puustoiset suot*		20,7	13,8	0,5	35,0
Yhteensä						152,0

Kuva 4. Lietveden Natura 2000 -luontotyytit. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa L5293.

Kuva 5. Luonterin Natura 2000 -luontotyypit. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa L5293.

Kuva 6. Lietveden Natura 2000 -luontotyyppien edustavuus. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa L5293.

Taulukko 3. Natura 2000 -luontotyytit ja niiden edustavuus Lietveden valtionmaalla ja yksityisillä suojelualueilla.
* = priorisoitu luontotyyppi.

Luontotyyppi		Edustavuus				Yht. ha
Koodi	Nimi	Erinomainen ha	Hyvä ha	Merkittävä ha	Ei merkittävä ha	
7140	Vaihtumis- ja rantasuot*			0,4		0,4
8220	Silikaattikalliot		0,4	0,5	0,3	1,2
8230	Kallioiden pioneerikasvillisuus		0,8	1,9	0,7	3,4
9010	Boreaaliset luonnonmetsät*		5,2	31,8	1,1	38,1
9050	Lehdot			0,5		0,5
9060	Harjumetsät			25,6		25,6
91D0	Puustoiset suot*			2,4		2,4
Yhteensä						71,6

2.6 Lajisto

Liitteessä 2 on selitetty pääpiirteissään EU:n lintu- (79/409/ETY) ja luontodirektiivin (92/43/ETY) taustaa sekä niiden eri liitteiden merkitys. Suunnittelualan suojelu perustuu luontodirektiiviin, mutta myös lintudirektiivin lajit otetaan suojelussa huomioon.

Luonteri

Luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajeista Luonterilla tavataan kirjoverkkoperhonen, saukko, saimaannorppa ja liito-orava. Saimaannorppa ja liito-orava ovat ensiarvoisen tärkeitä lajeja. Näiden vakituisesti tavattavien direktiivilajien lisäksi satunnaisesti havaittuja ovat ilves, karhu ja susi.

Lintudirektiivin liitteen I lajeja tavataan 20 kpl, ja lisäksi siinä mainitsemattomia uhanalaisia tai silmälläpidettäviä lajeja neljä (taulukko 4). Lämpimuuttavia lajeja ei ole huomioitu.

Luonterin linnustoa on selvitetty vuosina 2006 ja 2008. Vuonna 2006 tehtiin Puuterinselän alueella vesilintujen kiertolaskenta ja selvitettiin Heiskanluhdan linnustoa (Vauhkonen 2006). Kaksi vuotta myöhemmin tehtiin hoito- ja käyttösuunnitelman laadintaan liittyen koko Natura-alueen kattava vesilintujen kiertolaskenta (Heikkilä 2008b). Heiskanluhta on linnustollisesti arvokas kohde, jonka lajistoon kuuluvat mm. liro ja pohjansirkku. Alueella on merkitystä myös muutoaikaisena levähdyspaikkana. Luonterin selkävesilinnusto puolestaan on tyypillistä karulle suurjärvelle. Pieniä lokkilintujen yhdyskuntia tavataan muutamalla paikalla, mutta tyypillisesti ne pesivät yksittäispareina. Vaarantunut (VU) selkälokki pesii Luonterin alueella puustoisilla luodoilla ja saarilla 18 parin voimin.

Muiden lajiryhmien osalta selvityksiä on tehty kääväkkäistä Puuterlahdenniemessä vuonna 2007 (Markkanen 2008). Alueella havaittiin useita vanhan metsän indikaattorilajeja sekä uhanalaisista lajeista vaarantunut rustikka (*Protomerulius caryae*) ja silmälläpidettävä kultakurokka (*Sistotrema alboluteum*). Uhanalaisista putkilokasveista tavataan vaarantuneia kangasvuokkoa (*Pulsatilla vernalis*) sekä hirvenkelloa (*Campanula cervicaria*) ja hyönteisistä kirjoverkkoperhosta (*Euphydryas maturna*).

Luonteri on yksi äärimmäisen uhanalaisen saimaannieriän (*Salvelinus alpinus*) entisistä tunnetuista esiintymispaikoista. Laji lisääntyy luonnonoloissa varmuudella vain Kuolimojärven; Luonterin nieriää on istutettu (Piironen ym. 2006). Muita uhanalaisia kaloja ovat vaarantunut vaellusiika (*Coregonus lavaretus lavaretus*) sekä silmälläpidettävä järvitaimen (*Salmo trutta*). Järvilohi (*Salmo salar* m. *sebagi*) on luokiteltu luonnosta hävinneeksi, koska sen kanta on istutusten varassa.

Taulukko 4. Uhanalaiset ja silmälläpidettävät sekä lintudirektiivin liitteen I (D) lintulajit Luonterilla. Uhanalaisuusluokat: CR = äärimmäisen uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä, LC = elinvoimainen. Natura = Natura-tietolomake, LS = linnustoseelvitys. Hertta = ympäristöhallinnon **Hertta eliölajit** -tietojärjestelmään (Taxon) kootaan tietoja valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisista kasvi- ja eläinlajeista, luonto- ja lintudirektiivin lajeista sekä eräistä muista ympäristöhallinnossa seurattavista lajeista. Aineistot on tarkoitettu ensisijaisesti uhanalaisten ja direktiivilajien suojelusta, hoidosta ja seurannasta vastaavien viranomaisten käyttöön (www.ymparisto.fi).

Laji	Tieteellinen nimi	D	Uhanalaisuus	Tietolähde
Huuhkaja	<i>Bubo bubo</i>	x	LC	Natura
Kaakkuri	<i>Gavia stellata</i>	x	NT	Natura
Kalatiira	<i>Sterna hirundo</i>	x	LC	Natura
Kehräjä	<i>Caprimulgus europaeus</i>	x	NT	Natura
Kivitasku	<i>Oenanthe oenanthe</i>		NT	LS 2008
Kuikka	<i>Gavia arctica</i>	x	LC	Natura
Kurki	<i>Grus grus</i>	x	LC	Natura
Käki	<i>Cuculus canorus</i>		NT	LS 2008
Laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>	x	LC	LS 2008
Liro	<i>Tringa clareola</i>	x	LC	LS 2006
Luhtahuitti	<i>Porzana porzana</i>	x	LC	Natura
Mehiläishaukka	<i>Pernis apivorus</i>	x	NT	Natura
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>	x	NT	Natura
Mustakurkku-uikku	<i>Podiceps auritus</i>	x	LC	Natura
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	x	LC	Natura
Pikkulepinkäinen	<i>Lanius collurio</i>	x	NT	Natura
Pikkulokki	<i>Larus minutus</i>	x	LC	LS 2008
Pikkusieppo	<i>Ficedula parva</i>	x	NT	Natura
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>	x	NT	Hertta
Pyö	<i>Bonasa bonasia</i>	x	LC	Natura
Selkälokki	<i>Larus fuscus</i>		VU	LS 2008
Teeri	<i>Tetrao tetrix</i>		NT	LS 2008
Valkoselkätikka	<i>Dendrocopos leucotos</i>	x	CR	Natura
Viirupöllö	<i>Strix uralensis</i>	x	LC	Natura

Lietvesi

Luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteiden II ja IV lajeista Lietvedellä tavataan saukko ja saimaannorppa. Saimaannorppa on ensiarvoisen tärkeä laji. Satunnaisesti tavattavia direktiivilajeja ovat ilves, karhu ja susi.

Lintudirektiivin (79/409/ETY) liitteen I lajeja tavataan yhdeksän, ja lisäksi siinä mainitsemattomia uhanalaisia tai silmälläpidettäviä lajeja viisi (taulukko 5). Lämpimuuttavia lajeja ei ole huomioitu.

Lietveden linnustoa on selvitetty vuonna 2008 koko alueen kattavalla vesilintujen kierto-laskennalla (Heikkilä 2008a). Linnustollisesti merkittävimmät arvot ovat alueella tavattavat lokki-koloniat sekä vaarantuneen selkälökin esiintyminen paikoin runsaana, erityisesti Pistohiekan edustalla ja Rauniovedellä. Alueen eteläosa on laajalti avointa, ja maisemassa sekä linnustossa on mereisiä piirteitä. Alueella tai sen tuntumassa on tavattu harvinaisia merilökin ja lapintiiran sisä-vesipesintöjä.

Muiden lajiryhmien osalta lajitiedot ovat hajanaisia. Uhanalaisia tai silmälläpidettäviä lajeja on tiedossa kolme: vaarantunut täpläkukkajäärä (*Leptura maculata*) sekä silmälläpidettävät kalliokeuhkojäkäli (*Lobaria scrobiculata*) ja järvitaimen (*Salmo trutta*). Lisäksi tavataan luonnosta hävinneeksi luokiteltu järvilohi (*Salmo salar* m. *sebago*).

Taulukko 5. Uhanalaiset ja silmälläpidettävät sekä lintudirektiivin liitteen I lintulajit (D) lintulajit Lietvedellä. Uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä, LC = elinvoimainen. Natura = Natura-tietolomake, LS = linnustoselvitys.

Laji	Tieteellinen nimi	D	Uhanalaisuus	Tietolähde
Kaakkuri	<i>Gavia stellata</i>	x	NT	Natura
Kalatiira	<i>Sterna hirundo</i>	x	LC	Natura
Kivitasku	<i>Oenanthe oenanthe</i>		NT	LS 2008
Kuikka	<i>Gavia arctica</i>	x	LC	Natura
Kurki	<i>Grus grus</i>	x	LC	Natura
Käki	<i>Cuculus canorus</i>		NT	LS 2008
Laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>	x	LC	LS 2008
Naurulokki	<i>Larus ridibundus</i>		VU	LS 2008
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	x	LC	Natura
Pyy	<i>Bonasa bonasia</i>	x	LC	LS 2008
Selkälokki	<i>Larus fuscus</i>		VU	LS 2008
Sääksi	<i>Pandion haliaetus</i>	x	NT	LS 2008
Teeri	<i>Tetrao tetrix</i>		NT	LS 2008
Tiltalti	<i>Phylloscopus collybita</i>	x	VU	LS 2008

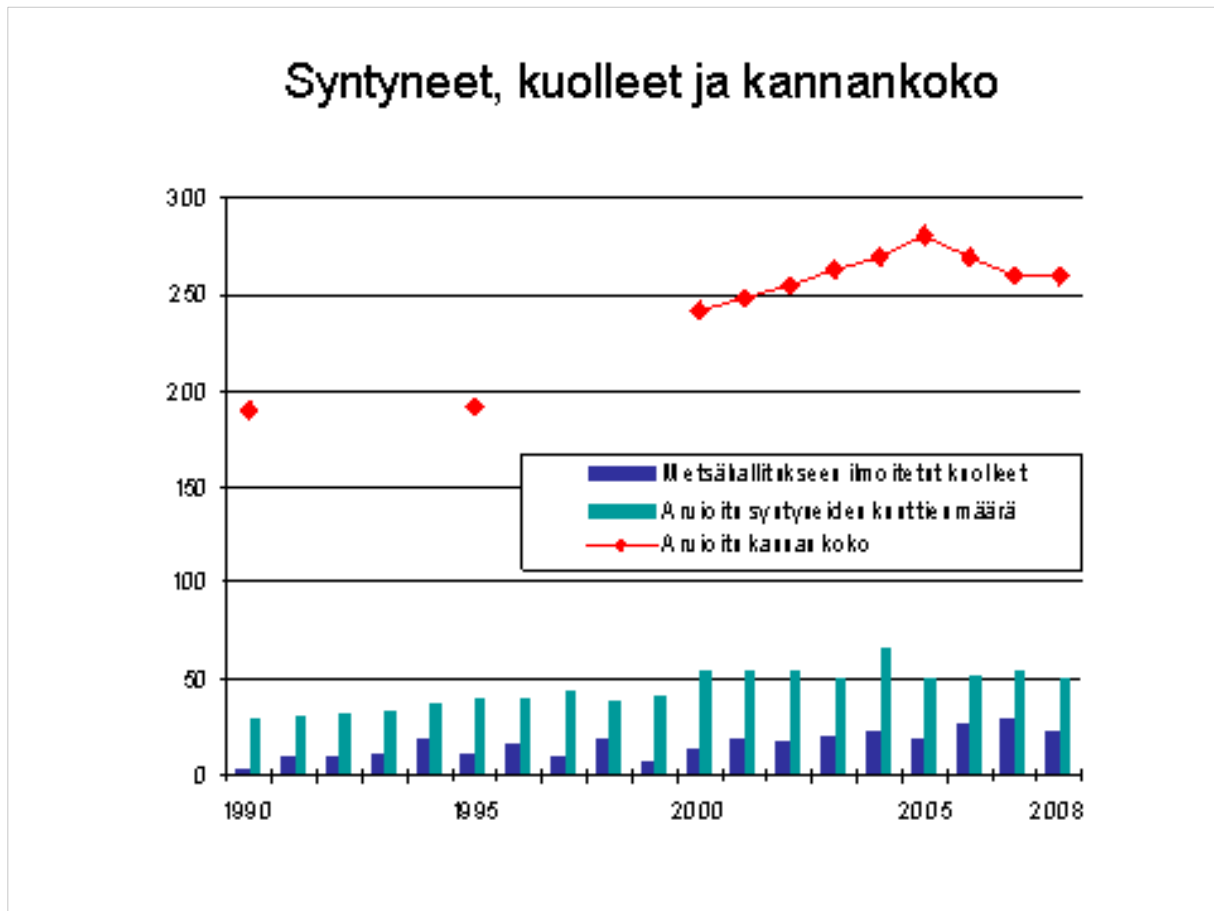
2.6.1 Saimaannorppa

Saimaannorppakannan kehitys ja nykytila

Suunnittelualueen tärkein suojeluperuste ja suojeltava laji on saimaannorppa (*Phoca hispida saimensis*). Alueella elää hieman alle 30 saimaannorppaa eli kymmenisen prosenttia noin 260–270 yksilön kokonaiskannasta. Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueet ovat saimaannorpan populaatiohistorian kannalta hyvin erilaisia. Luonterilta norpat vähenivät aikoinaan voimakkaan metsästyksen vuoksi, ja nyt norpat ovat palaamassa sinne takaisin. Lietvedellä puolestaan olivat koko eteläisen Saimaan ainoat lisääntyvät norpat 1980–90-luvun taitteessa. Saimaan Kyläniemen pohjoispuolisilla suurilla selkävesialueilla norppakannan elpyminen on ollut onnekasta; käytännössä lähes lisääntymätön pesimäalue on kasvanut noin viiden naaraan lisääntymisalueeksi.

Saimaassa voisi teoreettisen kantokykylaskelman mukaan elää jopa 6 000 norppaa. Tapporahatilastojen ja muun saatavilla olevan tiedon perusteella on arvioitu, että 1890-luvulla saimaannorppia on ollut hieman alle tuhat. Saimaannorppaa metsästettiin 1950-luvulle saakka, mutta norppien vähenemisen vuoksi laji rauhoitettiin vuonna 1955 metsästysasetuksella. Vanhojen saatavilla olleiden aineistojen perusteella on arvioitu, että Saimaalla oli 200–400 norppaa 1960-luvulla. Rauhoittamisen jälkeen kannan taantumisen syitä ovat pääasiassa olleet verkko-kalastuksen aiheuttama sivusaaliskuolleisuus, epäedulliset pesimäolot ja pesinnän häiriintyminen. Kannan pienentyminen jatkui 1980-luvulle saakka, minkä jälkeen suojelutoimien ansiosta kanta alkoi vähitellen kasvaa. Vuoden 1990 kannanarviota voidaan pitää ensimmäisenä riittävän laajaan aineistoon perustuvana. Tuolloin kannaksi arvioitiin noin 190 norppaa. Tästä kanta kasvoi ollen noin 280 norppaa vuonna 2005. Osa havaitusta kasvusta etenkin 1990-luvulla selittyy tehostuneella pesä- ja poikaslaskennalla sekä parantuneella pesimäalueiden tuntemuksella. Viime vuosina kannan kasvu on kuitenkin pysähtynyt, ja kannan koko on pienentynyt hieman vuoden 2005 jälkeen (kuva 8).

Kuva 8. Arvioitu saimaannorppakannan koko, Metsähallitukseen ilmoitetut kuolleet yksilöt sekä arvioitu syntyneiden kuuttien määrä.

Nykykäsityksen mukaan saimaannorppakanta on yhtenäinen, mutta jos Saimaan sisällä on tapahtunut eriytymistä, niin juuri eteläisen Saimaan norpat ovat saattaneet eriytyä muusta populaatiosta. Vuodesta 1980 alkaneen seurannan mukaan Lietveden ja Tolvanselkä–Katosselkä-lisääntymisalueiden välillä on noin 40 km:n matka poikaspesien välillä; muutoin poikaspesien keskimääräinen etäisyys toisistaan Saimaalla on noin 5 km. Pesimäalueet, joilla on vain muutama synnyttävä naaras, ovat suuressa vaarassa autioitua yksin sattumatekijöiden vuoksi. Saimaalla vaarallisin sattumatekijä on synnytysikäisen naaraan kuolema.

Suunnittelualueella keskisyntyvyys on ollut 2000-luvulla noin viisi kuuttia vuodessa vastaten noin kymmentä prosenttia koko Saimaan syntyvyydestä. Kannan harvuus (mm. Luonterin alueella) selittää keskimääräistä hieman alemman kuuttituoton. (taulukko 6) Suunnittelualueeseen kuuluvat käytännössä taulukosta 6 Lietvesi, Luonteri ja Petranselkä.

Vaikka norppaa on pääosin pidetty hyvin pesäpaikka- ja alueuskollisena, liikkuvat norpat Lietvedeltä sekä Luonterille että Petranselälle, ja sieltä edelleen aina Ilkonselälle saakka. On tärkeää säilyttää suunnittelualueen norppakanta yhtenäisenä, koska kannan hajanaisuus jo nykyisellään lisää alueellisen sukupuuton riskiä. Petranselän poikkeuksellinen kasvukerroin selittyy alueelle Haukivedeltä siirretyllä yhdellä lisääntymiskykyisellä naaraalla ja erittäin pienellä lähtöpopulaatiolla.

Taulukko 6. Arvioitu saimaannorpan syntyneiden poikasten määrä vuosina 2000–2008, synnytyskykyisten naaraiden määrä vuonna 2008 sekä kannan koko vesistöalueittain. Synn. = synnyttävät naaraat. Kanta = kannan koko. Tolva–Katos = Tolvanselkä–Katosselkä. * = kannan kasvualue, ** = taantunut tai lähes muuttumaton alue. Leutojen talvien vuoksi mm. kevään 2006 ja 2007 pesä- ja poikaslaskenta jäi vajaaksi. Keväinä 2004 ja 2008 laskenta onnistui kattavasti. Jos tunnettua synnytyspaikkaa ei ole vuosittaisen laskennan yhteydessä ehditty tarkastamaan, on poikasen syntymän todennäköisyydeksi arvioitu 0,8.

Vesistön osa	Arvioitu syntyneiden poikasten määrä									Synn. 2008	Kanta 2007
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008		
Pyhäselkä**	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Orivesi**	3	0	2	1	0	0	0	0	0	0	5
Pyy–Enonvesi**	4	2	4	4	2	2	2,4	1,8	2	3	11
Kolovesi*	4	6	6	4	4	3	3	3,2	2	4	17
Joutenvesi*	8	6	8	4	7	6	7,8	6,4	3	5	20
Haukivesi*	11,8	16	13,8	15	16	13	14	13	17	20	58
Pihlajavesi*	17,8	19,8	15,8	15	26	18,6	19	20,8	16	24	102
Puruvesi**	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Tolva–Katos**	3	2	1	3	3	3	2	3,6	3	4	14
Lietvesi**	1	0	1	2	3	1	1	1,8	1,8	2	9
Luonteri**	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Petranselkä*	4	3	4	3	5	3	3	5	5	6	18
Ilkonselkä**	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	4
Yhteensä	56,6	54,8	55,6	51	66	50,6	52,2	55,6	50,8	69	260–270

Uhkatekijät

Saimaannorppa on pitkäikäinen, hitaasti lisääntyvä hyljelaji. Tällaiselle eläinlajille voi pienikin ylimääräinen kuolleisuuden lisäys koitua kohtalokkaaksi. Saimaalla norppakannan kasvua hidastaa myös kannan alueellinen hajanaisuus.

Norppa synnyttää yhden poikasen helmi–maaliskuussa rantakinoksessa olevaan lumipesään. Lyhyen pesintäjakson aikana norppa on herkkä jäällä liikkumisesta aiheutuville häiriöille. Usein toistuvat – esimerkiksi moottorikelkkailusta tai muusta melusta ja pesien lähellä liikkumisesta aiheutuvat – häiriöt voivat johtaa kuutin heikentymiseen ja lopulta menehtymiseen. Häirinnän arvioidaan lisänneen pesäkuolleisuutta. Viime kevään heikot lumiolot ovat nostaneet pesäkuolleisuutta aiemmasta. Tulevaisuudessa ilmastonmuutos voi vaikuttaa epäedullisesti norppakantaan pesimäolosuhteiden huononemisen kautta. Ilmastonmuutokseen vaikuttaminen ei ole mahdollista lyhyellä tähtäimellä, ja siksi onkin tärkeää panostaa muihin vaikuttavampiin suojelekeinoihin.

Kalanpyydyksiin menehtyminen on saimaannorpan suurin yksittäinen kuolinsyy. Kalanpyydyksikuolemien ehkäisy on tehokkain yksittäinen tapa suojella saimaannorppaa. Kalaverkkoihin kuolleita norppia on tullut tiedoksi useita vuosittain, 2000-luvulla jo yli 50 tapausta. Nuoret norpat ovat suurimmassa vaarassa kuolla kalanpyydyksiin huhtikuun lopulla jäiden lähdön aikaan, jolloin emo vieroittaa poikasen. Vieroitusikäiset kuutit liikkuvat toukokuussa jo useiden kilometrien päässä syntymäpaikastaan. WWF aloitti 1980-luvulla vapaaehtoisten verkkokalastusrajoitusten tekemisen osakaskuntien kanssa. Nykyisin sopimusten tekemisestä vastaa Metsähallitus. Sopi- muksen tehneet osakaskunnat pidättäytyvät verkkokalastuksesta kevätikaan rahallista korvausta vastaan. Keväisin verkkokalastuksesta pidättäytymistä suositellaan koko saimaannorpan elin- alueella.

Suojelutavoitteet

Tavoitteena on saada saimaannorppakanta kasvamaan 400 yksilöön vuoteen 2020 mennessä (Metsähallitus 2008). Tämä on pienin elinvoimainen kanta, joka vähentää sattumatekijöiden aiheuttamaa sukupuuton riskiä. Se on välitavoite pyrittäessä suotuisan suojelun tasoon. Tavoitteen on vahvistanut Saimaannorpan suojelun strategiaa 6.11.2008 miettinyt työryhmä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää poikas- ja aikuiskuolleisuuden alenemista, johon pyritään kalastuksen ohjaamisella ja pesimäaikaisen häirinnän ehkäisemisellä. Suunnittelualueella on potentiaaliset mahdollisuudet norppakannan kasvuun, mikäli kalanpyydyskuolleisuus ja haittaa aiheuttava pesinnän häiriö saadaan estettyä.

Kansalliset ja kansainväliset suojelutoimet edellyttävät valtiovaltaa toimimaan saimaannorpan elinympäristön ja -olosuhteiden säilyttämiseksi ja parantamiseksi sekä ottamaan saimaannorppa huomioon sellaisissa ympäristö- ja kalastuspoliittisissa päätöksissä, joilla voi olla vaikutusta norpan elinolosuhteisiin.

Norpan suojelu perustuu myös EU-säädöksiin. Saimaannorppa on EY:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä II mainittu ensisijaisen tärkeä eliölaji, joka on Euroopan yhteisön alueella erittäin uhanalainen; yhteisöllä katsotaan olevan erityinen vastuu sen suojelemisessa lajin luontaisella levinneisyysalueella. Saimaannorppa on mainittu myös luontodirektiivin liitteessä IV(a). Tässä liitteessä mainittuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen on kielletty (Lsl 1096/1996, 49 §). Saimaannorppa on kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa (Rassi ym. 2001) erittäin uhanalainen (EN) ja luonnonsuojelulain 47. §:n mukaan erityisesti suojeltava laji. Uusimmassa kansainvälisessä uhanalaisluokituksessa (IUCN) saimaannorppa on luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) lajiksi.

Suojelutoimenpiteet

Kannan kasvun turvaamiseksi ja erityisesti kuuttien kuolleisuuden pienentämiseksi tulee määräaikaisten (15.4.–30.6.) kalastusrajoitukset laajentaa kattamaan kaikki keskeiset saimaannorpan lisääntymis- ja elinalueet. Tällä hetkellä yli puolet saimaannorpan poikasista syntyy alueilla, joissa keväistä verkkokalastusta on rajoitettu vapaaehtoisin sopimuksin Metsähallituksen ja osakaskuntien välillä.

Vuonna 1999 maa- ja metsätalousministeriö päätti eräiden aikuisillekin saimaannorpille vaarallisten kalastusmenetelmien ja -välineiden käytön laaja-alaisista rajoituksista saimaannorpan elinalueilla. Asetus koskee käytännössä Saimaalla olevia Natura-alueita ja siten myös suunnittelu-alueita. Nykyisen asetuksen (223/2009, ks. Liite 3) piiriin kuuluvat keskeiset norpan elinalueet myös Natura-alueiden ulkopuolella, ja sillä rajoitetaan kalasyöttötilisten koukkupyöydysten käyttöä, verkkojen langanpaksuutta ja laatua sekä annetaan määräyksiä isorysäpyynnistä. Asetus päättyy keväällä 2014.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 26.8.2008 työryhmän selvittämään, miten saimaannorpan suojelu ja kalastus Saimaalla voitaisiin toteuttaa siten, että saimaannorpan suojelutavoitteet sekä vapaa-ajan- ja ammattikalastajien edut tulisivat turvattua. Työryhmä antoi raporttinsa 30.12.2008 (Etelä-Savon TE-keskus 2008). Työryhmä esitti keväisten verkkokalastusrajoitussopimusten markkinoinnin tehostamista. Sopimusalueiden määrätavoitteeksi asetettiin 1 500 km² vuoden 2010 loppuun mennessä. Ellei tavoitetta saavuteta, esitetään verkkokalastuksen kieltämistä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella ajalla 15.4.–30.6. vuoden 2011 alusta alkaen seuraavien viiden vuoden ajaksi.

Toukokuun 2009 alusta voimaan tullut uusittu asetus (223/2009, ks. Liite 3) noudattaa työryhmän linjauksia. Asetus laajentaa merkittävästi aikuisillekin norpille vaarallisten kalastusmenetelmien ja -välineiden käyttöä koskevaa rajoituspinta-alaa. Lisäksi asetuksen määräyksillä ohennetaan sallittujen verkkojen lankavahvuutta. Aiempaan asetukseen nähden tehdyt muutokset tulevat vähentämään aikuisten norppien hukkumista verkkoihin.

Kevätaikaisten verkkokalastusrajoitusten toteuttamista jatketaan tekemällä vapaaehtoisia sopimuksia. Tavoitteena on, että sopimukset kattavat kaikki merkittävimmät saimaannorpan pesimäalueet vuoden 2010 loppuun mennessä, jolloin sopimuksia tulisi olla voimassa noin 1500 km²:n alueella.

2.7 Historia

Alueelta tehtyjen aikaisempien selvitysten lisäksi Metsähallitus teetti kulttuuriperintöinventoinnin vuonna 2008 (Hertell 2008) hoidon ja käytön suunnittelun tueksi. Inventoinnin jälkeen alueelta tunnettujen kohteiden määrä on yhteensä 34 kpl, joista esihistoriallisia kohteita 18 kpl ja historiallisia kohteita 14 kpl.

Esihistoriallinen aikakausi

Viimeisimmän jääkauden päätyttyä jäämassan sulamisvesien alta alkoi paljastua asumiskelpoista maata. Vanhimmat asuinpaikat itäisestä Suomesta ajoittuvat yli kymmenen tuhatta vuotta vanhoiksi. (Etelä-Savon maakuntaliitto 2007) Arkeologiset löydöt osoittavat, että Suur-Saimaan alueella on ollut pysyvää asutusta ainakin 10 000 vuotta. Ihmisiä lienee liikkunut alueella heti mannerjään reunan vetäydyttyä runsaiden kala- ja riistasaaliiden perässä. (Etelä-Karjalan liitto 2005)

Saimaan alueelta löytyy lukuisia esihistoriallisia muinaisjäännöksiä. Kivikautiset asuinpaikat, kalliomaalaukset ja muut arkeologiset löydöt kertovat kalastusta, metsästystä ja keräilyä harjoittaneista ihmisistä. Liikkuva elämäntapa edellytti kevyttä rakentamista, jonka jäljet ovat ajan myötä lähes täysin hävinneet. (Etelä-Karjalan liitto 2005)

Luonterin alueelta on löydetty kalliomaalauksia Uimasalosta. Saarella kohoaa Sarkaslammen itärannalla Sarkasvuori, jonka seinämässä on kalliomaalauksia. Sarkasvuoren lähistöllä sijaitsee Ristilampi, jonka luona on muinainen kvartsilouhos. Lähiseudulla on myös Tikaskaarteenvuori, jonka jyrkässä kallioseinämässä on usean kuvion muodostama kuvakenttä. Vuoden 2008 arkeologisessa inventoinnissa Uimasalon eteläpäästä löydettiin saviastianpalasia; muut inventointilöydöt koostuivat kvartseista ja palaneista luista. (Hertell 2008)

Vuoden 2008 inventoinnissa löydettiin 12 uutta kohdetta, ja esihistoriallisia kohteita on alueella inventoinnin jälkeen tiedossa 18 kpl. Kohteet vaihtelevat yksittäisen kvartsin löytöpaikasta kivikautiseen asumuksen pohjaan. (Hertell 2008)

Kohteiden jakautuminen alueelle on vuoden 2008 inventoinnin mukaan laikuittaista. Asuinpaikkojen kannalta keskeisiä löytöalueita olivat Juvan puolella Huosiossalo ja Raintsaari sekä Mikkelin puolella Iso Huhutisaari. Luonterin itäosassa, nykyisen Huosiossalon ja Raintsaaren kohdalla, on kivi- ja osin vielä varhaismetallikaudellakin ollut joukko pienempiä saaria. Tämä on houkuttellut paikalle asutusta, ja nykytietojen valossa näissä muinaissaarissa on sijainnut eri aikoina viisi asuinpaikkaa. (Hertell 2008)

Raintsaaresta on löytynyt useista eri astioista peräisin olevia saviastianpaloja. Huosiossalon itärannalta löytyi kivikautinen kivetty tulisija ja länsirannalta kivikautisen asumuksen pohja. Iso Huhuhtisaaresta Luonterin länsiosassa havaittiin esihistoriallisia löytöjä neljästä paikasta. Alueelta lienee löydettävissä lisääkin merkkejä esihistoriallisesta asutuksesta. (Hertell 2008)

Pysyvän asutuksen synty ja kaskiviljely

Keräilytaloudesta viljelykulttuuriin alettiin siirtyä vasta 1000–1200-luvulla kaskiviljelyn myötä. Vakituinen peltoviljely alkoi 1400-luvulla pienillä tilkuilla asutuksen lähellä. Kaskeamista on harjoitettu monin paikoin vielä 1900-luvulla. Tästä ovat muistona paikoin runsaat lehtipuuvaltaiset metsät. (Etelä-Karjalan liitto 2005)

Nykyisen Puumalan alue oli asutettu kokonaisuudessaan 1500-luvun loppuun mennessä. 1700-luvun lopulla väkiluku alkoi kasvaa nopeasti. Pääelinkeino oli edelleen kaskiviljely, joka väistyi vähitellen peltoviljelyn tieltä. 1700-luvun lopulla alkoi myös laivaliikenteen huippukausi. Yhteydet ulkomaailmaan olivat vesireittien varassa, sillä tieverkon rakentaminen alkoi pääosin vasta toisen maailmansodan jälkeen. Saaristossa pysyvää asutusta sijaitsi ja sijaitsee edelleen lähinnä Lintusalossa, Luukkolansaaresta, Liimattalansaaresta ja Hurissalossa, johon sijoittuvat myös maatalouden kannalta merkittävimmät peltoalueet. (Etelä-Karjalan liitto 2005)

Vuoden 2008 arkeologisessa inventoinnissa löydetty historiallisen ajan kohteet koostuvat talonpaikoista, kuoppajäännöksistä ja maakummuista. Historiallisen ajan kohteisiin on inventoinnissa luettu mukaan vihreän kullan kulttuuritiehen kuuluva Anttilan tila, joka on oma Natura-alueensa (SCI FI 0500133). Vanhoja talonpaikkoja on kolme. Kaksi näistä sijaitsee Uimasalossa ja yksi Uimasalon itäpuolella Koivirran vastarannalla. Pitkähohjanlahdessa on jäljellä vielä runsaasti puurakenteita. Uimasalon Hakolahden talonpaikkaan liittyy näyttävä navetan kivijalka, useita rakennuksen pohjia ja muita jäännöksiä lähimetsissä, mm. raivauksessa syntyneitä röykkiöitä. (Hertell 2008)

Metsätalous

Alueen varhaiseen metsätalouteen vaikutti suuresti kaskiviljely. Vuosisatoja jatkunut kaskeaminen oli raunioittanut Etelä-Savon luonnon varsin pahoin. Vankat metsät oli hakattu ja poltettu kaskiksi, ja ympäristö oli varsin autio. Kaskeaminen myös köyhdytti maata niin, että usein kaskettu maa ei jaksanut enää kasvattaa metsääkään. Osalla seuduista on 1800-luvun lopulla kärsitty jopa puupulasta. Myöhemmin Etelä-Savon metsät alkoivat toipua osaksi luontaisesti, osaksi määrätietoisien metsänhoitotyön seurauksena. Raskas metsäteollisuus oli jo noussut raaka-aineriikkaammille alueille, ja Etelä-Savo tuli metsäteollisuuden raaka-ainetta tuottavaksi alueeksi. Aluksi uittotoiminta vei puuvirrat Saimaan eteläosaan; sittemmin kuljetukset siirtyivät suurimmaksi osaksi rauta- ja maanteille. (Etelä-Savon maakuntaliitto 2007)

Kuoppajäännökset ovat tavallisia historiallisen ajan kohteita, mutta niiden tarkoituksen määrittäminen tuottaa arkeologeille usein päänvaivaa. Selkeimpiä näistä ovat vanhasta metsätaloudesta kertovat tervahaudat. Iso Huhuhtisaaresta löytyi vuoden 2008 inventoinnin yhteydessä näyttävä, suuri ja syvä tervahauta. Pienempiä todennäköisiä tervakuoppia löytyi Huosiossalon ja Uimasalon eteläosasta. Tervahautoihin liittyvät läheisesti miilut. Kumpumiiluja löytyi Juvalta Huosiossalosta ja Puumalasta Rokansalosta. Rokansalon miiluun liittyy myös tervahauta. Näiden lisäksi alueella oli pieniä hiili- ja nokimaata sisältäviä kuoppia. (Hertell 2008)

Maakuntakaavan muinaisjäännökset ja muinaismuistokohteet

Etelä-Savon maakuntakaavaan on suunnittelualueelta merkitty seuraavat muinaisjäännökset ja muinaismuistokohteet.

Luonteri:

- Mikkeliissä, Saukonsalon pohjoispäässä Matalalahden pohjukassa hylky (puu), ajoitus: ei tietoa; maakunnallisesti merkittävä
- Juvalla, Raintsaareen pohjoisosassa hautapaikka, ajoitus: varhaismetallikautinen; valtakunnallisesti merkittävä
- Juvalla, Uimasalon Sarkasvuorella kalliomaalaus, ajoitus: kivikautinen; valtakunnallisesti merkittävä (kaksi kohdetta; taide ja muistomerkit)

Lietvesi:

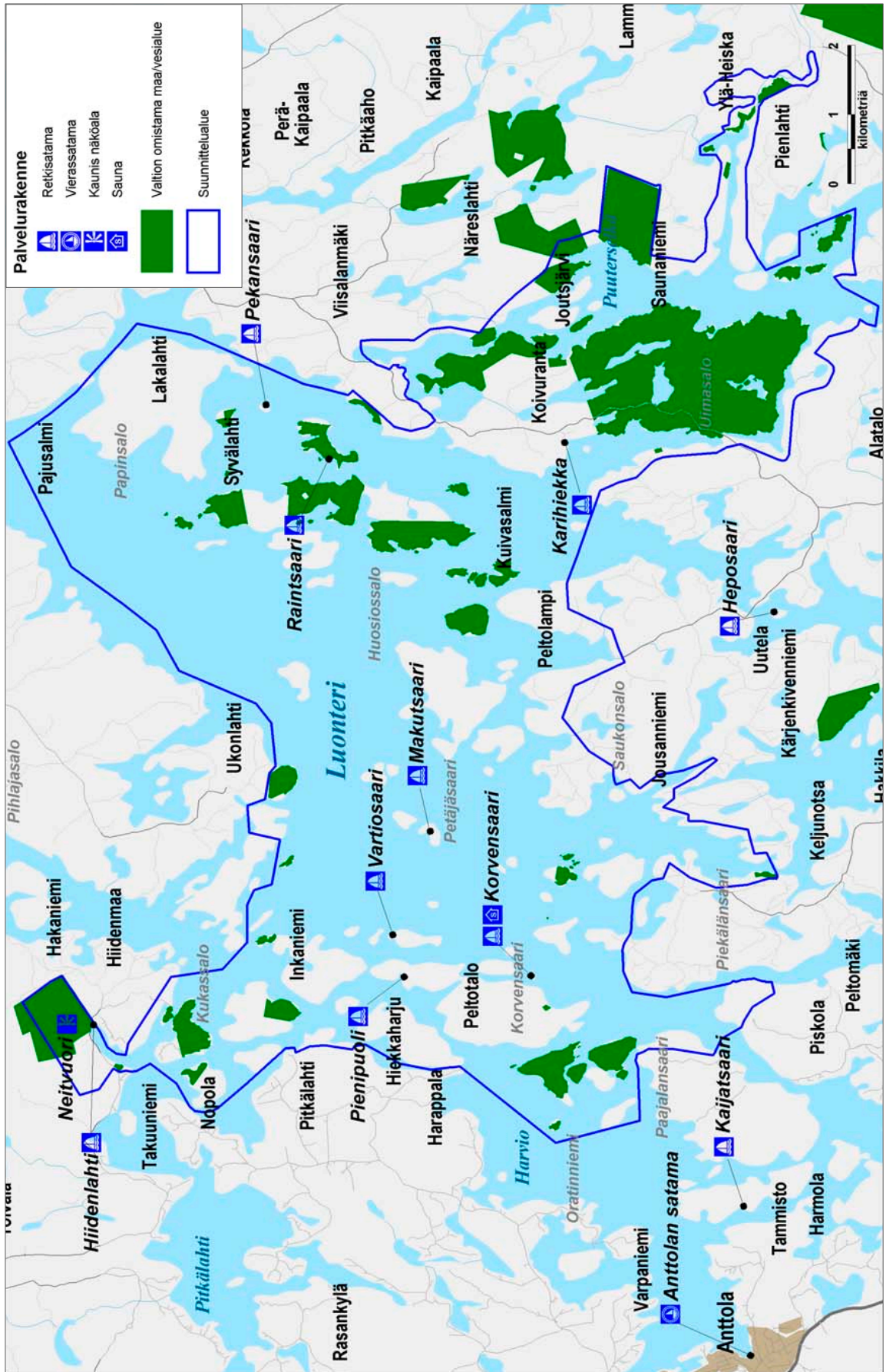
- Kitulanniemen varustukset, puolustusvarustukset, ajoitus: historiallinen; maakunnallisesti merkittävä
- Kapasaaren laituriaikut, vedenalainen rakenne; maakunnallisesti merkittävä
- Rokansaaren linnoitteet, I maailmansodan aikaisia puolustusvarustuksia
- Liehtalanniemi sekä Rokansaaren huvila ja mökit ovat maakuntakaavassa kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkittäviä kohteita.

2.8 Nykyinen käyttö

Retkeily

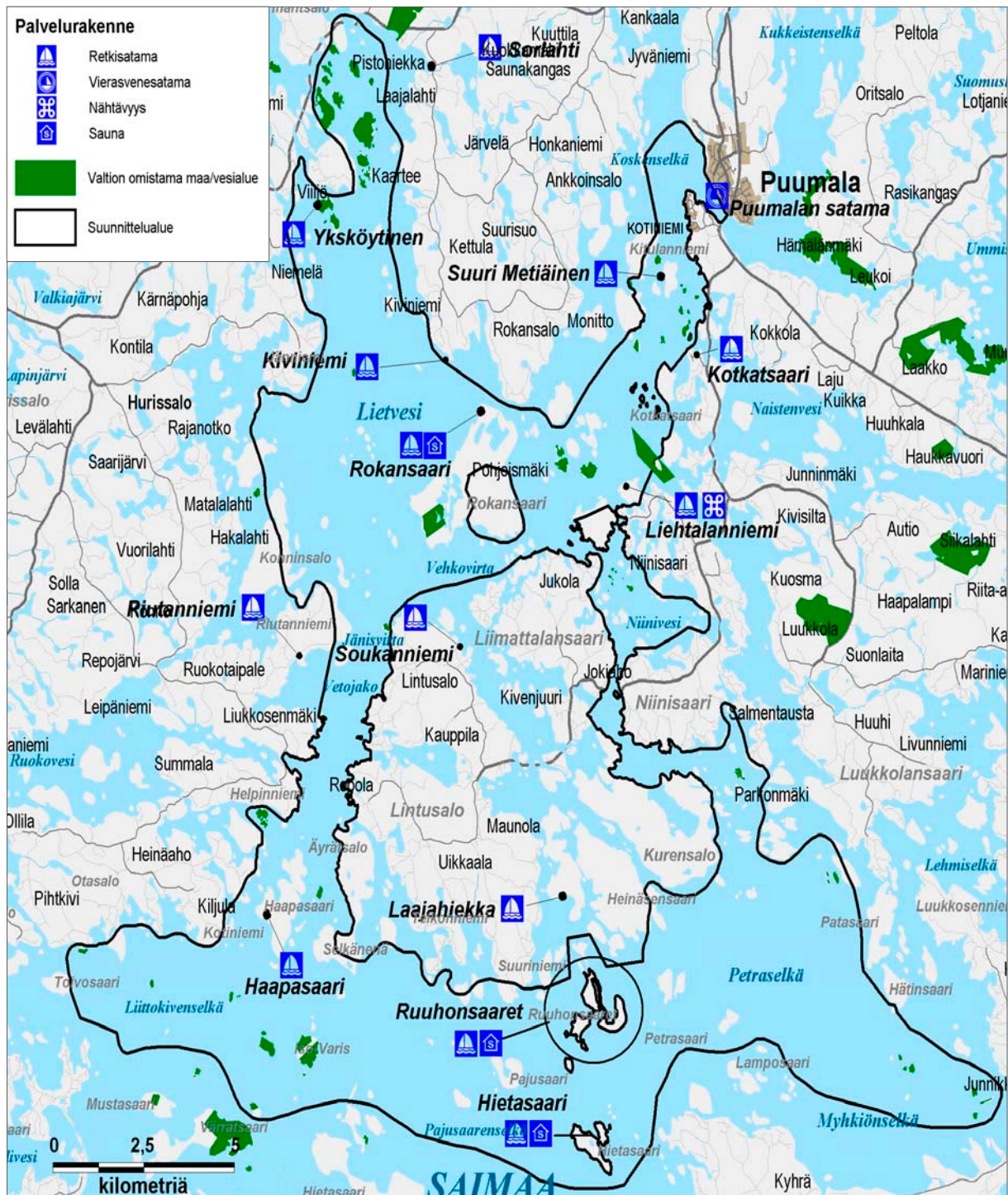
Luonterin Natura 2000 -alueella on useita retkisatamia, joista valtionmailla on kaksi, Hiidenlahdessa ja Raintsaaressa (kuva 9). Hiidenlahden retkisataman hoidosta vastaa Metsähallitus, Raintsaaren Pidä Saaristo Siistinä ry. Hiidenlahden retkisatamasta johtaa polku Neitvuoren näköalapaikalle, ja se liittyy edelleen **Hiidenkierros**-polkureitistöön. Neitvuoren näköalapaikka on ollut perinteisesti paikallisten asukkaiden lähiretkeilykohde, mutta viime vuosina sinne ovat lisäksi löytäneet kauempaa vesiltä tulevat retkeilijät sekä myös autolla liikkuvat. Hiidenmaan polkureitistöä ylläpitää **Hiidenmaan Retket ry**, joka paikallisten yrittäjien lisäksi markkinoi aluetta luontomatkailemiskohteena. Luonterin alue soveltuu hyvin melonta- ja veneretkeilyyn. Siellä liikkuminen tapahtuu jokamiehenoikeuksin. Uimasalon alueella on Juvan kunnan merkitsemä, paikoin vaikeakulkuinen Sarkasvuoren kalliomaalauksille johtava polku. Polun varressa on myös vaatimaton Ristilammen esihistoriallinen kvartsilouhos. Kalliomaalauksella ja kvartsilouhoksella on suppeat kohdeopasteet.

Luonterin alueen merkittäviä yksityismailla sijaitsevia virkistysalueita ovat Mikkelin kaupungin omistama Korvensaaren virkistysalue sekä Juvan kunnan Karihiekan alue.

Kuva 9. Luonteriin tämänhetkiset retkeilypalvelut. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa 5293.

Lietveden Natura 2000 -alueella on yksi retkisatama (Yksköytinen), joka sijaitsee valtionmaalla (kuva 10). Retkisataman ylläpidosta vastaa Pidä Saaristo Siistinä ry. Lietveden alue on suosittua, etenkin paikallisten ja kesämökkiläisten käyttämää lähivirkistysaluetta. Etelä-Saimaan voimakkaasti lisääntynyt virkistyskäyttö on levittäytynyt myös Lietveden alueelle. Alueella liikkuminen tapahtuu jokamiehenoikeuksien puitteissa. Lietveden alueen merkittäviä yksityismailla sijaitsevia virkistysalueita ovat Saimaan virkistysalueyhdistyksen Rokansaaren virkistysalue sekä Pidä Saaristo Siistinä ry:n ylläpitämät retkisatamat. Suosittuja retkisatamia ovat myös Ruuhonsaarten ja Hietasaaren retkisatamat, joita Lietveden Natura-alue ympäröi.

Kuva 10. Lietveden tämänhetkiset retkeilypalvelut. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa 5293.

Korvensaaren ja Rokansaaren virkistysalueilla on retkisatamarakenteiden ohella yleiseen käyttöön tarkoitettu sauna ja Rokansaassa myös vuokrattavia mökkejä. Kuvissa 9 ja 10 on osoitettu myös yksityismailla sijaitsevat retkisatamat, joita ylläpitävät Pidä Saaristo Siistinä ry ja alueen kunnat.

Veneily

Suunnittelualue sopii palveluvarustuksensa puolesta sekä veneilyn päiväkohteeksi että useamman päivän veneilyyn. Siellä kulkevat laivaväylät yhdistävät suunnittelualueen luontevaksi osaksi Saimaalla tapahtuvaa kesäistä vesiretkeilyä. Natura 2000 -alueiden lisäksi palveluvarustusta on muuallakin Lietveden ja Luonterin alueilla, muun muassa seudun kuntien ylläpitämiä retkisatamia. Suunnittelualue toimii virkistyskohteena sekä lähialueelta että kauempaakin tuleville lomailijoille. Saimaa on viime vuosina lisännyt suosiotaan veneilijöiden keskuudessa aiemmin merialueilla veneilleiden siirtyessä Saimaalle. Syynä tähän lienee palveluvarustuksen hyvä taso, siisteys, rauhallisuus ja veden hyvä laatu.

Marjastus ja sienestys

Virkistyskäytön kannalta merkittäviä ovat myös marjastus ja sienestys, jotka jokamiehenoikeuteen kuuluvina ovat sallittuja suunnittelualueella.

Metsästys

Metsästys on sallittu Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden valtionmailla. Metsähallitus on vuokrannut omistamiltaan alueilta metsästysoikeuksia paikallisille metsästyseuroille. Lietvedellä on vuokrattuna noin 100 ha:n metsästysoikeudet, joista Natura-alueen sisäpuolella noin 30 ha. Luonterilla vuokrattuja maita on noin 1 310 ha, joista Natura-alueella noin 1 010 ha. Luonterilla maita on vuokralla neljällä metsästyseuralla, ja kolmella näistä on vuokrattuna myös pieni-riistaoikeudet hirvioikeuksien lisäksi. Lietvedellä vuokraavia seuroja on kaksi, joista toisella on hirvioikeudet ja toisella sekä hirvi- että pieni-riistan metsästysoikeudet.

Kalastus

Suunnittelualueella sijaitsevilla järvillä ja lammilla onkiminen, pilkkiminen, viehekalastus sekä muu kotitarve- ja virkistyskalastus on sallittu kalastuslain (286/1982) mukaisesti. 1.5.2009 voimaan tullut maa- ja metsätalousministeriön asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (223/2009, ks. Liite 3) kieltää aikuisillekin norpille vaarallisten pyydystyyppien käytön norpan keskeisillä elinalueilla, myös Lietveden ja Luonterin Natura-alueilla. Asetus on voimassa kevääseen 2014 saakka. Kielletyt pyydystyypit esitellään tarkemmin luvussa 8.2.

Luonterilla ei ole yhtään rekisteröityä ammattikalastajaa. Siellä on kuitenkin vähäisessä määrin ammattimaista muikun nuottausta (pari nuottakuntaa) ja verkkopyyntiä mädin takia.

Lietvedellä – Liittokivenselkä–Petranselkä mukaan lukien – on yksi ammattikalastaja (> 30 % tuloista kalastuksesta). Hän kalastaa pääasiassa troolilla muikkua. Lintusalon ja Rokansaaren välisellä vesialueella oli vuonna 2007 erittäin vahva täplärapukanta, ja em. kalastaja myös ravusti ammattimaisesti. Vuonna 2008 saaliit olivat lähes olemattomat. Aikoinaan Lintusalossa oli ravunviljelijä, jolta täpläravut karkasivat Saimaaseen.

Lietveden Natura-alueella kalastaa myös pari muuta kalastajaa ammattimaisesti eli myyntitarkoituksessa. He harjoittavat yhdessä troolikalastusta; kummallakin on oma kalusto. He ovat ammattikalastusrekisterissä tavallisina kalastajina. Lisäksi alueella on muutamia rantanuottia, joita vedetään lähinnä harrastusluontoisesti. Saalismääristä ei ole kummankaan alueen osalta tietoa.

Metsätalous

Suunnittelualueen valtionmailla ei harjoiteta metsätaloutta. Yksityismailla metsätalouden harjoittaminen on mahdollista. Poikkeuksena ovat luonnonsuojelualueet, joilla metsänhakkuuta on rajoitettu rauhoitusmääräyksillä. Rantametsien käsittelyssä on noudatettava Metsätalouden kehittämisskeskus Tapion suosituksia rantojensuojeluohjelmaa koskevan periaatepäätöksen mukaisesti.

Luontomatkailu

Suunnittelualue kuuluu muutamien lähialueen luontomatkailuyrittäjien toiminta-alueeseen. Metsähallituksella on Luonterin alueella voimassa yksi luontomatkailun yritys yhteistyösopimus. Alueen luontomatkailuyrittäjillä on meneillään useita hankkeita, joilla pyritään lisäämään luontomatkailun volyyymiä mm. verkottumisen, tuotekehityksen ja markkinoinnin tehostamisen kautta.

Kaavoitustarkastelu

Etelä-Savon seutukaava (Mikkelin ja Pieksämäen seudut) on voimassa suunnittelualueella. Ympäristöministeriö on vahvistanut seutukaavan 18.2.2000. Seutukaava ja valmisteilla oleva maakuntakaava eivät Lietveden ja Luonterin alueilla poikkea merkittävästi toisistaan, ja tässä tarkastelussa keskitytään jo uuteen maakuntakaavaan, vaikka seutukaava on alueella voimassa, kunnes se korvataan vahvistetulla maakuntakaavalla. Keskeiset osat Lietveden Natura-alueesta on merkitty seutukaavassa arvokkaaksi vesialueeksi.

Maakuntavaltuusto on hyväksynyt **Etelä-Savon maakuntakaavan** 29.5.2009, minkä jälkeen kaava tarvitsee vielä ympäristöministeriön vahvistuksen. Vahvistettu kaava astunee voimaan vuonna 2010, jolloin se korvaa nykyisin maankäyttöä ohjaavat seutukaavat. Sen jälkeen maakuntakaava on voimassa 10–30 vuotta. Tässä tarkastelussa on käytetty lähteenä Etelä-Savon maakuntakaavan kaavaehdotusta 24.11.2008. Maakuntakaavaprosessi on edelleen meneillään tämän suunnitelman valmistuessa.

Lietveden ja Luonterin alueet on merkitty Etelä-Savon uuteen maakuntakaavaan valtakunnallisesti merkittäviksi luonnonsuojelualueiksi (SL-merkintä). Alueilla on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) 33. §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Suojelumääräyksen mukaan alueilla ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka saattavat vaarantaa niiden luonnonsuojeluarvoja. Luonnonsuojelulain (1096/1996) 65. ja 66. §:n mukaan sellaisten hankkeiden ja suunnitelmien ympäristövaikutukset on arvioitava, jotka voivat heikentää Natura-alueiden luontoarvoja. Sama koskee Natura-alueen ulkopuolisia hankkeita, mikäli niillä voidaan odottaa olevan Natura-alueelle ulottuvia haitallisia vaikutuksia.

Lietveden alueen luoteisosassa, Pistohiekan lähistöllä, on kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkittävä alue. Myös Rokansaaren pohjoisosassa on kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta merkittävä kohde, Rokansaaren huvila ja mökit, joka ei ollut mukana Etelä-Savon seutukaavassa. Kolmas maakunnallisesti tärkeä kohde on Niinisaaren pohjoiskärjessä sijaitseva Liehtalanniemi.

Luonterin alueen luoteisosa, Neitvuoren maisema, on merkitty maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti merkittäväksi alueeksi.

Pohjois-luoteiskulmassa, Pistohiekan maisemissa, Lietveden Natura 2000 -alue rajautuu kanta-tiehen, joka on osa **Vihreän kullan kulttuuritietä**. Lietvedellä kulkee myös maakuntakaavaan merkittyjä vene-, laiva- ja syväväyliä. Uiton toimintapaikkoja Lietveden Natura-alueella on neljä: Metiäisensaari, Rötikkö, Iso-Viiliö ja Sarviniemen lastausalue.

Luonterin Natura 2000 -alueen poikki kulkee Uimasalon kautta Hirvensalon yhdystie. Yhdystiet on maakuntakaavassa määritetty kyläverkoston tai kuntien yhteistoiminnan kannalta merkittäviksi teiksi. Tiestön lisäksi Luonterilla on maakuntakaavaan merkittyjä veneväyliä sekä Luonterin alueen lounaisosassa laivaväylä eli hyötyliikenteen käyttöön tarkoitettu matalaväylä. Lounaisosassa on merkitty myös uiton suoja- ja järjestelypaikkana toimiva Leppäniemi. Näihin vesiliikenteen väyliin, uiton toimintapaikkoihin sekä kanta- ja yhdystiehen liittyy MRL:n 3. §:n 1. momentin mukainen rakentamisrajoitus.

Maakuntakaavassa on vesistömatkailun kehittämisvyöhykkeenä esitetty yleispiirteisesti Vuoksen ja Mäntyharjun reitin ydinalueita, joille kohdistuu maakunnallisesti ja seudullisesti tärkeitä kehittämis- ja suunnittelutarpeita. Kehittämisvyöhykkeellä ei ole rajausta, vaan matkailun kehittäminen, maankäyttö ja rakentaminen edellyttävät yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Maakuntakaavan kehittämissuosituksessa todetaan, että vyöhykkeellä sijaitseville luonnonsuojelualueille tulee laatia hoito- ja käyttösuunnitelmat.

Retkeilijöitä palvelemaan on Lietveden Natura 2000 -alueelle Etelä-Savon maakuntakaavassa merkitty kolme retkisatamaa: Yksköytinen, Suuri-Metiäinen ja Haapasaari.

Luonterin luoteiskulmaan Neitvuoren maisemiin on maakuntakaavaan merkitty retkeilyreitti **Hiidenkierros**. Lisäksi Luonterin Natura 2000 -alueella on retkeilijöitä varten maakuntakaavaan merkitty neljä retkisatamaa: Hiidenlahti, Vartiosaari ja Pieni Puoli Mikkelin alueella sekä Pekansaari Juvalla.

Lietveden Natura 2000 -alueella on maakuntakaavassa osoitettu yksi virkistysalue Rokansalossa, joka on sekä maakunnallisesti että seudullisesti merkittävä.

Luonterilla on maakuntakaavassa osoitettu neljä maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävää virkistysaluetta: Korvensaari Mikkelin alueella sekä Huosiossalon pohjoisosa (pinta-ala 26 ha), Raintsaari (22 ha) ja Karihiekkä (17 ha) Juvalla. Metsähallituksen mailla näistä sijaitsevat Huosiossalon pohjoisosa ja Raintsaari.

Lietvedellä maakuntakaavaan on merkitty Natura-alueelle kaksi maakunnallisesti merkittävää muinaismuistokohdetta: Kitulanniemen puolustusvarustukset ja Kapasaaren laituriarikut.

Luonterin Natura 2000 -alueelle on muinaismuistokohteita maakuntakaavaan merkitty neljä, joista yksi on maakunnallisesti (Saukonsalon Matalalahden hylky) ja kolme valtakunnallisesti merkittäviä kohteita (Raintsaari, Sarkasvuori ja Sarkaslampi). Muinaismuistokohteiksi maakuntakaavassa merkityt kohteet ovat valtakunnan ja maakunnan kulttuuriperinnön kannalta tärkeitä, muinaismuistolaililla (295/1963) rauhoitettuja muinaisjäännöksiä ja niiden suoja-alueita.

Lietveden Natura 2000 -alueella on maakuntakaavaluonnokseen merkitty arvokkaat geologiset muodostumat sekä vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet Rokansaareissa ja Äyrätsalossa (osittain Natura-alueen ulkopuolella). Pieni osa aivan Luonterin Natura 2000 -alueen itäkaakkoiskulmasta ulottuu Puumalassa arvokkaan geologisen muodostuman (Pistohiekka) ja veden hankinnan kannalta tärkeän pohjavesialueen (Haapataipale) puolelle. Pohjavesialueille ei tule sijoittaa pohjaveden laadulle vaaraa aiheuttavaa toimintaa. Arvokas geologinen muodostuma osoittaa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat harjualueet.

Lietveden Natura-alueen eteläosaa koskevat osin myös Etelä-Karjalan seutukaava (2001) sekä maakuntakaava (luonnos pantu nähtäville 22.5.2009), joka on tarkoitus hyväksyä maakuntavaltuustossa vuoden 2009 aikana.

2.9 Uhkatekijät

Uhka-analyysi

Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden tärkeimmiksi hoidon ja käytön suunnittelussa huomioitaviksi suojelukohteiksi lajiston ja luontotyypien osalta on määritelty järviekosysteemi, saimaannorppa, vesi- ja rantalinnusto, kallioluontotyypit, borealiset metsät ja kulttuuri-vaikutteiset luontotyypit.

Laajavaikutteisoin uhka suunnittelualueella on **ilmastonmuutos**, joka todennäköisesti vaikuttaa jollakin tavalla kaikkiin alueella esiintyviin lajeihin ja luontotyypeihin joko suoraan tai välillisesti. Ilmastonmuutoksen myötä esimerkiksi saimaannorppaan kohdistuu pesimäaikaisten lumiolosuhteiden heikentymisen myötä kokonaan uusia uhkia – kuten nisäkäspetojen saalistus. Myös jäällä liikkumisesta aiheutuvan häiriön vaikutus kuuttien pesäpoikasvaiheen kehitykseen todennäköisesti korostuu ilmastonmuutoksen myötä.

Koska ilmastonmuutoksen hidastamiseen ei ole paikallistasolla tai lyhyellä aikavälillä mahdollisuuksia, **saimaannorpan** suojelussa on keskityttävä aiempaa enemmän muiden keskeisten uhkien vähentämiseen. Näistä merkittävimpiä ovat verkkokalastus ja pesimäaikainen häirintä.

Lietvedellä ja Luonterilla – kuten koko Saimaan alueella – rannoille rakennettavien **vapaa-ajan-asuntojen** määrä kasvaa nopeasti ja asuntojen vuotuinen käyttöaika pitenee, minkä seurauksena myös norpan pesimäkauden aikainen jäällä liikkuminen lisääntyy ja otolliset pesimäpaikat vähenevät. Vapaa-ajanasutuksen voimakas lisääntyminen voi lisätä myös verkkokalastusta norppa-alueilla. Toisaalta nuorten aikuisten ja keski-ikäisen väestön keskuudessa aktiiviset kalastusmuodot – kuten viehekalastus – ovat jatkuvasti kasvattaneet suosiotaan verkkokalastuksen kustannuksella, mikä näkyy verkkokalastuksen vähentymisenä tulevaisuudessa. Vapaa-ajanasumisen lisäksi kaupallinen matkailun yritystoiminta voi lisätä virkistyskäyttöä ja liikkumista suunnittelualueella, millä voi olla vaikutuksia erityisesti saimaannorpan ja lokkilinnuston pesimäolosuhteisiin.

Retkeily ja luontomatkailu voivat aiheuttaa häiriötä erityisesti norpan, vesi- ja lokkilinnuston sekä sääksen pesinnälle. Alueen kallioluontotyypit ovat alttiita retkeilykäytön aiheuttamalle kulumiselle. Ongelmia voidaan ehkäistä palveluvarustuksen sijoittelun ja maankäytön vyöhykejaon avulla. Metsähallitus edistää kestävästä luontomatkailusta yhteistyöllä yrittäjien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Muihin lajeihin kohdistuvista uhista merkittävimpänä voidaan pitää **tulokaspetoja** minkkiä ja supikoiraa, jotka vaikuttavat erityisesti rantalinnuston pesimätulokseen.

Luontotyyppien osalta **kulttuurivaikutteisten elinympäristöjen hoitamattomuus** on alueen merkittävin uhka. Aiempi metsien talouskäyttö vaikuttaa edelleen alueen metsäluontotyyppien tilaan. Vierasperäisten eliölajien leviäminen voi myös olla paikallisesti uhka luontotyyppien alkuperäiselle lajistolle.

Suunnittelualan selkäviesien tila on erinomainen, eikä merkittäviä **veden laatuun** vaikuttavia uhkia ole tiedossa. Huomiota tulee jatkossa kiinnittää erityisesti vapaa-ajanasuntojen jätevesien käsittelyyn. Uudistushakkuut, kunnostusojitukset ja kasvatustaloudelliset toimet voivat paikallisesti lisätä pintavesien kuormitusta valuma-alueella.

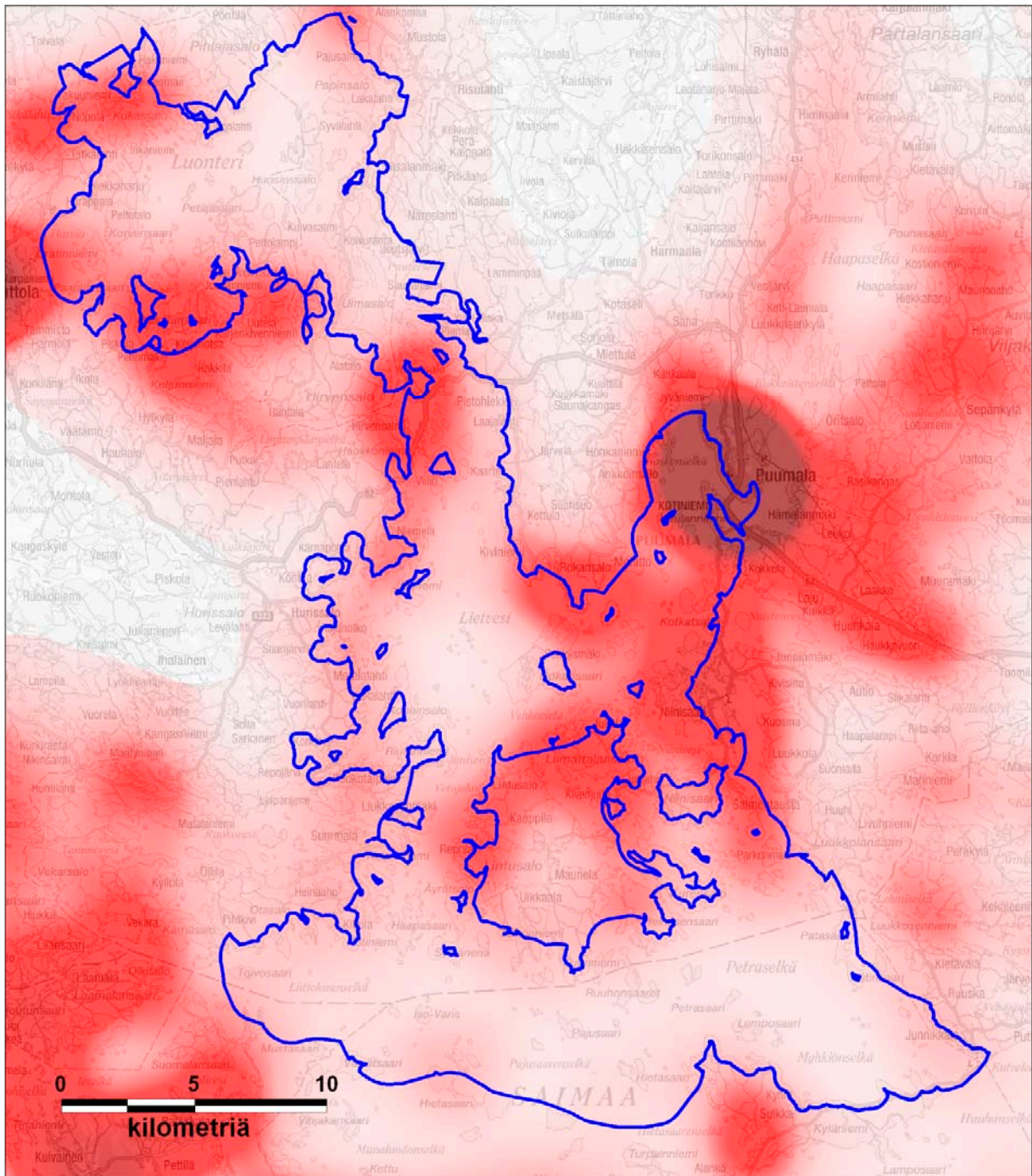
Maankäyttöanalyysi

Lietveden ja Luonterin Natura-alueille on laadittu osana hoidon ja käytön suunnittelua maankäyttöanalyysi, jonka tavoitteena on ollut alueeseen kohdistuvien nykyisten maankäytön paineiden sekä odotettavissa olevien maankäytön kehityssuuntien havainnollistaminen ja ennakoiminen. Maankäytön muutoksista merkittävin on vapaa-ajanasuntojen rakentaminen: yksin Puumalan kunnan alueelle on rakennettu tällä vuosikymmenellä keskimäärin 70–80 uutta vapaa-ajanasuntoa vuodessa. Lisääntyvä rakentaminen suunnittelualan läheisyydessä lisää myös liikkumista ja erilaisia vapaa-ajanharrasteita suunnittelualan alueella, millä voi olla vaikutusta suunnittelualan laatuun tärkeimpien suojelukohteiden – erityisesti saimaannorpan – elinympäristönä.

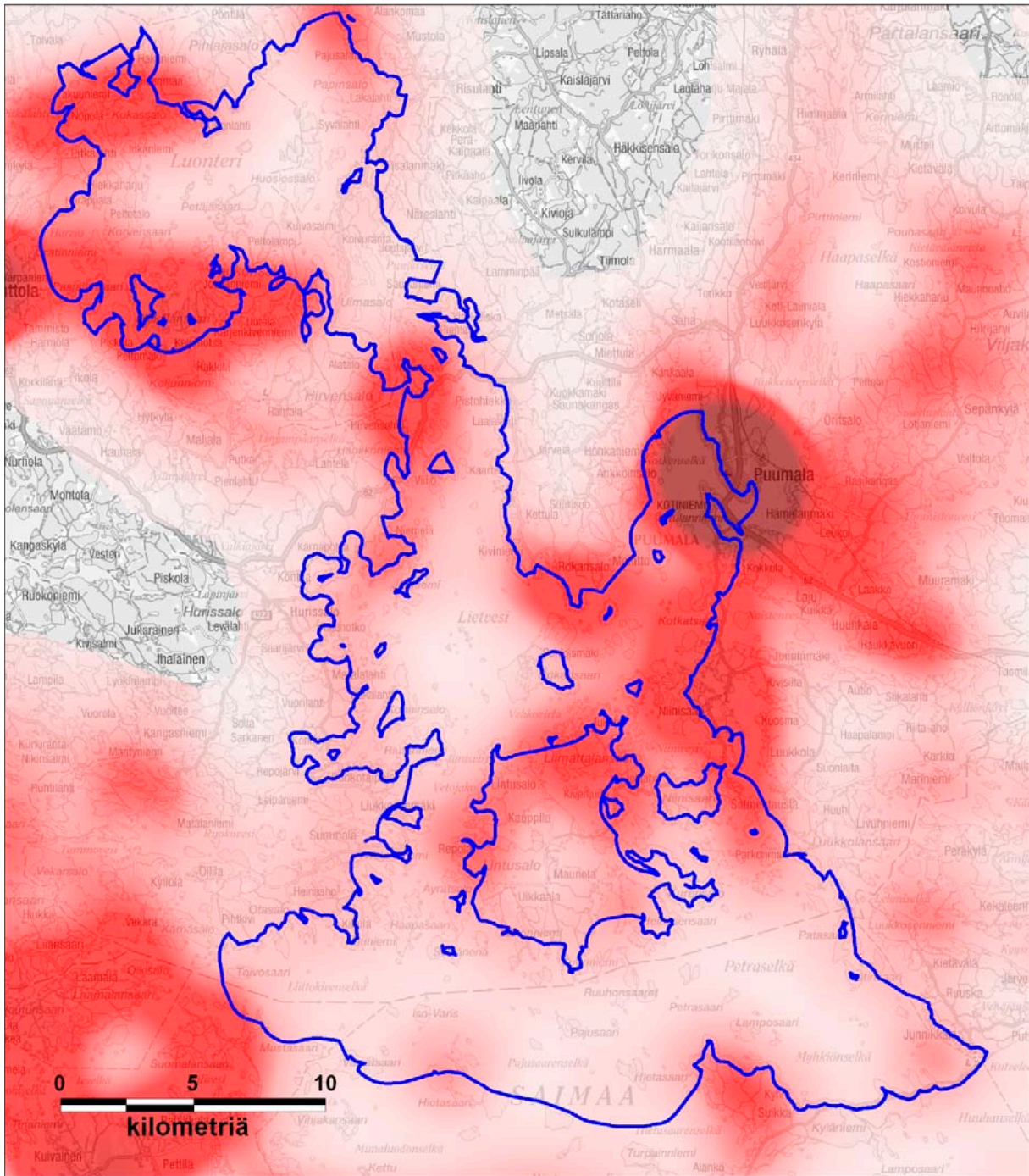
Kuvissa 11 ja 12 on mallinnettu vakituisesta ja loma-asutuksesta sekä suunnittelualan alueella sijaitsevista väylä- ja satamaverkostosta suunnittelualan alueelle aiheutuvaa käyttöpainetta. Mallintamisen tuloksena syntyneiden käyttöpainetta kuvaavien tiheyskarttojen tausta-aineistona käytettiin ranta- ja rakennusaineistoja sekä Etelä-Karjalan liitolta saatuja vene-, laivaväylä- ja satama-aineistoja. Eri tekijöille annettiin kertoimet arvioitun käyttömäärän mukaan (taulukko 7). Kertoimet ovat ympärivuotiseen käyttöön suhteutettuja lukuarvoja, joiden määrittämisessä on hyödynnetty rakennuskannan osalta käytössä olevia tilastotietoja.

Taulukko 7. Lietveden ja Luonterin maankäyttöanalyysissä käytetyt painetekijät ja niille arvioitut painokertoimet. Maastotietokannan rakennuksista ei ollut saatavilla tietoa sähköstä. rhr = rakennus- ja huoneistorekisteri (Väestörekisterikeskus), mtk = maastotietokanta (Maanmittauslaitos).

Painetekijä	Painokerroin
Ympäri vuoden asuttu rakennus	240
Vapaa-ajan rakennus, sähköllinen (rhr)	90
Vapaa-ajan rakennus, ei sähköjä (rhr)	60
Vapaa-ajan rakennus (mtk)	70
Vene/laivaväylä	30
Satama	90

Kuva 11. Tämänhetkinen (v. 2008) eri painetekijöiden yhteisvaikutus ja sen voimakuus Lietveden ja Luonterin suunnittelualueella. Käyttöpaineen voimakuus kasvaa rasterin tummuessa. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa 5293.

Kuva 12. Ennuste eri painetekijöiden yhteisvaikutuksesta ja sen voimakkuudesta Lietveden ja Luonterin suunnittelualueella vuonna 2025. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa 5293.

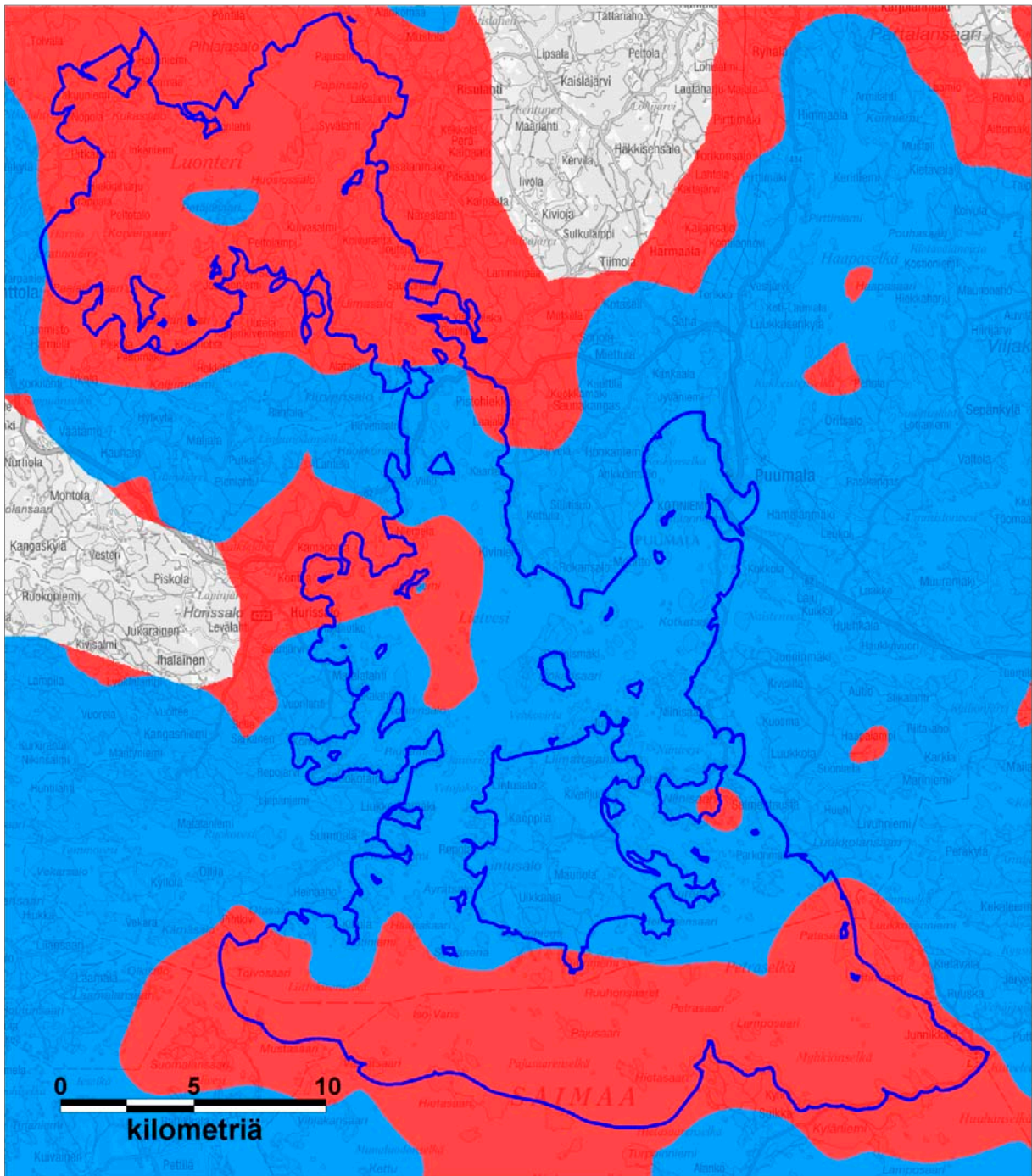
Ensin tehtiin kartta, jonka avulla pyrittiin arvioimaan suunnittelualueen nykyistä käyttöpainetta (kuva 11). Kaikki tekijät kerrottiin omalla painokertoimellaan ja summattiin 250 x 250 m:n ruutuihin, minkä jälkeen ne summattiin 2 km:n säteellä kuhunkin ruutuun. Saatu gridi interpoloitiin seuraavaksi **IWD**-menetelmällä käyttäen solun kokona 50 x 50 m ja etsintäsäteenä 1,5 km.

Tämän jälkeen tehtiin tulevaa tilannetta (v. 2025) kuvaava kartta, jossa esitetään käyttöpainetta kuvaava tilanne, kun rantakaavavaraukset suunnittelualueella on rakennettu täyteen. Tätä varten häiriötekijäksi lisättiin kuntien kaava-aineistoista saadut rakennustiedot painokertoimella 70. Lisäksi otettiin huomioon rakennusten poistuma mm. vähentämällä aineistosta sähköttömiä, pieniä (alle 25 m²) ja vanhoja (rakennusvuosi ennen 1950) mökkejä 0,5 %/vuosi ja sähköllisiä mökkejä 0,25 %/vuosi sekä asuinrakennuksia, joissa ei ole alle 60-vuotiaita asukkaita. Em. asuinrakennusten ja rannalla sijaitsevien mökkien osalta oletuksena on, että rakennukset tai tontit säilyvät jatkossa vapaa-ajankäytössä. Aineistoille käytettiin samoja painokertoimia kuin nykyistä painetilannetta arvioitaessa. Aineisto käsiteltiin samaan tapaan kuin nykytilan kuvauksessa.

Analyysi perustuu Väestöketerikeskuksen ylläpitämän rakennus- ja huoneistorekisterin sekä Maanmittauslaitoksen maastotietokannan tietoihin sekä kunnilta ja maakuntaliitoilta käyttöön saatuihin kaavoitusaineistoihin. Ennuste käyttöpaineen suunnasta näkyy kuvassa 13.

Maankäyttöanalyysin perusteella nähdään, että vahvistetut kaavat mahdollistavat Luonterilla ja Lietveden Natura-alueen eteläosissa melko runsaasti lisärakentamista; tarkastelualueella yhteensä 400 rakennuspaikan verran. Rakentaminen lisää myös suunnittelualueelle kohdistuvaa virkistyskäyttöä, mikä erityisesti talviaikaan kohdistuessaan aiheuttaa tarvetta ohjata liikkumista häiriölle herkän lajiston pesimäalueilla. Erityisesti ns. **kiinteillä häiriölähteillä** – kuten mökeillä, asuinrakennuksilla, jääteillä ja muilla vakiintuneilla jääliikenneurilla – on havaittu olevan vaikutusta saimaannorpan pesintöjen sijoittumiseen. Varsinkin saimaannorpan poikaspesien sijoittumisen osalta etäisyys lähimpään kiinteään häiriölähteeseen on merkittävä selittävä tekijä.

Maankäyttöanalyysin mallien lähtöoletuksissa joudutaan tekemään pelkistyksiä, koska kaikkia lopputulokseen vaikuttavia paikallisen (esim. satunnaiset kelkkaurat) tai alueellisen mittakaavan (esim. tulevaisuudessa konkretisoituvat matkailun palvelukeskittymät) ilmiöitä ei voida ottaa malliin mukaan. Analyysiä voidaan kuitenkin hyödyntää tiedossa olevien, vahvistettuihin kaavoihin perustuvien maankäytön muutosten ennustamisessa ja lajiston suojelun toimenpiteiden kohdistamisessa, mikäli luvussa 4.1 esitetyillä vyöhykkeillä ilmenee tarvetta häiriölle alttiin lajiston – erityisesti saimaannorpan – suojelun tehostamiselle.

Kuva 13. Ennuste Lietveden ja Luonteri suunnittelalueen käyttöpaineen suunnasta vuodesta 2008 vuoteen 2025. Punainen väri kertoo käyttöpaineen voimistumisesta, sininen vähenemisestä. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa 5293.

2.10 Yhteenveto tärkeimmistä arvoista suojelun ja käytön kannalta

Suunnittelualue muodostaa luonnonsuojelullisesti ja maisemallisesti erittäin merkittävän suojelu-aluekokonaisuuden. Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueilla on erityistä arvoa erittäin uhanalaisen saimaannorpan suojelussa ja Saimaan ainutlaatuisen järviluonnon säilyttämisessä. Suunnittelualueen vesien laatu on erinomainen.

Lietveden alueen luonto muodostuu selkävesistä ja paikoin sokkeloisesta saaristosta. Järven rannat vaihtelevat karuista silokallioista louhikkoisiin moreenimaihin ja hienohiekkaisiin harjuihin. Metsät ovat lähes kauttaaltaan karuja kallio- ja harjumänniköitä. (Hämäläinen 1998) Geologiset muodostelmat ovat erityisen arvokkaita Rokansaassa, jonka hiekkarannat, harjuselänteet, supat ja muut harjumuodostelmat ovat vaikuttavia. Lietvedellä on myös järvikutuisen harjuksen kutupaikkoja sekä useita lokkiyhdykskuntia. (Ustinov 2006)

Luonteri on Etelä-Savon puhtaimpia vesistöjä. Vesi on erittäin kirkasta ja järviluonto melko luonnontilaista. Alueella on pitkiä ja kapeita selkiä sekä erikokoisia saaria. Rannat ovat syviä ja saaret kallioisia. Rantakallioiden kasvillisuus on karua, ja paljaat kalliotkin ovat yleisiä. Rantametsät ovat vanhoja kalliomänniköitä. Saarten keskiosissa metsät ovat keski-ikäisiä sekametsiä. Saaristossa on myös pieniä lehmusmetsiköitä. Puuterlahdenniemi on vanhojen metsien suojeluohjelmassa.

Luonterilla arvioidaan elävän tällä hetkellä noin viisi saimaannorppaa. Norpan ei kuitenkaan ole havaittu tällä hetkellä lisääntyvän siellä. Lietveden Natura-alueella norppakannan suuruudeksi arvioidaan noin 25 yksilöä. Molemmilla alueilla olisi hyvät edellytykset vahvemman norppakannan elinalueeksi (Kokkonen & Sipilä, suull. tiedonanto 27.10.2008). Saimaannorppa on suunnittelualueen tärkein suojeluperuste.

Suunnittelualueella on myös kulttuurihistoriallisia arvoja, jotka ovat peräisin jo esihistorialliselta ajalta sekä eränkännyin, tervanpolton, kaskeamisen ja metsätalouden aikakaudelta. Alueella sijaitsee esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaisjäänneksiä, tervahautojen jäänteitä sekä kalliomaalauksia.

Luonnonsuojelullisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen lisäksi suunnittelualue on merkittävä virkistyskäytön kannalta. Varsinkin kesäaikaisella luontomatkailulla olisi alueella vielä kasvupotentiaalia. Lietveden ja Luonterin runsaan vapaa-ajan asutuksen vastapainoksi on tärkeää säilyttää luonnontilaisia kohteita, jotka säilyvät rakentamattomina jälkipolvillekin. Suunnittelualueen yleiskaavoitus on valmis.

Lietveden ja Luonterin alueet soveltuvat hyvin vesiretkeilyyn – kuten matkaveneilyyn, melontaan ja soutuun. Hyvä retkisatamaverkosto mahdollistaa useamman päivän retkeilyn järvien kauniissa maisemissa. Virkistyskalastuksen edellytykset ovat hyvät sekä Lietvedellä että Luonterilla. Metsästys, kalastus, marjastus ja sienestys ovat tärkeitä virkistyskäyttömuotoja paikallisille.

HOITO JA KÄYTTÖ

3 Hoidon ja käytön tavoitteet

Hoito- ja käyttösuunnitelman yleisenä tavoitteena on tarkentaa suojeleohjelmissa asetettuja tavoitteita ja sovittaa nämä yhteen alueen muiden käyttömuotojen kanssa. Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden hoidossa ja käytössä noudatetaan lisäksi Metsähallituksen voimassa olevia ohjeita ja linjauksia, jotka sisältyvät Metsähallituksen ympäristö- ja laatukäsikirjaan. Lietveden ja Luonterin Natura-alueilla suunnittelun perustana ovat kansalliset rantojensuojeluohjelman ja Natura 2000 -verkoston tavoitteet sekä Luonterilla lisäksi vanhojen metsien suojeleohjelman ja Lietvedellä harjijensuojeluohjelman tavoitteet.

Suomi on esittänyt Saimaa–Pielisen järvi-aluetta Suomen uudistettuun aieluetteloon Unescon maailmanperintökohteista tammikuussa 2004. Suunnittelualue on ehdolla osana aluekokonaisuutta. Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman avulla varaudutaan myös mahdollisen maailmanperintöstatuksen myötä alueen kävijämäärissä tapahtuviin muutoksiin ja kehittämistarpeisiin.

3.1 Suojeleohjelmien, maankäytön ja vesiensuojelun tavoitteet sekä toteutustavat

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Suunnittelualue kuuluu Vuoksen vesistöalueeseen. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa (valtioneuvoston 13.11.2008 tekemä päätös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisesta astui voimaan 1.3.2009) Vuoksen vesistöalue kuuluu luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityisiin aluekokonaisuuksiin, joissa tavoitteena on alueiden erityispiirteiden tunnistaminen sekä alueidenkäytön sovittaminen mahdollisimman tasapainoisesti yhteen poikkeuksellisten luonnonolojen, luonnon kestokyvyn ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi. Samalla pyrkimyksenä on tukea luonnonoloihin sopeutuneiden omaleimaisten kylä- ja kulttuuriympäristöjen säilymistä ehyinä. Alueella tulee ohjata matkailua, vesistöjen virkistyskäyttöä ja vesiliikennettä sekä rakentamista ja muuta maankäyttöä siten, että järviluonnon, maiseman ja kulttuuriperinnön erityispiirteet säilyvät.

Valtakunnalliset maisema-alueet

Valtioneuvosto teki 5.1.1995 periaatepäätöksen valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista ja maisemanhoidon kehittämisestä. Päätös perustuu maisema-aluetyöryhmän mietintöön (Ympäristöministeriö 1992). Alueisiin kuuluu edustava otos maan eri osille luonteenomaisia viljely- ja kulttuurimaisemia. Valtioneuvoston päätös velvoittaa kehittämään ja tukemaan alueiden maisemanhoitoa. Monille alueille on tehty maisemanhoidon suunnitelmia, ja maisemanhoidon neuvontaa on edistetty muun muassa maatalouden neuvontajärjestöjen yhteistyönä. Maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) olevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että arvokkaat maisema-alueet otetaan huomioon alueiden käytössä. Ne tulee muun muassa sisällyttää maakuntakaavoihin. Luonterilla sijaitseva Neitvuoren maisema-alue on kooltaan noin 4 400 ha.

Rantojensuojeluohjelma

Lietvesi ja Luonteri sisällytettiin valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan valtioneuvoston 20.12.1990 tekemällä periaatepäätöksellä. Ohjelman tarkoituksena on säilyttää erilaisia valtakunnallisesti arvokkaita ja luonnonsuojeluarvoltaan luonnonsuojelulain (1096/1996) vaatimukset täyttäviä suomalaisen rantaluonnon tyyppisiä luonnonmukaisia ja rakentamattomia. Lisäksi ohjelmassa varaudutaan perustamaan luonnonsuojelualueet mm. saimaannorpan käytössä oleville pesäpaikoille. Rantojensuojeluohjelman toteuttamismenettely on luonnonsuojelulain mukaisten luonnonsuojelualueiden perustaminen. Lietvedellä ja Luonterilla rantojensuojeluohjelman keskeisenä tavoitteena on ollut saimaannorpan elinympäristön suojeleminen.

Vanhojen metsien suojeluohjelma

Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätökset vanhojen metsien suojelusta Etelä-Suomen osalta vuosina 1993 ja 1995. Vanhat metsät ovat merkittäviä luonnon monimuotoisuudelle. Niissä esimerkiksi elää 31 % Suomen uhanalaisista metsälajeista. Suurimmat metsien uhanalaiset eliöryhmät ovat sienet ja kovakuoriaiset. Lisäksi Suomessa elää useita itäisen taigan lajeja, joita ei tavata muualla Länsi-Euroopassa. Luonnontilaisten kaltaisten metsien palautumista pyritään nopeuttamaan ennallistamalla erityisesti luonnonsuojelualueilla. Luonterilla sijaitsee valtion omistama Puuterlahdenniemen metsä.

Harjijensuojeluohjelma

Harjuluonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi laadittiin valtakunnallinen harjijensuojeluohjelma, josta valtioneuvosto teki periaatepäätöksen 3.5.1984. Harjijensuojeluohjelman tavoitteena on, että ohjelmaan kuuluvien harjialueiden luonteenomaiset geologiset, geomorfologiset ja maisemalliset piirteet säilytetään. Suojeltavien harjien luonnontilaa ja maisemakuvaa ei saa heikentää esimerkiksi maa-ainesten ottamisella. Harjien suojeleminen perustuu pääasiassa maa-aineslakiin (555/1981) ja -asetukseen. Ohjelman harjialueilla on yleensä myös tarvetta ohjata rakentamista sekä teiden ja voimajohtojen sijoittamista niin, että alueiden luonteenomaiset piirteet voidaan säilyttää. Lietvedellä sijaitsevan Rokansaaren länsiosa kuuluu harjijensuojeluohjelmaan.

Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet

Paineet kallioiden taloudelliseen hyödyntämiseen ovat kasvaneet luonnonsoraa korvaavana materiaalina. Maa-aineslain (555/1981) keskeinen tavoite on ohjata maa-ainesten ottamista niin, että maiseman ja luonnon arvot voidaan turvata kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Maa-ainesten oton ja muun maankäytön suunnittelun pohjaksi on Suomen ympäristökeskus selvittänyt Suomen kallioalueiden luonto- ja maisema-arvoja vuodesta 1989 alkaen. Etelä-Savossa vuosina 1998–2006 tehdyissä selvityksissä löytyi noin 100 luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokasta kallioaluetta (Husa & Teeriaho 2007). Monet näistä soveltuvat opetuskohteiksi, ja useilla kohteilla on lisäksi arvoa retkeilykohteina ja paikallisina nähtävyyksinä. Luonterilla valtakunnallisesti arvokkaita kallioalueita on Hirvensalon ja Uimasalon alueella, Neitovuoren alueella, Saukonsalossa sekä Avokidanniemen ja Kuurovuoren välisellä alueella.

Luonnonsuojelulain luontotyypit

Luonnonsuojelulain (1096/1996) 29. §:ssä luetellaan luontotyypit, joita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. Lain tarkoittama muuttamiskielto tulee voimaan, kun alueellinen ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt suojeltuun luontotyyppiin kuuluvan alueen rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Luontotyyppien ominaispiirteitä saattavat muuttaa esimerkiksi rakennusten, rakennelmien tai teiden rakentaminen, maa-ainesten ottaminen tai maa- tai kallioperän vahingoittaminen, puiden poistaminen ja moottoriajoneuvoilla ajaminen. Kuitenkin esimerkiksi jalopuumetsissä voidaan tarvittaessa tehdä hoitotoimia, mikäli ne ovat luontotyypin säilymisen kannalta perusteltuja. Hoitotoimille tulee lisäksi olla maanomistajan suostumus ja ympäristökeskuksen hyväksyntä.

Lietveden Natura-alueella tehty kolme luontotyypin rajauspäätöstä: Rokansaassa on rajattu kaksi luonnontilaista hiekkarantaa ja Niinisaassa lehmusmetsikkö. Lisäksi Natura-alueen tuntumaan on tehty hiekkarantoja koskevia rajauspäätöksiä mm. Pistohiekan alueelle sekä Otasaloon.

Vesienhoidon suunnittelu

Vesienhoidon suunnittelua ohjaavat erityisesti laki vesienhoidon järjestämisestä (1299/2004) eli vesienhoitolaki ja sen pohjalta annetut asetukset. Vesienhoitolaille ja siihen liittyvillä muilla säädöksillä on pantu täytäntöön EY:n vesipolitiikan puitedirektiivi (2000/60/EY). Vesienhoitolaki ohjaa vesienhoidon suunnittelujärjestelmää, mutta toiminnanharjoittajia koskevista luvista päätehtään edelleen ympäristönsuojelulain (86/2000), vesilain (264/1961) ja muun lainsäädännön mukaisesti.

Vesienhoidon päätavoitteena on kaikkien pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttaminen vuoteen 2015 mennessä sekä pinta- ja pohjavesien tilan huonontumisen estäminen. Lisäksi tavoitteena on mm. edistää vesivarojen kestävää käyttöä. Tavoitteisiin pyritään alueellisten vesienhoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien avulla. Suunnittelutyö tehdään tähän tarkoitukseen perustetuilla vesienhoitoalueilla. Suomi on jaettu kahdeksaan vesienhoitoalueeseen, joista Itä-Suomessa sijaitsevaan Vuoksen vesienhoitoalueeseen kuuluu kokonaisuudessaan mm. Saimaan alue.

Vesienhoitolain perusteella ympäristökeskukset ovat koonneet toimialueeltaan tiedot myös erityisesti alueista, joilla veden tilan ylläpito tai parantaminen on tärkeää elinympäristön tai lajin suojelun kannalta. Näihin erityisiin alueisiin kuuluvat Natura 2000 -alueista mm. Lietvesi ja Luonteri, joiden ekologinen tila on arvioitu erinomaiseksi. Erityiseksi alueeksi nimeäminen ei tuo uusia juridisia lisäsuojeluvaihtoehtoja Natura 2000 -alueille, mutta alueiden ottaminen rekisteriin korostaa kuitenkin niiden merkitystä ja huomioon ottamista vesienhoitosuunnittelussa ja lupaprosesseissa. Rekisteriin liitettäviin Natura-alueisiin liittyy myös toiminnallisen seurannan velvoite, mikäli asetetut ympäristötavoitteet eivät toteudu. Vuoksen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuoteen 2015 valmistui vuoden 2009 lopussa (Vuoksen vesienhoitoalue 2009).

Natura 2000 -verkoston tavoitteet

Natura 2000 -verkostolla pyritään turvaamaan EU:n luontodirektiivin (92/43/EY) liitteessä I mainittujen luontotyyppien sekä liitteen II lajien ja niiden elinympäristöjen sekä lintudirektiivin (79/409/EY) liitteen I lintulajien säilyminen. Tällä suunnitelmalla turvataan luontotyyppien ja lajien säilymistä sekä parannetaan luontotyyppien edustavuutta ja luonnontilaisuutta.

Lietveden alueen Natura 2000 -verkostoon sisällyttämisen perusteena ovat olleet kolme alueella tavattavaa luontodirektiivin mukaista luontotyyppiä sekä kaksi luontodirektiivin liitteen II eläinlajia. Luonterin alueen Natura 2000 -verkostoon sisällyttämisen perusteena ovat olleet kahdeksan alueella tavattavaa luontodirektiivin mukaista luontotyyppiä sekä kolme luontodirektiivin liitteen II eläinlajia. Natura-alueella esiintyvät saimaannorppa ja liito-orava kuuluvat EU:n ensisijaisen tärkeisiin eliölajeihin sekä luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Direktiivin luontotyypeistä boreaaliset luonnonmetsät ja puustoiset suot kuuluvat EU:n ensisijaisen tärkeisiin luontotyypeihin.

Natura-alueiden luontoarvojen turvaamisessa pääasiallisia toteutuskeinoja ovat molemmilla Natura-alueilla luonnonsuojelulaki (1096/1996), maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), maasto-liikennelaki (1710/1995), vesiliikennelaki (463/1996), vesilaki (264/1961), kalastuslaki (286/1982) ja sopimus.

Toteutuskeinoja ja niiden vaikutuksia alueen käyttöön esitellään lyhyesti seuraavassa.

Luonnonsuojelulaki (LsL)

Luonnonsuojelulain mukaisen suojelun keskeisimpiä suojelukeinoja ovat rauhoitus, jossa alue perustetaan ympäristökeskuksen päätöksellä yksityisomistukseen jääväksi luonnonsuojelualueeksi sekä alueen ostaminen tai vaihtaminen valtiolle. Valtion alueiden osalta lopullinen toteutuskeino on suojelualueen perustaminen asetuksella. Joissakin tapauksissa suojelu voidaan toteuttaa myös tekemällä määräaikainen rauhoitussopimus tai luonnonsuojelulain mukaisen luontotyypin tai erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajauspäätös.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL)

Kaavoituksella on varsin keskeinen merkitys Natura 2000 -verkoston tavoitteiden ja muiden maankäyttötarpeiden yhteensovittamisessa. Saimaannorpan pesimäalueilla esimerkiksi lomarakennuspaikkojen oikealla sijoittelulla on suuri merkitys. Kaavoja hyväksyttäessä tai vahvistettaessa on varmistettava, ettei merkittävästi heikennetä Natura-alueella esiintyviä luontotyyppiä tai lajien elinympäristöjä. Kaavan vaikutukset on arvioitava ennen kaavan hyväksymistä tai vahvistamista. Natura 2000 -verkoston luonnonarvojen lisäksi kaavoituksessa on otettava huomioon myös muut valtakunnalliset ja paikalliset luonnonarvot. Samoin Natura 2000 -verkostoa koskevat säännökset on otettava huomioon, vaikka rakentaminen tapahtuisi alueella, jonka kaava on vahvistettu jo ennen valtioneuvoston päätöstä Natura 2000 -verkostoon sisällytettävistä alueista.

Rakentamisen poikkeamislupia, rakennuslupia ja toimenpidelupia käsiteltäessä on varmistettava, että suunniteltu rakentaminen ei hävitä tai heikennä saimaannorpan lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Tämä koskee mm. uudisrakentamista, olemassa olevan rakennuksen laajentamista ja lomarakennuksen käyttötarkoituksen muuttamista.

Metsälaki (ML)

Metsälain (1093/1996) säädetään, että metsän hoidossa ja käytössä on metsälain säännösten lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulain 10. luvussa säädetään Natura 2000 -verkostosta. Sekä Lietvedellä että Luonterilla metsätalouden harjoittaminen on mahdollista yksityismailla. Poikkeuksena ovat luonnonsuojelualueet, joilla metsänhakuuta on rajoitettu rauhoitusmääräyksillä. Rantametsien käsittelyssä on noudatettava myös Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion suosituksia rantojensuojeluohjelmaa koskevan periaatepäätöksen mukaisesti.

Maastoliikennelaki (MaLL)

Ympäristökeskus voi maastoliikennelain nojalla kieltää tai rajoittaa moottorikäyttöisen ajoneuvon käyttämistä tietyllä maa-alueella tai jääpeitteisellä vesialueella määräajaksi tai toistaiseksi. Saimaannorpan suojelun kannalta tärkeillä alueilla voidaan maastoliikennelain nojalla ohjata jääliikennettä saimaannorpan kannalta haitattomille reiteille ja rajoittaa liikennettä alueilla, missä siitä aiheutuu häiriötä norpalle.

Vesiliikennelaki (VeLL)

Vesiliikennelain nojalla voidaan vesikulkuneuvoilla liikkuminen kieltää tai liikkumista rajoittaa määräajaksi tai toistaiseksi määrättyllä vesialueella. Suunnittelualueella vesiliikennelain mukaisia kieltoja tai liikkumisrajoituksia on mahdollista asettaa lajiston suojelun kannalta tärkeillä vesialueilla, joilla vesiliikenne voi aiheuttaa merkittävää häiriötä häiriöille alttiiden lajien lisääntymis- tai levähdyspaikoilla.

Vesilaki (VL)

Natura 2000 -alueisiin sisältyviä vesialueita ei ole yleensä tarkoitus toteuttaa luonnonsuojelulain keinoin, vaan niiden suojelu turvataan pääasiassa vesilain ja ympäristönsuojelulain (86/2000) lupajärjestelmän kautta. Vesiluontotyypin osalta suojelun tavoitteena on säilyttää veden laatu ja vesitalous sellaisina, että luontotyypille luontaiset lajit säilyvät.

Kalastuslaki (KaL)

Kalastuslain mukaan maa- ja metsätalousministeriö voi määräajaksi kieltää tietynlaisen pyydyksen tai kalastustavan käyttämisen tietyllä vesialueella, jos alueella esiintyvän uhanalaisen eläinlajin säilyminen sitä edellyttää. Lakiin perustuen ministeriö on antanut asetuksen eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (223/2009, ks. Liite 3). Asetus koskee saimaannorpan keskeisiä elinalueita, ja se on voimassa toukokuun 2009 alusta huhtikuun 2014 loppuun saakka. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen tavoitteena on vähentää ennen kaikkea aikuisten norppien pyydyskuolemia.

Sopimus

Natura 2000 -alueen suojelun toteutuskeinona voi olla myös vapaaehtoinen sopimus, jossa maatai vesialueen omistaja sitoutuu määräajaksi esimerkiksi hoitamaan perinneympäristöä tai vuokraamaan omistamansa kalastusoikeuden suojelutarkoituksiin saimaannorpan pesimäalueilla.

3.2 Hoidon ja käytön visio, merkittävimmät suojelukohteet sekä niihin kohdistuvat uhat ja strategiat

Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden hoidon ja käytön visio:

Alueen suojelukohteiden suotuisa suojelutaso on saavutettu turvaten samalla mahdollisuudet alueen monikäyttöön.

Vision toteuttaminen Lietveden ja Luonterin Natura-alueilla edellyttää kokonaisvaltaista suunnittelua, jonka lähtökohtana on löytää tasapaino alueen suojelun ja kestävästä käytön välillä. Päämääränä on löytää keinot paikallisen luonnonkäytön perinteen jatkamiseen vaarantamatta monimuotoisuuden säilymistä tai muita suojeluarvoja.

Alueen hoidon ja käytön suunnittelussa tärkeimpiä ovat seuraavat suojelukohteet:

- saimaannorppa
- järven ekosysteemit
- vesi- ja rantalinnusto
- kallioluontotyypit
- boreaaliset luonnonmetsät
- harjumetsät
- kulttuurivaikuttaneet luontotyypit

Näistä tärkeimmällä sijalla on erittäin uhanalainen saimaannorppa.

Merkittävimmät suojelukohteisiin kohdistuvat uhkat (menneet tai nykyiset) ovat:

- ilmastonmuutos
- verkkokalastus (saimaannorppa)
- pesimäaikainen häirintä (saimaannorppa, rantalinnusto)
- tulokaslajit (linnusto, alkuperäinen kasvillisuus, järvi-ekosysteemi)
- maankäytön historia (metsäluontotyypit)
- hoidon puute (kulttuurivaikuttaneet luontotyypit)

Strategiat, joiden avulla mainittuja uhkia voidaan vähentää tai niiden aiheuttamiin muutoksiin sopeutua ovat:

- norpan suojeluun liittyvän tietoisuuden lisääminen
- paikallinen yhteistyö ja sopimukset (metsästyksen, muuhun virkistyskäyttöön, luonnonhoitoon, kalastukseen, matkailuun jne. liittyen)
- norpalle vaarattomien kalanpyydysten ja kalastusmuotojen edistäminen
- maankäytön vyöhykkeistäminen
- tulokaslajien säätelyn ja torjunnan tehostaminen
- kulttuurivaikutteisten ja metsäluontotyyppien ennallistaminen ja hoito.

3.3 Suojelualueen tavoitteiden toteuttaminen maankäytön ohjauksessa

Etelä-Savon maakuntakaavan määräykset ja suositukset

Maakuntahallitus hyväksyi maakuntakaavan 11.5.2009. Kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkittävillä alueilla on maakuntakaavan suunnittelumääräyksen mukaan alueen käytön suunnittelussa otettava huomioon sen historiallisesti tai ympäristön kannalta arvokkaat rakennukset, rakennusryhmät, puistot tai maisema-alueet taikka muut niihin verrattavat suojeluperusteet. Suosituksena on, että ympäristöön merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä tulisi pyytää lausunto museoviranomaiselta ja alueelliselta ympäristökeskukselta.

Luonterin alueen luoteisosa, Neitvuoren maisema, on merkitty maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi. Suunnittelumääräyksen mukaan alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon sen historiallisesti tai ympäristön kannalta arvokkaat rakennukset, rakennusryhmät, puistot tai maisema-alueet taikka muut niihin verrattavat suojeluperusteet. Suosituksena on, että ympäristöön merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä tulisi pyytää lausunto museoviranomaiselta ja alueelliselta ympäristökeskukselta.

Maakuntakaavaan merkityillä virkistysalueilla on voimassa MRL:n (132/1999) 33. §:n mukainen rakentamisrajoitus. Rakentamismääräyksessä määrätään, että alueilla saa rakentaa vain yleistä virkistäytymistä sekä maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia ja suorittaa rakennusten peruskorjauksia. Suunnittelumääräyksen mukaan alueen maankäyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota sen virkistyskäytön kehittämiseen ja ympäristöarvojen säilymiseen. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on luotava edellytykset alueen kehittämiseksi osana seudullista virkistys- ja matkailualueverkostoa.

Maakuntakaavassa todetaan, että pohjavesialueille ei tule sijoittaa pohjaveden laadulle vaaraa aiheuttavaa toimintaa. Maa-ainesten ottaminen tulisi sallia vain rajatuille maisemointialueille, mikäli se ei vaaranna pohjaveden laatua tai vähennä saatavan pohjaveden määrää. Arvokas geologinen muodostuma puolestaan osoittaa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat harjualueet. Suunnittelumääräyksenä alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon sen maisemakuvan, luonnonkauneuden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja -esiintymien säilyminen. Maakuntakaavassa suositetaan, että alueelle tulisi myöntää maa-ainesten ottolupia vain vanhojen ottoalueiden maisemoimiseksi.

Metsien käsittely ja rakentaminen

Metsäkeskuksen tulee toimittaa kaikki Natura-alueisiin kohdistuvat metsänkäyttöilmoitukset tiedoksi ympäristökeskukselle. Perustetuilla luonnonsuojelualueilla toimitaan kuitenkin kyseistä aluetta koskevassa rauhoituspäätöksessä säädetyllä tavalla. Saimaannorpan suojelun kannalta on oleellista rantametsissä tehtävien hakkuiden ajankohta; norpan lisääntymisaikana 1.1.–15.4. hakkuita ei tulisi tehdä rantavyöhykkeellä. Mikäli näillä alueilla kuitenkin on tarpeen tehdä hakkuita kyseisenä ajankohtana, on tällöin tarkistettava aluetta koskevat norpan esiintymistiedot Metsähallituksesta.

Yksityisille luonnonsuojelualueille laaditaan tarpeen mukaan hoitosuunnitelmat. Luonnonsuojelualueilla, joilla metsätalous on sallittu (metsälaki 1093/1996 ei ole voimassa), tulee aiotuista metsätaloustoimista ilmoittaa Etelä-Savoon kuuluvilla alueilla kirjallisesti ympäristökeskukselle 14 vrk ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Lietveden eteläosissa (Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen alue) menettelytavat metsätaloustoimista ilmoittamisen suhteen vaihtelevat eri suojelualueiden välillä.

Rakennuslupahakemuksia käsiteltäessä Natura-alueilla tulee ottaa huomioon norppien pesintätiedot suhteessa suunniteltuun rakentamiseen.

Jätehuolto- ja ympäristönsuojelumääräyksiin sekä rakennusjärjestykseen on kiinnitettävä erityistä huomiota maisemallisesti herkällä vesistöalueella toimittaessa.

4 Alueiden käytön vyöhykkeet

4.1 Vyöhykejaon perusteet

Suunnittelualueen jakaminen maankäytöllisiin vyöhykkeisiin perustuu kunkin vyöhykkeen pääasialliseen tavoiteltuun käyttömuotoon. Vyöhykejaolla ohjataan alueen käyttöä suunnitelma-kauden aikana. Vyöhykejaolla voidaan ohjata kävijöitä ja säädellä palvelurakentamista, vastata mahdollisimman monien alueen käyttäjien tarpeisiin, vähentää maaston kulumista ja eläinten häiriintymistä, säilyttää luontoarvot ja tehostaa suojelua sekä järjestää alueen huolto ja hoito kustannustehokkaasti.

Alueen haltijaa sitovia **syрjä-, virkistys-, kulttuuri- ja rajoitusvyöhykkeitä** on esitetty ainoastaan valtionmaille. Yksityismaiden luotoja ja vesialueita sisältävillä **luonnonarvovyöhykkeillä** on osoitettu alueen käytössä huomioitavia kohteita, joilla on erityistä merkitystä häirinnälle alttiin lajiston pesimäalueina. Luonnonarvovyöhykkeet ovat suositusluontoisia. Lisäksi vyöhykekarttoihin on merkitty suunnittelualueella sijaitsevat **maakuntakaavan** mukaiset **virkistysalueet**, jotka täydentävät yksityismaiden osalta seudullisen virkistys- ja matkailualueverkoston kokonaisuutta alueella.

Syrjävyöhyke on alue, joka pidetään mahdollisimman luonnontilaisena ja erämaisena. Vyöhykkeellä voi olla yksittäisiä palvelurakenteita tai siirtymä- ja liityntäreittejä, mutta sinne ei kohdisteta laajamittaista virkistyskäyttöä. Syrjävyöhykkeellä liikkuminen on sallittu jokamiehen-oikeuksien mukaisesti. Syrjävyöhykkeeseen kuuluvat valtion omistamat alueet, joita ei ole osoitettu muulla erillisellä merkinnällä.

Virkistysvyöhyke on virkistyskäytön painopistealue, jonne ohjataan suurin osa kävijöistä opastuksella ja palvelurakenteilla.

Kulttuurivyöhyke ja -kohteet muodostuvat arvokkaista rakennuksista ympäristöineen sekä perinnebiotooppikohteista. Tavoitteena on säilyttää perinteiseen käyttöön perustuvat luontotyypit ja rakennettu ympäristö.

Rajoitusvyöhykkeet ovat alueita, jolla eläimistön tai kasvillisuuden säilyminen edellyttää kävijöitä koskevien liikkumis- tai muiden rajoitusten asettamista. Rajoitusvyöhyke toteutetaan luonnonsuojelulakiin (1096/1996) perustuvalla järjestyssäännöllä. Rajoitusvyöhyke tai tietty ajan tai alueen suhteen kohdennettu rauhoitus voidaan antaa järjestyssäännön lisäksi myös perustamis-säädöksellä. Rajoitusvyöhykkeeseen 1 kuuluu lokkilinnuston pesinnän kannalta arvokkaita valtion omistamia luotoja, joilla mairinnousu on kielletty 1.5.–15.7. Rajoitusvyöhykkeeseen 2 kuuluu saimaannorpan pesinnän kannalta arvokkaita valtion omistamia saaria ja luotoja, joilla mairinnousu on kielletty 1.1.–30.4.

Luonnonarvovyöhykkeet

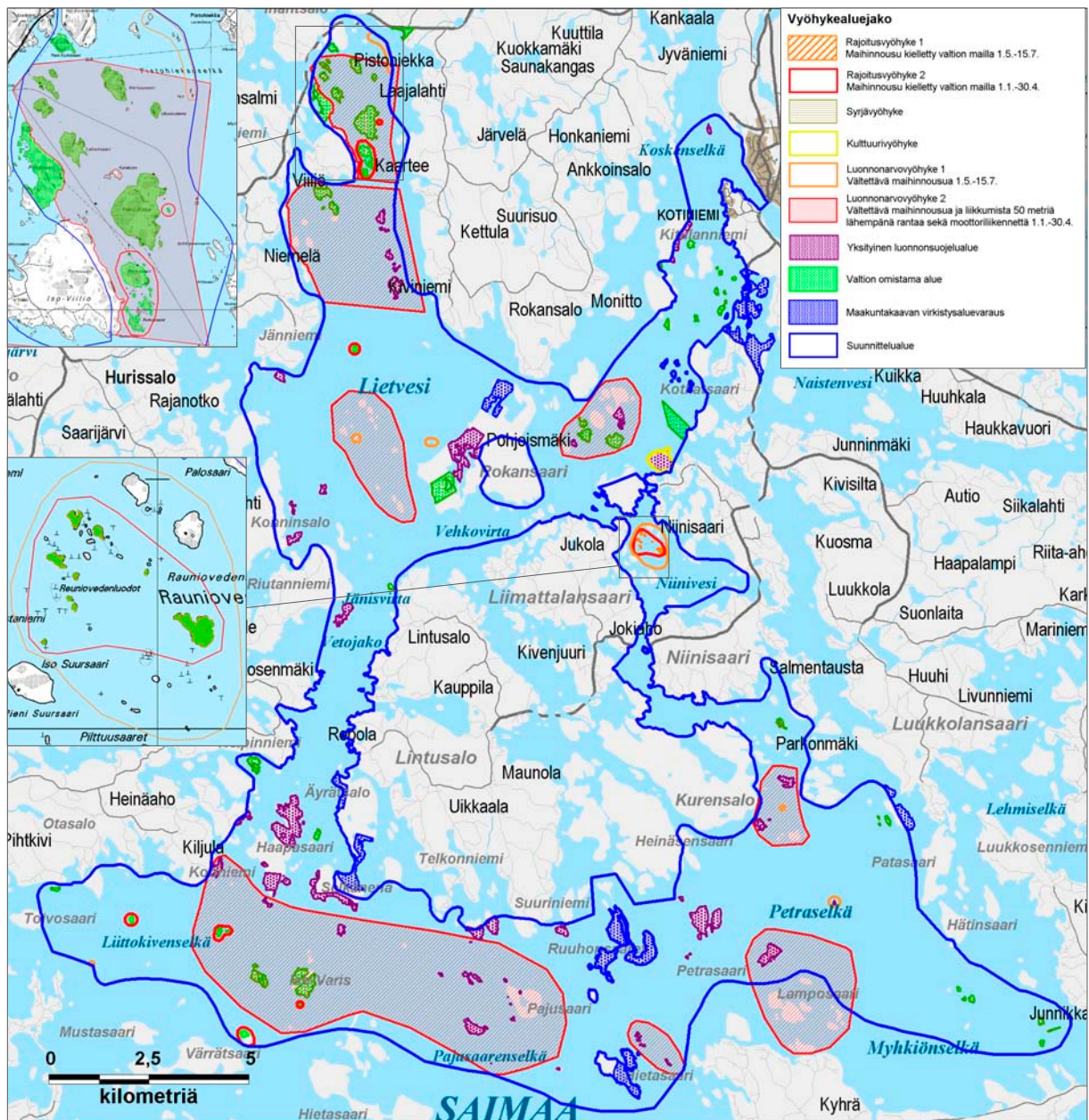
Luonnonarvovyöhykkeillä (vyöhykkeet 1–3) osoitetaan ranta- ja vesilinnuston sekä saimaanorpan pesimäalueina merkittäviä kohteita, joilla tarpeetonta liikkumista on pesimäaikaan syytä välttää. Vyöhykkeellä 1 suositellaan välttämään mairinnousua vyöhykkeeseen kuuluviin saariin ja luodoille aikavälillä 1.5.–15.7. ranta- ja vesilinnuston pesinnän turvaamiseksi. Mikäli luvussa 5.2.2 esitettyjen mittarien perusteella häiriöön on syytä puuttua, voidaan edellä mainitulla aikavälillä tapahtuvaa vesiliikennettä ryhtyä ohjaamaan vyöhykkeellä vesiliikennelain (463/1996) nojalla. Vyöhykkeellä 2 suositellaan välttämään mairinnousua ja liikkumista 50 metriä lähempänä rantaa sekä moottoriliikennettä saimaanorpan pesinnän ja imetyksen kannalta herkällä ajanjaksolla 1.1.–30.4. Mikäli luvussa 5.2.2 esitettyjen mittarien perusteella häiriöön on syytä puuttua, talviaikaista moottoriliikennettä voidaan luonnonarvovyöhykkeellä 2 ryhtyä ohjaamaan maasto-liikennelain (1710/1995) nojalla. Liikkumisen ohjaaminen on mahdollista myös perustamalla alueen haltijan aloitteesta luonnonsuojelualue, jonka rauhoitusmääräyksissä liikkumisesta voidaan päättää. Luonnonarvovyöhykkeeseen 3 kuuluu Luonterin alueella Heiskanluhta. Alueella liikkumista tulisi välttää vesi- ja rantalinnuston pesinnän kannalta herkällä ajanjaksolla 1.5.–15.7.

Maakuntakaavan virkistysalue

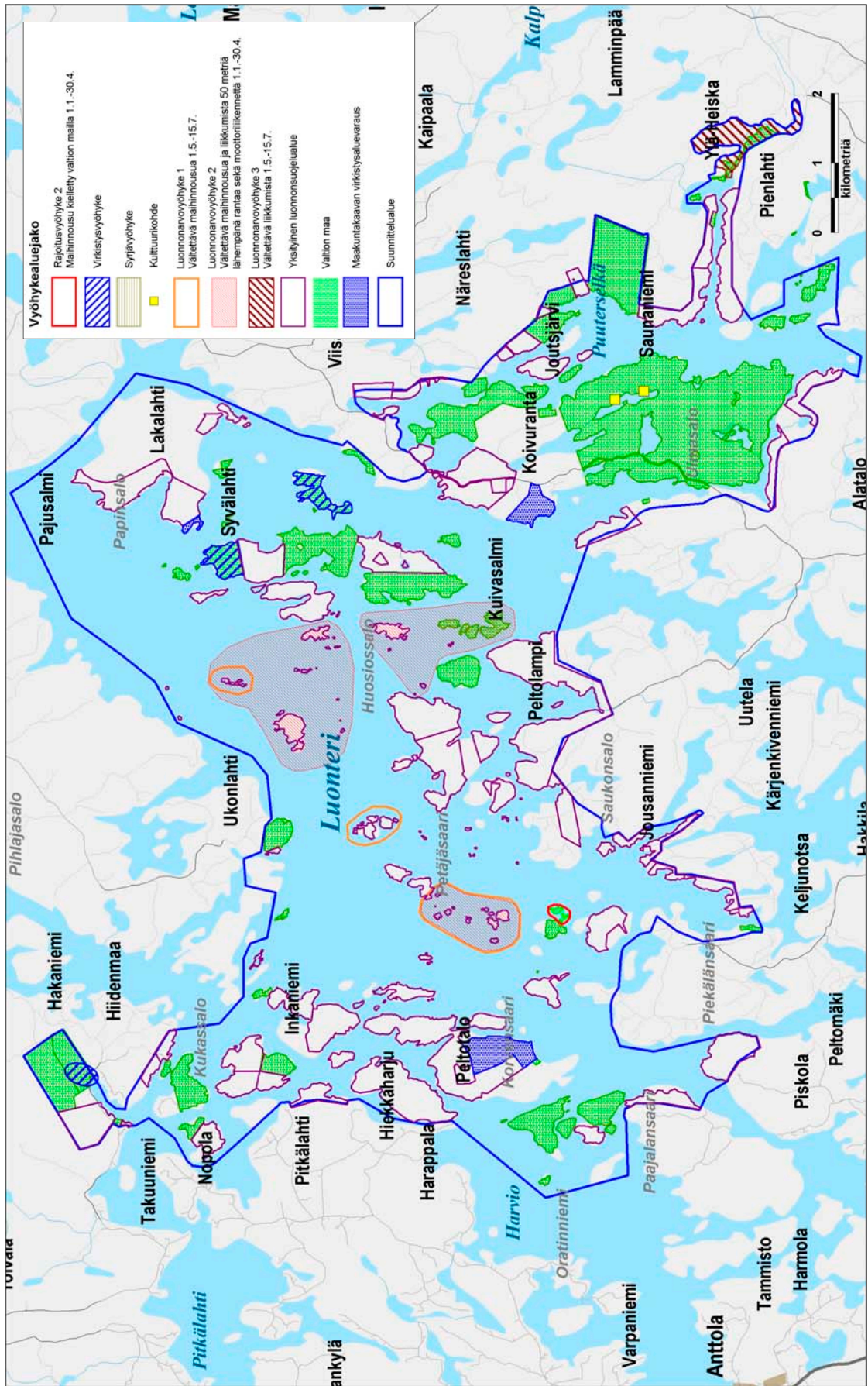
Virkistysaluemerkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä virkistysalueita. Alueilla on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 33. §:n mukainen rakentamisrajoitus. Alueiden maankäyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota virkistyskäytön kehittämiseen ja ympäristöarvojen säilyttämiseen. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on luotava edellytykset alueen kehittämiseksi osana seudullista virkistys- ja matkailualueverkostoa.

4.2 Suunnittelualan vyöhykejako

Suunnittelualan vyöhykejako näkyy kuvissa 14 ja 15.

Kuva 14. Lietveden Natura-alueen vyöhykejako. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa 5293.

Kuva 15. Luonteri Natura-alueen vyöhykejako. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa 5293.

5 Luonto- ja kulttuuriarvot

5.1 Luonnonsuojelun ja hoidon nykytila

Lietveden ja Luonterin Natura-alueiden tärkeimmät suojelukohteet ovat vesi- ja rantalinnusto, luonnonmetsät, kulttuurivaikutteiset luontotyypit, järven ekosysteemit, kallioluontotyypit sekä alueiden tärkein suojeluperuste saimaannorppa. Suojelukohteisiin kohdistuvat uhat on koottu maankäyttöanalyysiin luvussa 2.8. Saimaannorppaan kohdistuvista uhista merkittävin on norpan sivusaaliskuolleisuutta aiheuttava verkkokalastus. Lisäksi muun muassa ilmastonmuutos, rantojen rakentaminen sekä pesimäaikainen häirintä heikentävät norpan elinympäristöä ja lisääntymismenestystä.

5.2 Tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta

5.2.1 Yleiset toimenpiteet

Luonnontilan säilyttäminen

Luonnontilan säilyttäminen (passiivinen luonnonsuojelu) on Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden ensisijainen suojelumenetelmä. Luonnontilaisina säilyneet alueet sekä alueet, joita ei ole tarkoituksenmukaista ennallistaa, saavat kehittyä luontaisesti. Puuston ikääntyessä alue muuttuu erämaisemmäksi ja lisäksi muodostuu elinympäristöjä lahpuuta tarvitsevalle lajistolle.

Käytön ohjaaminen

Vyöhykejaolla sekä sen mukaisella palveluiden ja toimintojen sijoittamisella ohjataan suunnittelualueen käyttöä. Virkistyskäyttö keskitetään kulutusta kestäväälle virkistysvyöhykkeelle. Syrjäosiin ei ohjata aktiivista yleisökäyttöä, vaan ne pidetään mahdollisimman luonnontilaisina. Rajoitusvyöhykkeellä luontoarvot turvataan liikkumis- ja maihinnousurajoituksin.

Ennallistaminen

Ennallistaminen on luonnonsuojelussa käytetty menetelmä, jossa erilaisilla toimenpiteillä edesautetaan ekosysteemin palautumista kohti luonnontilaa. Metsiä ennallistetaan lisäämällä lahpuuta sekä pienaukottamalla, jolloin metsään muodostuu kasvupaikkoja lehtipuiden taimille. Ennallistamalla metsään luodaan luontaisen kaltaisia häiriöalueita, jolloin aiempien metsätaloustoimien yksipuolistama puusto muuttuu vähitellen ikä-, koko- ja puulajirakenteeltaan monipuolisemmaksi. Ennallistamisesta hyötyvät erityisesti lahoa puuta ja lehtipuuta vaativat lajit. (Tukia ym. 2003) Ennallistamistoimet toteutetaan ja niiden vaikutuksia seurataan Luonterin metsien ennallistamisen toimenpidesuunnitelman (Partanen 2005) ja Luonterin Natura 2000 -alueen valtion maiden ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma II:n (Halonen 2008) mukaisesti.

Luonnonhoito ja vieraslajien poisto

Luonnonhoito ja vieraslajien poisto ovat toimenpiteitä, joita on tarpeen tehdä alueella jatkuvasti tai toistuvasti. Suunnittelualueella on tarvetta hoitaa lehtipuuvaltaisia metsiä tikkametsinä, hoitaa paahdeympäristöjä ja harjumetsiä sekä poistaa vierasperäisiä pienpetoja (supikoira ja minkki). Myös kanadanmajavakannan vähentäminen on tietyillä alueilla luonnonhoidollisesti perusteltua.

Ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia täydennetään ja uusia kohteita toteutetaan tarvittaessa erillisten toimenpidesuunnitelmien mukaisesti. Pienimuotoisia toimenpiteitä voidaan toteuttaa ilman toimenpidesuunnitelmaa hoito- ja käyttösuunnitelman linjausten mukaisesti. Tällöin laaditaan työmaasuunnitelma, joka toimitetaan alueelliseen ympäristökeskukseen ennen töiden aloittamista. Mikäli alueella on muinaisjäännöksiä, työmaasuunnitelma toimitetaan myös maakuntamuseolle sekä Museovirastoon kommentoitavaksi.

Lajiston suojelu

Lähes kaikkien suunnittelualueella tavattavien uhanalaisten sekä luonto- (92/43/ETY) ja lintu-direktiivissä (79/409/ETY) mainittujen lajien säilyminen riippuu niiden elinympäristöjen säilymisestä. Lajistoa suojellaan mm. turvaamalla norppien ja linnuston pesimärauhaa vyöhykejaolla ja muulla käytön ohjauksella. Luonnontilan parantumisen myötä alueen lajistoon voi tulla myös lisää arvokkaita lajeja.

5.2.2 Erityiset toimenpiteet

Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden luonnonsuojelun ja hoidon tavoitteena on parantaa tärkeimpien suojelukohteiden tilaa vähentämällä tai ehkäisemällä niihin kohdistuvia uhkia. Kukin merkittävän uhan lieventämiseksi esitetään strategia, tavoitteet ja toimenpiteet.

Saimaannorppa

Merkittävimmit saimaannorppaan kohdistuvat uhat, joihin voidaan vaikuttaa, ovat sivusaalis-kuolleisuutta aiheuttava verkkokalastus ja pesimäaikainen häirintä.

Häirinnän osalta suojelustrategioiksi on valittu

- 1) norppaan ja norppaekologiaan liittyvän tietoisuuden lisääminen
- 2) pesimärauhan turvaaminen yhteistyössä paikallisten asukkaiden ja virkistyskäyttäjien kanssa suunniteltujen rajoitusalueiden avulla.

Kalanpyydyksuolleisuuden vähentämiseksi käytettäviä strategioita ovat

- 1) norpan suojeluun liittyvän tietoisuuden lisääminen
- 2) norpalle vaarattomien kalastusmenetelmien edistäminen mm. erilaisilla paikallisilla sopimus- ja yhteistyömenetelmillä (osakaskuntien kanssa sovitut kalastuksen rajoitukset 15.4.–30.6.).

Päämääränä Lietveden Natura-alueella on, että vähentämällä verkkokalastuksen aiheuttamaa sivusaaliskuoletta ja turvaamalla pesimärauha norppakannan keskimääräinen vuotuinen kasvu säilyy nykyisellä tasolla ilmastonmuutoksesta ja maankäytön paineista huolimatta. Luonterilla on päämääränä säilyttää norppaelin ympäristö ja pesimäolosuhteet siten, että kanta saadaan kasvuun ja edellytykset norpan lisääntymiseksi säilyvät. Tulevaisuudessa mahdollisesti syntyvien kuuttien turvaksi voidaan sopia kalastuksen rajoituksia ajalle 15.4.–30.6.

Tavoite 1: Keskeisten kohderyhmien (vesialueiden omistajat, vapaa-ajankalastajat, koululaiset, turistit) tietoisuus norpasta ja erityisesti merkittävimmistä norppaan kohdistuvista uhista lisääntyy vuoteen 2013 mennessä.

- **toimenpiteet:** tiedotus- ja opastusmateriaalin tuottaminen, pesälaskentaan rekrytoiminen, kokouksiin ja tapahtumiin osallistuminen
- **mittarit:** tiedon taso asiantuntija-arviona, vapaaehtoisten pesälaskijoiden määrä, luvattomilta alueilta löytyvien verkkojen määrä

Tavoite 2: Lietveden keskeisillä norpan synnytysalueilla ei esiinny ihmisen aiheuttamaa pesimäaikaista häirintää luvussa 4 esitettyjen rajoitusten ja suositusten tultua voimaan.

- **toimenpiteet:** järjestyssäännön laatiminen, säädösvalmistelu, rajoituksista tiedottaminen, maastoonmerkintä
- **mittarit:** lumijälkien vuotuinen havainnointi pesälaskennan yhteydessä, vieroituskään elävänä selvinneiden kuuttien määrän suhde syntyneiden kuuttien kokonaismäärään

Tavoite 3: Vuoteen 2010 mennessä 100 % Lietveden Natura-alueen vesistä on kevät aikaisten verkkokalastusrajoitusten piirissä.

- **toimenpiteet:** neuvottelut osakaskuntien kanssa
- **mittarit:** vapaaehtoisten sopimusten kattavuus (käytyjen sopimusneuvottelujen ja tarjottujen sopimusten määrä), verkkorajoitusten pinta-ala

Vesi- ja rantalinnusto

Tavoite 1: Ihmisen aiheuttamaa pesimäaikaista häiriötä ei esiinny rajoitus- ja luonnonarvo- vyöhykkeiden pesimäluodoilla luvussa 4 esitettyjen rajoitusten ja suositusten tultua voimaan.

- **toimenpiteet:** järjestyssääntö, säädösvalmistelu, rajoituksista tiedottaminen
- **mittarit:** valvonnan ja huollon yhteydessä tehtävä havainnointi

Tavoite 2: Tulokas- ja muiden pienpetojen vaikutus vesi- ja rantalinnuston pesimätulokseen on vähentynyt vuoteen 2013 mennessä.

- **toimenpiteet:** rautojen ja loukkujen jakaminen metsästysseurojen käyttöön, pyynnin painopistealueiden määrittely, raportointi
- **mittarit:** suunnittelu- ja lähialueelta vuosittain pyydettyjen pienpetojen määrä, loukku- vuorokaudet, muut metsästäjiltä saatavat tiedot

Metsäluonto

Tavoite 1: Luontotyyppi-inventoinnissa ennallistettaviksi ehdotettujen metsä- ja suoluontotyyppien ennallistamiskelpoisuus ja ennallistumiskyky on arvioitu, toimenpidesuunnitelma laadittu ja 80 % kohteista toteutettu vuoteen 2013 mennessä.

- **mittarit:** ennallistetun pinta-alan suhde ennallistettavaksi soveltuvaan pinta-alaan

Tavoite 2: Vieraat puulajit on poistettu suunnittelualueelta vuoteen 2013 mennessä.

- **mittari:** käsitellyn pinta-alan suhde kokonaispinta-alaan

Kulttuuriympäristöt ja kulttuurivaikuttaiset luontotyypit

Tavoite: Luontotyyppi-inventoinnissa hoidettaviksi ehdotetut tikkametsät on hoidettu vuoteen 2013 mennessä.

- **mittari:** hoidettu pinta-ala

Järven ekosysteemit

Tavoite: Lietveden ja Luonterin altaiden pintavesien hyvä tila pidetään yllä.

- **mittarit:** Vuoksen alueen vesienhoitosuunnitelmassa määritellyt mittarit

Kallioluontotyypit

Tavoite: Kallioluontotyyppien kuluminen ja luvaton puunkäyttö ehkäistään.

- **toimenpiteet:** käytön ohjaaminen pois herkiltä kallioluontotyypeiltä
- **mittari:** inventointien, valvonnan ja huollon yhteydessä tehtävä havainnointi

5.3 Kulttuuriperinnön suojelu ja hoito

Nykytila

Merkittävin kulttuuriperintökohde suunnittelualueella on Liehtalan museotila, jonka omistaa ja jonka hoidosta vastaa Puumalan kunta.

Tavoitteet

Kulttuuriarvojen suojelun tavoitteena on vaalia alueen kulttuuriperintöön liittyviä merkkejä ja jäänteitä. Kulttuuriperintöön liittyviä kohteita voidaan pitää maiseman muistina, joka välittää tietoa nyt ja tulevaisuudessa perinteisestä elämäntavasta sekä vanhakantaisista elinkeinoista.

Kulttuuriarvojen suojelun tavoitteena on myös tuoda esiin kiinnostavia ja monipuolisia kulttuuriperintökohteita, joita luonto-opastuksessa ja -opetuksessa sekä matkailun yritystoiminnassa on mahdollista hyödyntää.

Toimenpiteet

Kiinteät muinaisjäännökset on rauhoitettu muinaismuistolain (295/1963) ilman, että niistä tehdään erillistä viranomaispäätöstä. Kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, poistaminen tai muu siihen kajoaminen on kielletty ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa. Kiinteiden muinaisjäännösten suojelua valvoo Museovirasto, jonka kanssa yhteistyössä muinaisjäännösten mahdollinen merkitseminen, esittely ja hoito suunnitellaan. Kohteiden hoitotyöt pyritään mahdollisuuksien mukaan yhdistämään muiden ennallistamis- ja hoitotöiden toteutukseen.

Vedenalaisia muinaisjäännöksiä ei ole alueella kattavasti inventoitu, joten tiedot niistä ovat puutteellisia. Tämä tulee ottaa huomioon, mikäli alueelle rakennetaan esimerkiksi uusia laitureita tai suoritetaan muita pohjaa muuttavia toimenpiteitä.

Muinaisjäännöksille voidaan tehdä kohdekohtaisia muinaisjäännösten hoitosuunnitelmia, jotta muinaisjäännöksen säilymisen edellyttämät toimenpiteet tulevat huomioitua riittävästi. Museoviraston ja Metsähallituksen välisen yhteistyösopimuksen perusteella kohteille ei tarvitse hakea muinaismuistolain nojalla myönnettävää hoitolupaa, mutta hoitosuunnitelmat lähetetään Museovirastoon tarkistettaviksi.

Seuranta

Muinaisjäännösten hoitotoimenpiteet ja niiden seuranta suoritetaan Kiinteiden muinaisjäännösten hoito-opiaan (Metsähallitus 2002) ohjeiden mukaisesti.

6 Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu

6.1 Retkeily ja muu luonnon virkistyskäyttö

Suunnittelualueella liikkuminen tapahtuu jatkossakin jokamiehenoikeuksin – ottaen kuitenkin huomioon rajoitusvyöhykkeet. Alueen retkeilykäyttö tukeutuu olemassa olevaan retkisatama- ja virkistysalueverkostoon, jota voidaan täydentää ja kehittää suunnitelman luvussa 4 esitetyn vyöhykejaon mukaisesti. Luonterin Neitvuoren alueen virkistyskäytön tarpeisiin voidaan jatkossa hyödyntää myös Neitvuoren torppaa ympäristöineen.

6.2 Opastusviestintä ja muu ympäristökasvatus

Metsähallituksella ei ole opasteita suunnittelualueella eikä sen läheisyydessä lukuunottamatta opastustaulua Neitvuoren tulentekopaikalla. Neitvuori–Luonterin-alueella on [www-sivut luontoon.fi](#)-verkkopalvelussa, mutta ei omaa esitettä. Esitettä ei myöskään ole suunnitteilla. Lisätietoja Neitvuoren–Luonterin alueesta saa myös **Oskarista**, Linnansaaren luontokeskuksesta Rantasalmelta.

Lietveden alueelle ei ole olemassa verkkosivuja eikä esitettä, eikä niitä ole toistaiseksi suunnitteilla. Kun suunnittelualueelle tehdään tai uusitaan opasteita, alueen tärkeimpiä suojeluarvoja tulee nostaa esille.

6.3 Matkailun yritystoiminta

Metsähallituksen hallinnoimilla suojelualueilla toimivilta yrityksiltä edellytetään käyttöoikeussopimusta. Poikkeuksena on jokamiehenoikeuksien mukainen yritystoiminta, joka on suojelualueilla mahdollista ilman lupaa tai sopimusta. Alueella voi liikkua vapaasti, kuitenkin liikkumisrajoitukset ja mahdolliset muut järjestyssäännössä annetut määräykset huomioiden, mutta huollettujen taukopaikkojen (tulentekopaikkojen ja käymälöiden) käyttö ei kuulu jokamiehenoikeuksiin. Näiden kohteiden hyödyntäminen yrityksen toiminnassa edellyttää lupaa tai sopimusta ja on maksullista.

Käyttöoikeussopimusten lisäksi yhteistyösopimuksia voidaan tehdä sellaisten yritysten kanssa, jotka sitoutuvat noudattamaan kestävän luontomatkailun periaatteita harjoittaessaan toimintaa suojelualueilla. Metsähallituksen tavoitteena on yhteistyösopimuksen laatiminen aina, kun yritys käyttää suojelu-, erämaa- tai suojeluohjelma-alueita tai muutoin selvästi profiloituu niihin. Yhteistyöyritys saa linkin kyseisen alueen [luontoon.fi](#)-sivulle ja tilan salliessa esitteet Metsähallituksen asiakaspalvelupisteisiin. Metsähallitus järjestää lisäksi yhteistyöyrityksille palaute- ja yhteistyöpalavereita sekä antaa kävijätutkimusten ja asiakasseurannan tulokset yritysten käyttöön. Käyttöoikeus- ja yhteistyösopimukseen liittyvät edut ja velvoitteet näkyvät taulukossa 8.

Luonterin alueella yhdellä yrityksellä on yhteistyösopimus Metsähallituksen kanssa. Sopimusyritys tarjoaa ohjelma- ja elämyspalveluita, välinevuorausta, ruokailupalveluita ja majoitusta.

Taulukko 8. Käyttöoikeussopimuksen edellytykset ja sopimukseen liittyvät hyödyt näkyvät yläruuduissa. Yhteistyösopimukseen liittyvät edellisten lisäksi alaruuduissa olevat edellytykset ja edut.

Yritys saa	Metsähallitukselta edellytetään	Metsähallitus saa	Yritykseltä edellytetään
<ul style="list-style-type: none"> sopimuksen: vähintään 1 vuosi tai kausi, enintään 3 vuotta kerrallaan (vuoden 2008 alusta) oikeuden harjoittaa yritys-toimintaa alueella ja käyttää sovittuja palvelurakenteita tai rakennuksia kirjalliset perustiedot suojelu-alueesta, luontomatkailun kestävydestä ja ympäristöjärjestelmästä 	<ul style="list-style-type: none"> sopimuksen laatiminen kirjallisen perusaineiston toimittaminen yritykselle alueesta, luontomatkailun kestävydestä ja ympäristöjärjestelmästä (ISO 14001) 	<ul style="list-style-type: none"> tiedot yrityksestä ja yritystoiminnan luonteesta maksun sopimuksesta ja rakenteiden käytöstä yritykset noudattavat suojelualueiden sääntöjä 	<ul style="list-style-type: none"> käyttöoikeus-sopimusta vähintään toiminimeä maksua sopimuksesta ja rakenteiden käytöstä raportointia Metsähallituksen ympäristöjärjestelmän (ISO 14001) noudattamista
<ul style="list-style-type: none"> perehdytystä: suojelualue, luontomatkailun kestävyys, ympäristöjärjestelmä kaikkien alueella toimivien yhteistyöyrittäjien kanssa yhteinen palaveri 2 kertaa vuodessa (kevät/syky) kirjallisena käyntimäärät ja kävijätutkimuksen tulokset alueelta, jota sopimus koskee markkinointietua: mahdollisuuden linkkiin tai yhteystietoihin nettiin (luontoon.fi / outdoors.fi) ja esitemateriaalinsa esille luontokeskuksissa, -taloissa ja -tuissa tilan sallimissa rajoissa voi osallistua alueen kehittämiseen esim. yhteistyöpalavereissa 	<ul style="list-style-type: none"> yritysten perehdytystä (suojelualue, luontomatkailun kestävyys, ympäristöjärjestelmä) vuosittaisten yhteistyöpalavereiden järjestäminen yrityksille jaetaan alueen vakio- tai vakiomuotoiset kävijätutkimusraportit ja vuosittaiset käyntimäärät linkin tekeminen tai yhteystiedot nettiin (luontoon.fi / outdoors.fi) tilan sallimissa rajoissa yrittäjän esiteaineisto laitetaan esille asiakaspalvelupisteisiin tiedon jakaminen ja osallistaminen alueen kehittämiseen osallistuminen turvallisuus-riskien kartoitukseen 	<ul style="list-style-type: none"> tiedon yrityksen asiakkaiden määrästä ja asiakaskunnan profiilista raportoinnissa ja yhteistyöpalavereissa palautetta palautteen saanti yritykseltä säännöllistä yritykset toimivat ympäristövastuullisemmin yrityksen asiakkaat toimivat ympäristövastuullisemmin 	<ul style="list-style-type: none"> yhteistyösopimusta raportointia, suoraa palautetta ja asiakaspalautetta osallistuu Metsähallituksen järjestämään perehdytykseen osallistuu Metsähallituksen järjestämiin vuosittaisiin yhteistyöpalaveriin toimittaa yrityksen ajantasaiset yhteystiedot ja www-osoitteen edistää kestävän luontomatkailun periaatteiden toteutumista turvallisuus-suunnitelma

6.4 Palvelurakenteiden huolto

Tavoitteena on säilyttää korkealaatuinen ja ulkoasultaan yhtenäinen sekä luonnonarvojen suojelun kannalta tarkoituksenmukainen palvelurakennekokonaisuus alueella. Palveluvarustuksen tulee täyttää turvallisuusvaatimukset sekä Metsähallituksen ympäristöjärjestelmän kriteerit. Sen huollossa noudatetaan Metsähallituksen ympäristö- ja laatukäsikirjan vaatimuksia. Rakenteiden huollossa ja rakentamisessa noudatetaan Metsähallituksen luontorakentamisen periaatteita sekä luontorakenteiden piirustuskokoelmaa.

Metsähallitus ei järjestä jätehuoltoa, vaan alue kuuluu roskattoman retkeilyn piiriin. Polttopuuhuollon alueella hoitaa Pidä Saaristo Siistinä ry. Tarvittaessa huollon järjestämistä voidaan täydentää muiltakin osin ostopalveluilla.

7 Tutkimus

Metsähallitus vastaa suojelualueiden perusinventoinneista sekä ennallistamistöiden perusseurannasta, mutta ei tee alueella varsinaista tutkimusta. Hoidon ja käytön ratkaisut perustetaan kattavaan tutkimustietoon tekemällä yhteistyötä tutkimuslaitosten, yliopistojen ja eri viranomaisten kanssa.

Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden valtionmaille soveltuu tutkimustoiminta, joka tukee alueen hoitoa ja käyttöä sekä vaikutusten arviointia ja seuranta. Tutkimuksen tulee edistää alueen hoidon ja käytön ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden seuranta sekä harvinaisten ja uhanalaisten lajien ja luontotyypin suojelutilanteen seuranta.

Tutkimustyötä tehdään tarvittaessa yhteistyössä eri yliopistojen, tutkimuslaitosten ja eri viranomaisten kanssa. Metsähallitus edistää ulkopuolisten laitosten alueella harjoittamaa tutkimusta myöntämällä tähän tarkoitukseen tarvittavia lupia. Metsähallitus tarjoaa osaltaan toimintaedellytykset tutkimushankkeille ja saa vastavuoroisesti käyttöönsä aluetta koskevat tutkimustulokset.

Suunnittelualueelta on laadittu aikaisemmin pääasiassa saimaannorppaa, kalastusta, linnustoa ja kasvillisuutta koskevia selvityksiä ja tutkimuksia. Hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä teetettiin suunnittelualueelle arkeologinen selvitys, linnustonselvitys sekä selvitys norppien rantamakuupaikoista. Saimaannorpan pesä- ja poikaslaskenta toteutetaan suunnittelualueella vuosittain.

8 Muu käyttö

8.1 Marjastus ja sienestys

Suunnittelualueella voi vapaasti kerätä marjoja ja ruokasieniä – ottaen kuitenkin huomioon rajoitusvyöhykkeiden aiheuttamat poikkeukset.

8.2 Kalastus

Onkiminen ja pilkkiminen on sallittu Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueilla jokamiehen-oikeudella. Viehevälinein kalaa pyytävän 18–64-vuotiaan henkilön tulee maksaa valtiolle kalastushoitomaksu ja lunastaa läänikohtainen viehekalastuslupa. Pyydyskalastukseen tarvitaan valtion kalastushoitomaksun lisäksi vesialueen omistajan pyydyslupa. Pyydyskalastuksessa on huomioitava erityiset saimaannorpan suojelua koskevat kalastusrajoitukset.

Suunnittelualueen vapaa-ajankäyttö on jatkuvasti kasvanut. Harrastuskalastajia, veneilijöitä ja retkeilijöitä kulkee alueella etenkin kesäisin. Suunnittelualueen vesillä liikkuu vapaa-ajan-kalastajia niin hauen virvelöinnin, jalokalojen uistelun kuin mato-onginnan ja pilkkimisenkin merkeissä. Myös verkko- ja katiskalastusta harrastetaan.

Verkkokalastus on saimaannorppakannan suurin uhka suunnittelualueella sen aiheuttaman sivusaalisuolleisuuden takia. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut saimaannorpan suojelemiseksi pyydysrajoituksia saimaannorpan elinalueilla (Liite 3). Verkkokalastusta on lisäksi rajoitettu osakaskuntien ja Metsähallituksen välillä solmituin vapaaehtoisin sopimuksin.

Vuonna 1999 maa- ja metsätalousministeriö päätti eräiden aikuisillekin saimaannorpille vaarallisten kalastusmenetelmien ja -välineiden käytön laaja-alaisista rajoituksista saimaannorpan elin-alueilla. Asetus koski käytännössä Saimaalla olevia Natura-alueita ja siten myös suunnittelualuetta. Nykyisen asetuksen (223/2009, Liite 3) piiriin kuuluvat keskeiset norpan elinalueet myös Natura-alueiden ulkopuolella. Kevääseen 2014 saakka voimassa oleva asetus kieltää seuraavat pyyntivälineet:

- pitkäsiima ja muu koukkupyydys, jossa käytetään syöttinä kalaa tai kalanpalaa
- verkko, jonka liina tai riimu on tehty monisäikeisestä langasta (multifiililanka)
- solmuväliltään alle 60 mm:n verkko, jonka liina tai riimu on tehty 0,17 mm paksummasta yksisäikeisestä langasta (monofiililanka)
- solmuväliltään 60 mm:n tai sitä suurempi verkko, jonka liina tai riimu on tehty 0,20 mm paksummasta yksisäikeisestä langasta
- päältä avoin isorysä ja muu isorysää vastaava seisova pyydys, jonka solmuväli on yli 55 mm, sekä sellainen isorysä, joka ei ole päältä avoin.

Kalastuskäytäntöjä suunnittelualueella pyritään ohjamaan myös jatkossa siten, että saimaannorppien kalanpyydyskuolleisuus vähenisi nykytasolta. Norpalle vaarattomien pyydysten käyttö on tärkeää etenkin keväällä norpan poikasten aloittaessa itsenäistä elämää. Tehokkain käytössä oleva keino kalanpyydyskuolleisuuden pienentämiseksi on kevätaikaisen verkkokalastuksen vähentäminen norppa-alueilla. Metsähallitus sopii vesialueiden omistajien kanssa uusista vapaaehtoisista verkkokalastusrajoituksista korvausta vastaan. Saimaannorpan suojelua edistävästä kalastusrajoituksista hyötyvät myös saimaannieriä, järvilohi ja kuha.

8.3 Metsästys

8.3.1 Nykytila

Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueilla metsästys on sallittu metsästyslain (615/1993) mukaisesti. Lietvedellä on vuokrattuna noin 100 ha:n metsästysoikeudet, joista Natura-alueen sisäpuolella on noin 30 ha. Luonterilla vuokrattuja maita on noin 1 310 ha, joista Natura-alueella noin 1 010 ha.

Suunnittelualueella metsästettävistä lajeista metso, teeri ja pyy ovat lintudirektiivin (79/409/ETY) liitteessä II mainittuja lajeja, joiden kantojen koon, maantieteellisen levinneisyyden ja lisääntymisnopeuden takia koko yhteisössä niitä voidaan metsästä kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Jäsenvaltioiden on kuitenkin varmistettava, että lajien metsästys ei vaaranna suojelutoimenpiteitä niiden levinneisyysalueella. Jäsenvaltioiden on lisäksi varmistettava, että metsästys harjoitettuna voimassa olevien kansallisten toimenpiteiden mukaisesti vastaa kyseisten lintulajien järkevän hyödyntämisen ja ekologisesti tasapainoisen sääntelyn periaatteita.

Metso ja teeri on mainittu lisäksi kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa (Rassi ym. 2001) silmälläpidettäviksi (NT) lajeiksi. Metson, teeren ja pyyn – kuten muidenkin riistalajien – osalta edellä mainittuja EY:n ja kansallisia suojelutavoitteita toteutetaan metsästyslailla ja asetuksilla annettujen rauhoitusaikojen sekä riistanhoitopiirille annetun riistalajien kestävän käytön valvontaa koskevan velvoitteen kautta. Metsästyslain 38. §:n mukaan riistanhoitopiirin on riistanhoitoyhdistyksen alueella kiellettävä eläimen metsästäminen tai rajoitettava sitä, jos riistaeläimen kannan säilyminen siellä vaarantuu. Useilla metsästyseuroilla on omia saaliskiintiöitä ja rauhoituksia kanalinnuille, millä voidaan sopeuttaa metsästyspainetta vuosittain vaihtelevien kanalintukantojen kokoon.

8.3.2 Tavoitteet

Metsästys suunnittelualueella järjestetään siten, että se ei muodosta riskiä alueen suojelutavoitteille tai muulle virkistyskäytölle ja mahdollisuuksien mukaan tukee alueen luonnonhoidon tavoitteita.

8.3.3 Toimenpiteet

Metsästysrajoitukset

Saimaannorpan pesinnälle aiheutuvien häiriöiden ehkäisemiseksi talviaikaista liikkumista Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden tärkeimpien pesimäalueiden saarissa esitetään rajoitettavaksi, mikä koskee myös alueella harjoitettavaa metsästystä. Rajoitusvyöhykkeet on esitetty tarkemmin luvussa 4.

Alueen muiden virkistyskäyttäjien huomioimiseksi retkisatamien ympärille jätetään 150 m:n levyinen suojavaiohyke, jolla ampuminen on kielletty.

Metsästyssuosituks

Suosittelavaa on, että metsästys ajavalla tai toimintatavaltaan muutoin isännän ulottumattomissa olevalla koiralla lopetetaan koko Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueilla luvussa 4 esitetyillä saimaannorpan pesimäalueina merkittävillä alueilla (luonnonarvovyöhyke 2) vuosittain tammi-kuun alusta alkaen, jotta norpille turvataan pesimärauha.

Suosittelaa, että majavanmetsästystä Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueilla painotettaisiin syyskaudelle norpan häiriöttömän pesinnän varmistamiseksi. Kevätmetsästys on kuitenkin mahdollista rajoitusvyöhykkeiden ulkopuolella; norpan pesintään soveltuvien rantojen ja luotojen läheisyydessä liikkumista tulee välttää.

Metsästysverotuksen mitoittaminen kantoja vastaavaksi saaliskiintiöin ja rauhoituksin edellyttää ajantasaista tietoa. Suunniteltaessa seuraavan syksyn metsästystä metsästyseurojen on hyvä käyttää hyödykseen aikaistetun kolmiolaskennan alustavia tietoja lintutilanteesta. Kanalintujen metsästys tulisi painottaa poikaslintuihin. Tässä ikäluokassa kuolleisuus on syksyn ja talven aikana suurinta; vanhojen yksilöiden todennäköisyys säilyä hengissä seuraavaan kevääseen on paljon korkeampi. Tämä olisi syytä huomioida erityisesti kanalintujen poikastuoton kannalta huonoina vuosina.

8.3.4 Seuranta

Metsähallitus voi tarvittaessa pyytää valtionmaiden osalta raportoitavaksi mm. saalistilastot, kiintiöt, pyynnissä olleiden loukkujen määrät, seuran jäsenmäärät sekä erävalvontaan ja uhanalaisiin lajeihin liittyviä tietoja ja havaintoja.

Lietveden ja Luonterin Natura-alueiden osalta pyritään keräämään vuosittain tiedot pyydettyjen pienpetojen määristä. Tietojen kokoamisesta ja toimittamisesta Metsähallitukselle vastaavat riistanhoitoyhdistykset.

8.4 Maastoliikenne ja muu liikkuminen

Maastoajoneuvoliikenne on yleensä ristiriidassa luonnonsuojelualueiden suojelutavoitteiden kanssa, joten valtionmaille siihen ei pääsääntöisesti myönnetä lupia. Ilman erillistä lupaa alueella voidaan kuitenkin liikkua viranomaisten toiminnan – kuten suojelualan huollon, valvonnan ja poliisi- tai pelastustoimen – tehtävissä. Maastoliikenteen osalta noudatetaan maastoliikennelakia (1710/1995), luonnonsuojelulakia (1096/1996) sekä Metsähallituksen luontopalvelujen maastoliikenneperiaatteita (Metsähallitus 2007). Maastoliikenteeseen liittyvien lupien myöntämiskäytännön osalta noudatetaan perustuslain (731/1999) 6. §:n periaatetta kansalaisten yhdenvertaisesta kohtelusta lain edessä – eli toisiaan vastaavissa tapauksissa menetellään yhdenmukaisella tavalla. Yksityisten suojelualueiden osalta maastoliikennettä ohjaavat lisäksi kunkin alueen rauhoitusmääräykset.

Maastoliikenteen ja muun liikkumisen osalta tavoitteena on, että alueen eliölajistolle, muille luontoarvoille ja virkistyskäytölle aiheutuu liikkumisesta mahdollisimman vähän haittaa. Suunnittelualueella moottoriajoneuvoja saa käyttää teillä tieliikennelain (267/1981) ja vesillä vesiliikennelain (463/1996) mukaisesti.

Suunnittelualueella moottorikelkkailu ja muu maastoliikenne on sallittu maastoliikennelain (1710/1995) mukaisesti. Merkittävimmät saimaannorpan pesimäalueet on esitetty vyöhykekartassa (luku 4) luonnonarvovyöhykkeenä. Kevätaikainen moottorikelkkailu voi aiheuttaa häiriötä saimaannorpan pesinnälle, mikäli se suuntautuu pesimäluotojen tai -rantojen läheisyyteen. Mikäli luvussa 5.2.2 esitettyjen mittarien perustella häiriöön on syytä puuttua, talviaikaista moottoriliikennettä voidaan luonnonarvovyöhykkeellä ryhtyä maastoliikennelain nojalla ohjaamaan.

9 Toimenpidesuunnitelmat

Suunnittelualueelle on laadittu ja vahvistettu seuraavat toimenpidesuunnitelmat:

- Luonterin metsien ennallistamisen toimenpidesuunnitelma 2005–2012 (Partanen 2005)
- Luonterin Natura 2000 -alueen valtion maiden ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma II (Halonen 2008)

Mikäli virkistyskäytön rakenteita tehdään virkistysvyöhykkeen ulkopuolelle, tarvitaan aina erillinen toimenpidesuunnitelma.

Luonnonhoito- ja muut toimenpidesuunnitelmat vahvistaa valtionmaiden osalta Metsähallitus, yksityisten suojelualueiden osalta alueellinen ympäristökeskus.

HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

10 Hallinnan ja hoidon järjestäminen

Käytön ohjaus

Suunnittelualueen valtionmaidon hoidosta ja käytöstä vastaa Metsähallitus. Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueeseen kuuluvien yhteisten vesialueiden hallinnasta ja hoidosta vastaavat osakaskunnat. Natura 2000 -alueeseen kuuluvien yksityisten suojelualueiden luontoarvojen inventoinneista ja mahdollisesta hoitosuunnittelusta sekä toteutuksesta vastaa Metsähallitus ympäristöministeriön tulosohjauksen mukaan. Muilta osin kyseisten alueiden vastuuviranomaisena toimii ympäristökeskus.

Sopimukset

Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita koskevia käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia tehdään ja voimassa olevia vuokrasopimuksia jatketaan Metsähallituksen voimassa olevan ohjeistuksen mukaan. Sopimukseen perustuva toiminta ei saa vaarantaa luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelun tavoitteita eikä muita alueiden hoidon ja käytön tavoitteita – kuten luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksien turvaamista. Sopimusten perusteella toteutettavaa toimintaa ovat esimerkiksi teiden ja johdinalueiden käyttö, metsästys, luontomatkailun yritystoiminta ja tutkimus.

Järjestyssääntö

Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden valtionmaille voidaan laatia luonnonsuojelulain (1096/1996) 20. §:n mukainen järjestyssääntö, kun alueille on annettu suojelualueen perustamissääntö.

11 Turvallisuus ja pelastustoiminta

Metsähallitus vastaa siitä, että sen hallinnassa olevien alueiden palveluvarustus ja rakennukset ovat kunnossa ja täyttävät niille asetetut yleiset ja erityiset turvallisuusvaatimukset. Mikäli rakenteissa tai rakennuksissa havaitaan vikoja tai puutteita, jotka vaarantavat niiden turvallisuuden, kohteiden käyttö kielletään, kunnes puutteet on korjattu. Kielloista ilmoitetaan kohdeopastein ja tarvittaessa Metsähallituksen internetsivuilla.

Metsähallituksen henkilökunnan työtapojen ja -välineiden sekä muiden työskentelyyn liittyvien turvallisuusnäkökohtien osalta noudatetaan voimassa olevia työsuojeluohjeita. Työsuojeluun liittyvä sisäinen palaute käsitellään viipymättä ja epäkohdat korjataan.

Lietveden ja Luonterin Natura-alueille laaditaan osana Saimaan saaristoalueiden suojelualuekokonaisuutta palontorjuntasuunnitelma yhdessä pelastusviranomaisten kanssa.

12 Valvonta

Metsähallitus vastaa hallinnassaan olevien alueiden valvonnasta. Valvonta perustuu alueen hallinnan ohella lakiin Metsähallituksen erävalvonnasta (1157/2005). Suunnittelualueella liikkuva Metsähallituksen henkilöstö suorittaa huolto- ja muiden töiden ohella valvontaa. Valvontaa tekevät myös Metsähallituksen erätarkastajat. Se kohdistuu luvallisuuteen, luonnonsuojelulain (1096/1996) noudattamiseen, rajoitusalueiden noudattamiseen ja muihin rauhoitusmääräyksiin. Erityishuomiota kiinnitetään kalastusrajoitusten valvontaan, roskaantumiseen, luvattomaan tulentekoon ja koirien irtipitoon. Valvonta on luonteeltaan ennaltaehkäisevää. Muita valvontaa suorittavia tahoja ovat kalastuksen osalta osakaskunnat hallinnoimillaan vesialueilla sekä metsästysseurat ja riistanhoitoyhdistys metsästyksen vuokratuilla alueilla.

13 Yhteistyö

Metsähallitus hoitaa hallinnassaan olevia alueita yhteistyössä paikallisten ja maakunnallisten sidosryhmien – erityisesti paikallisten asukkaiden, yrittäjien ja yhteisöjen – kanssa. Yhteistyön keinoja ovat avoin tiedottaminen, kokoukset ja koulutustilaisuudet, yhteishankkeet sekä osallistavat ja sitouttavat suunnittelumenetelmät.

Tärkeimpiä yhteistyötahoja ovat

- Juvan, Puumalan, Savitaipaleen, Taipalsaaren ja Mikkelin kunnat
- paikallinen väestö
- Etelä-Savon- ja Kaakkois-Suomen ympäristökeskukset (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset)
- Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan maakuntaliitot
- Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö
- paikalliset kalastus- ja metsästystahot
- retkeily- ja luonnonsuojelujärjestöt
- museoviranomaiset.

14 Resurssit ja aikataulu

Virkistyskäyttö

Virkistyskäytön palveluvarustuksen ovat Luonterilla ja Lietvedellä rakentaneet pääosin kunnat, Pidä Saaristo Siistinä ry, Saimaan virkistysalueyhdistys ja yksityiset tahot. Palveluvarustuksen kunto ja laatu on kirjavaa. Metsähallitus on rakentanut Luonterin alueelle 2000-luvun alkupuolella Hiidenlahteen laiturin, tulentekopaikan ja portaat Neitvuorelle. Näiden rakenteiden kunnostus tulee ajankohtaiseksi suunnittelukaudella. Myös nykyisen tulentekopaikan siirtäminen varjoisasta, kosteasta ja vaikeasti huollettavasta paikasta muualle tulee tarkastelun alaiseksi. Kustannusarvio on noin 25 000 euroa. Metsähallituksen mahdollisuudet suunnata resursseja virkistyskäyttöön Lietvesi–Luonteri-alueelle ovat hyvin rajalliset. Luontomatkailun edellytysten parantamiseksi tarvitaan kuntien ja muiden alueen toimijoiden aktiivisuutta sekä ulkopuolista rahoitusta. Metsähallitus on mukana alueen luontomatkailun kehittämisessä luonnonsuojelualueiden haltijan roolissa ja tarjoaa asiantuntemusta virkistyskäytön suunnittelussa. Muita kehitettäviä, Metsähallituksen alueella sijaitsevia kohteita voisivat olla Raintsaaren retkisatama ja Uimasalon polun parantaminen sekä historiakohteiden esilletuonti.

Ennallistaminen ja luonnonhoito

Ennallistamista ja luonnonhoitoa toteutetaan toimenpidesuunnitelmien pohjalta. Luonterin kahden suunnitelman (Partanen 2005 & Halonen 2008) toimenpiteet on pääosin toteutettu polttoja lukuun ottamatta. Lietveden valtionmaille laaditaan vuoden 2011 loppuun mennessä ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma, joka pyritään toteuttamaan vuoden 2013 loppuun mennessä. Toteutukseen tarvittavat resurssit voidaan määrittää vasta toimenpidesuunnittelun yhteydessä, mutta Lietvedellä arvioitu resurssitarve on noin 15 000 euroa. Luonterin toteuttamattomien polttojen kustannusarvio on 5 000 euroa.

15 Suunnitelman vaikutusten arviointi

Hoito- ja käyttösuunnitelma ei sisällä sellaisia hankkeita, joista olisi laadittava YVA-lain (468/1994) mukainen ympäristövaikutusten arviointi. Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005) kuitenkin edellyttää, että ympäristövaikutukset selvitetään ja arvioidaan riittävässä määrin sellaisten suunnitelmien valmistelussa, joiden toteuttamisesta saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla on luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaan selvittävät suunnitelman vaikutukset kohteen luonnonarvoihin. Luonnonsuojelulain 65. §:n mukaan kynnys ylittyy, jos ”hanke yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -alueen valinnan perusteena olevia luonnonarvoja”.

Koska hoito- ja käyttösuunnitelman tarkoitus on nimenomaan kohdealueen luonnonarvojen ja lajiston elinolosuhteiden turvaaminen ja parantaminen, ei suunnitelmaan lähtökohtaisesti sisällytetä toimenpiteitä, jotka heikentäisivät Natura 2000 -kohteiden suojelun perustana olevia luonnonarvoja.

Ympäristövaikutuksia ovat paitsi luontoon kohdistuvat ekologiset vaikutukset myös ihmisiin kohdistuvat sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset. Lisäksi ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä taloudellisia vaikutuksia, jotka voivat kohdistua sekä luontoon että ihmisiin. Hoito- ja käyttösuunnitelman vaikutusten arvioinnin vertailukohtana ovat suunnittelualueen nykytilanne ja ennakoitavissa oleva kehitys ilman tässä suunnitelmassa esitettyjä toimenpiteitä.

15.1 Ekologiset vaikutukset ja vaikutukset Natura 2000 -alueeseen

15.1.1 Virkistyskäyttö, luontomatkailu ja loma-asutus

Merkittävimmät suunnittelualueen virkistyskäyttäjryhmät ovat kesäaikaan loma-asukkaat, veneilijät ja melojat. Lähialueen loma-asukkaille Lietvesi ja Luonteri toimivat lähivirkistysalueina; veneilijöistä ja melojista merkittävä osa on kauempaa tulevia matkailijoita. Veneilijät ja melojat hyödyntävät liikkueensa laiva-, veneväylä- ja retkisatamaverkoston, jonka toimivuudella on keskeinen merkitys arvioitaessa virkistyskäytöstä alueen suojeluperusteisiin kohdistuvia vaikutuksia.

Suunnittelualueen talviaikainen matkailukäyttö painottuu alueelle tehtäviin ohjattuihin kalastusretkiin, mutta on kokonaisuutena varsin vähäistä. Talviaikaan liikkuvat pääasiassa paikalliset kalastajat. Lähialueen asukkaat ja mökkiläiset käyttävät aluetta erityisesti kevättalvella säiden sekä jää- ja lumitilanteen ollessa suotuisia. Talviaikaiseen käyttöön soveltuvien rantarakennusten määrän kasvaessa todennäköisesti myös eri kulkuneuvoilla liikkuminen jääalueilla lisääntyy.

Myönteiset vaikutukset

Suunnittelualue virkistyskäyttöympäristönä tarjoaa kävijöille mahdollisuuksia tutustua rakentamattomaan järviluontoon. Alueet antavat lisäarvoa ympäröivien alueiden matkailuyrittäjille tarjoten luonnonrauhaa ja virkistystä heidän asiakkailleen. Luonnonsuojelualueesta saatu oma-kohtainen kokemus voi muuttaa kävijöiden asenteita ja tekoja ympäristön kannalta myönteisemmiksi. Kulttuurikohteiden vaaliminen ja esille tuominen lisäävät kävijöiden tietoa paikallisesta kulttuurista ja historiasta sekä edesauttavat kulttuuriperinnön säilymistä.

Haittavaikutukset

Virkistyskäyttö ja luontomatkailu voivat häiritä elämistöä erityisesti pesimäaikana. Pesimäaikainen häiriö on haitallista varsinkin saimaannorpalle ja rantalinnustolle. Loma-asunnot rakennetaan alueelle vahvistetuissa kaavoissa niille osoitetuille paikoille, joiden määrittämisessä on huomioitu merkittävimmät luontoarvot – mukaan lukien saimaannorpan pesimäalueet. Erityisesti talviaikainen mökkien käyttö kuitenkin lisää liikkumista norpan pesimäalueilla, mistä voi seurata pesimäaikaista häiriötä ja toistuvasti esiintyessään suotuisan, pesintään soveltuvan elinympäristön supistumista. Vapaa-ajanasuntojen määrän merkittävästi kasvaessa myös mökkiläisten verkko-kalastuksen aktiivisuus (pyydysvuorokausien kokonaismäärä) suunnittelualueella voi lisääntyä.

Retkeily aiheuttaa maaston kulumista ja kasvillisuuden talleantumista. Vaikutukset ovat suurimmillaan virkistysvyöhykkeellä. Muita mahdollisia haittavaikutuksia ovat roskaantumisen sekä liikenteen aiheuttama melu ja päästöt. Syrjävyöhykkeelläkin on virkistyskäyttöä, ja erityisesti luvattomat nuotio- ja leiriytymispaikat muuttavat ja kuluttavat ympäristöään.

Luvussa 2.9 on havainnollistettu suunnittelualueelle ja sen lähiympäristöön sijoittuvan vakituisen ja loma-asutuksen osalta suunnittelualueeseen kohdistuvaa nykyistä käyttöpainetta sekä ennakoitavissa olevia muutoksia vahvistettujen kaavojen toteutuessa.

Haittavaikutusten vähentäminen

Suunnittelualueen laajuudesta johtuen virkistyskäyttö ei aiheuta merkittävää haittaa alueen luonnolle kesäaikaan. Talvella saimaannorpan pesinnälle vahingollinen liikkuminen pesien lähistöllä on luonnonsuojelulailta (1096/1996) kielletty. Suunnitelluilla rajoitus- ja luonnonarvovyöhykkeillä alueiden käyttöä ohjataan entistä selkeämmin pois aroilta pesimäalueilta. Kevät-aikaisten verkkorauhoitusalueiden laajentamisella on keskeinen merkitys suunnittelualueen norppakannan tulevaisuudelle. Verkkokouluisuuden vähentäminen on tehokkain keino sopeutua ilmastonmuutokseen sekä maankäytön paineiden muutoksiin suunnittelualueella ja laajemmin koko saimaannorpan esiintymisalueella.

Virkistyskäytöstä aiheutuvaa haittaa pyritään vyöhykejaon avulla kohdistamaan käyttöä kestäville alueille. Luvattomien leiripaikkojen poistamiseksi tarvitaan lisää valvontaa saatavilla olevien resurssien mukaan. Valtionmaille rakennetut luvattomat virkistyskäyttörakenteet tulisi saada purettua, jolloin ympäristön kulumisen ja toiminnasta aiheutuva häiriö lakkaavat.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Samanaikaisesti Lietveden ja Luonterin Natura-alueiden hoidon ja käytön suunnittelun (hks) kanssa Puumalan kunnan alueelle on laadittu matkailun **Master Plan** -yleissuunnitelma. Suunnitelman tavoitteena on ollut laatia toteuttamiskelpoinen kehittämissuunnitelma matkailua palvelevien toimintojen kehittämiseksi ja sijoittamiseksi Puumalan kunnan alueelle. Tavoitteena oli myös pohtia vaihtoehtoja toteutusta Pistohiekan alueelle, jonne on aiemmin laadittu kehittämissuunnitelma. Tähän päämäärään tähdäten suunnittelun kuluessa on arvioitu matkailun kannalta olennaiset lähtökohdat, kehittämismahdollisuudet ja -tarpeet sekä esitetty matkailun kehittämisen visio, tavoitteet ja toimenpiteet.

Hks- ja Master Plan -hankkeiden yhteisenä tavoitteena on ollut maakuntakaavan edistäminen suunnittelun kohteena olevalla alueella. Nämä suunnitelmat ovatkin samaan aikaan laadittuina monilta osin täydentäneet toisiaan ja näin ollen edistäneet myös kaavan toteutumista paremmin kuin täysin erillisinä hankkeina. Hks-hankkeen näkökulmaa on tuotu esiin koko Master Plan -työn ajan mm. projektiryhmätyöskentelyssä. Esillä olivat erityisesti Lietveden ja Luonterin Natura-alueiden kehittämismahdollisuudet luontomatkailussa ja toisaalta matkailun kestävyuden reunaehdot.

Lietveden ja Luonterin Natura-alueiden sekä niiden käytön näkökulmasta Master Planissa laadittua matkailua koskevaa kattavaa kokonaistarkastelua on hoito- ja käyttösuunnitelmassa hyödynnetty ja täydennetty esittämällä malli eri toimintojen yhteensovittamisesta näillä alueilla. Lähtökohtana on ollut alueiden keskeisten luontoarvojen turvaaminen, joka on edellytys myös kestäväälle virkistyskäytölle sekä elinkeinotoiminnalle suunnittelualueella ja osin myös lähiympäristössä. Maankäyttö- ja uhka-analyysien avulla on kartoitettu erityisesti saimaannorpan osalta odotettavissa olevaa ympäristön tilan kehitystä, mihin perustuen on esitetty tavoitteet, toimenpiteet ja seurantamenetelmät norppakannan suotuisan kehityksen turvaamiseksi. Määriteltyjen mittarien avulla norppakannan tilaa seurataan, ja tarvittaessa suojelua on mahdollista tehostaa. Tähän antavat mahdollisuuden esimerkiksi suunnitelmassa esitetyt luonnonarvovyöhykkeet. Hoito- ja käyttösuunnitelmaa täydentävät Master Planissa esitetyt matkailutoimintojen kehittämisvyöhykkeet. Näille vyöhykkeille esitettyjen toimintojen mittakaavassa ja laadussa on huomioitava Natura-alueiden keskeiset suojeluarvot.

Tässä suunnitelmassa esitetyt rajoitus- ja luonnonarvovyöhykkeet ovat tärkeimpiä työkaluja myös suunnittelualueen ulkopuolelle sijoittuvien kehityshankkeiden mahdollisia Natura-alueisiin kohdistuvia vaikutuksia arvioitaessa. Näillä vyöhykkeillä on osoitettu alueet, joilla liikkumisen lisääntyminen – ts. käyttöpaineen kasvu – vyöhykkeiden yhteydessä esitetyllä aikavälillä heikentää alueiden laatua niillä elävän häiriöalttiin lajiston elinympäristönä. Sikäli, kun kyseessä on alueen Natura 2000 -verkostoon sisällyttämisen perusteena oleva laji (kuten saimaannorppa), keskeisen lisääntymis- tai elinalueen laadun heikentyminen tulee ottaa huomioon myös ennakoitaessa käyttöpaineen kasvun aiheuttamia vaikutuksia – esimerkiksi Natura-alueen läheisyyteen sijoittuvan matkailu- tai muun vastaavan hankkeen osalta. Huolellinen, hankkeiden valmistelun alkumetreille ajoittuva ja Natura-alueiden tärkeimmät suojeluarvot huomioiva ennakkosuunnittelu on olennainen lähtökohta valmisteltaessa merkittäviä kävijävirtoja ohjaavia matkailuhankkeita Lietveden ja Luonterin Natura-alueiden läheisyydessä. Puumalan matkailun Master Plan -työn kaltainen maantieteellisesti laaja-alainen ja laajapohjaisessa yhteistyössä laadittu kokonaistarkastelu edistää ja luo mahdollisuuksia mm. riittävälle maankäytön ja toimintojen vaihtoehtotarkastelulle.

Saimaannorppaan kohdistuvista uhkatekijöistä merkittävin, johon voidaan lyhyellä aikavälillä vaikuttaa, on kalanpyydyskuolleisuus. Tämän suunnitelman luvussa 5 esitetyt tavoitteet kalanpyydyskuolleisuuden vähentämiseksi vauhdittaa osaltaan Etelä-Savon maakuntaliiton rahoittama **Saimaannorppa suojellaan sopimalla** -hanke, jonka tavoitteena on saimaannorpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittaminen Saimaalla. Metsähallituksen ja vesialueiden omistajien välisillä sopimuksilla on parin vuosikymmenen ajan rajoitettu kevätaikaista verkkopyyntiä norpan lisääntymisalueilla. Menettely on osaltaan turvannut norppakannan suotuisan kehityksen viime vuosiin saakka. Nyt ympäristöolosuhteiden muuttumisen väistämättä lisätessä kuuttien kuolleisuutta kalanpyydyskuolleisuuden edelleen vähentäminen on tehokkain keino kääntää norppakanta takaisin suotuisalle kasvu-uralle.

Yhteenvedona tämän suunnitelman yhteisvaikutuksista muiden suunnittelualueita sekä niiden virkistys- ja matkailukäyttöä koskevien hankkeiden kanssa voidaan todeta, että kaikki edellytykset Lietveden ja Luonterin Natura-alueiden sekä niiden lähiympäristön kestäväan käyttöön ovat olemassa. Tämä edellyttää aktiivista olemassa olevan tiedon hyödyntämistä ja laadittujen suunnitelmien jalostamista käytäntöön. Käytännössä paras tapa tähän pääsemiseksi on yhteisen pöydän toimintatapa: riittävän laaja-alainen yhteistyö alueita suoraan tai epäsuorasti koskevien hankkeiden valmistelussa ja toteutuksessa.

15.1.2 Ennallistaminen ja luonnonhoito

Ennallistamis- ja luonnonhoitotöitä tehdään suunnittelualueen valtionmailla ja yksityisillä luonnonsuojelualueilla tässä suunnitelmassa esitettyjen periaatteiden mukaisesti.

Ennallistamisen vaikutus maastoon ja eliöstöön

Ennallistaminen edesauttaa ihmistoiminnan seurauksena muuttuneiden kohteiden palautumista luonnontilaan. Ennallistamistoimia on toteutettu ja toteutetaan toimenpidesuunnitelmien mukaisesti Luonterilla ja myöhemmin tarvittaessa Lietvedellä. Ennallistamisen seurauksena suunnittelualueesta muodostuu luonnontilaisempi aluekokonaisuus. Luonnontilaisuuden lisääntyminen parantaa myös eliöstön elinolosuhteita. Ennallistamisen tavoitteena on, että ajan kuluessa ihmistoiminnan vaikutus alueeseen vähenee ja ekosysteemi palautuu lähemmäs luonnontilaa. Ennallistamistoimet toteutetaan niin, ettei alueilla liikuta ennallistamistöiden takia norpan pesintäaikana pesimärauhan turvaamiseksi.

Metsien ennallistaminen

Lahopuun määrän lisääminen parantaa erityisesti lahoa puuainesta vaativien kääväkkäiden ja selkärangattomien elinolosuhteita. Metsien ikääntyessä puita kuolee myös luonnostaan, ja alueella muodostuu luonnontilaiselle metsälle ominainen lahojatkumo. Pienaukottamalla ja polttamalla luodaan aukkoja, joihin kasvaa lehtipuuvältaista taimistoa. Ennallistamistoimien tuloksena metsään muodostuu luontaisen kaltaisia häiriöalueita, jolloin metsätalouden yksipuolistama puusto vähitellen muuttuu monimuotoisemmaksi. Ennallistamisesta hyötyvät erityisesti lahoa tai palanutta puuainesta sekä lehtipuuta vaativat lajit.

Luonnonhoito

Luonnonhoitotoimilla ylläpidetään perinnebiotooppien ominaispiirteitä ja turvataan lajiston elinolosuhteita. Perinnebiotooppeja ovat niityt, hakamaat ja metsälaitumet, jotka ovat muodostuneet perinteiseen maatalouteen liittyneen kaskeamisen sekä niitty- ja metsälaidunnuksen myötä. Perinnebiotooppien luonto ei perinteisen maankäyttömuodon päättyessä säily ilman hoitotoimia.

Vaikutukset Natura 2000 -luontotyyppeihin

Ennallistaminen parantaa Natura 2000 -luontotyyppien edustavuutta ja voi myös lisätä niiden pinta-alaa alueella. Pinta-ala kasvaa, jos ennallistamistoimien seurauksena elpyneet alueet voidaan luokitella Natura 2000 -luontotyyppeihin kuuluviksi. Polttamalla ennallistettavat alueet luokitellaan polton seurauksena boreaaliseksi luonnonmetsäksi. Muiden luontotyyppien pinta-ala kasvaa hitaammin alueiden palautuessa vähitellen luonnontilaan.

Vesistövaikutukset

Lahopuun tuottamisella ja pienaukotuksella ei ole varsinaisia vesistövaikutuksia. Metsän poltto lisää pintavaluntaa ja ravinteiden huuhtoutumista humuskerroksesta. Ravinteet – kuten nitraattityppi – huuhtoutuvat palaneella alueella helpommin valunnan lisääntymisen myötä. Poltosta aiheutuvia ravinne- ja kiintoainesvalumia minimoidaan jättämällä rantaan palamaton kaistale.

Haitalliset vaikutukset

Ennallistamistöistä voi aiheutua tilapäisiä haittoja kohdealueen maastolle ja eläimistöille. Konetyö jättää maastoon ajouria, ja maanpinnan käsittelystä mm. polttoalueiden valmistelussa syntyy jälkiä, jotka voivat näkyä maastossa useita vuosia. Ennallistamistyömailla tapahtuva konetyö sekä niille suuntautuva liikenne voi aiheuttaa meluhaittoja ja päästöjä ilmaan. Ennallistamistyöt saattavat vahingoittaa kasvillisuutta ja häiritä eläimistöä. Nämä haitat ovat verrattain vähäisiä ja ohimeneviä. Vastaavia vaikutuksia aiheutuisi myös metsätalouskäytöstä. Ennallistamistöissä huomioidaan Natura 2000 -luontotyyppien ja uhanalaisten lajien esiintyminen.

15.1.3 Vaikutukset suunnittelualueen Natura 2000 -suojeluperusteisiin

Luontotyypit

Suunnitelman toteuttaminen ei vaikuta merkittävästi pienvesien luontotyyppien tilaan alueella. Pitkällä aikavälillä niiden edustavuus lisääntyy ympäröivän valuma-alueen palatessa lähemmäs luonnontilaa. Boreaalisia luonnonmetsiä ennallistetaan tuottamalla lahopuuta, tekemällä pienaukkoja ja polttamalla. Ennallistamisen seurauksena luonnonmetsien pinta-ala ja edustavuus suunnittelualueella lisääntyvät. Virkistyskäyttö voi aiheuttaa kulumista retkisatamien ja muiden suosittujen rantautumispaikkojen ympäristössä. Kulutus saattaa osin kohdistua myös kallio- luontotyypeille. Lisäksi maastosta kerätään luvottomasti jonkin verran polttopuuta. Tällä hetkellä virkistyskäytöstä ei aiheudu luonnolle merkittävää haittaa. Vyöhykejaolla pystytään ohjaamaan alueen käyttöä vähemmän aroille kohteille. (taulukko 9)

Taulukko 9. Ennallistamisen ja luonnonhoidon vaikutukset Lietveden ja Luonterin luontotyypeille. Virk. = virkistyskäyttö. Ennall. = ennallistaminen ja luonnonhoito. Ei vaik. = ei odotettavissa vaikutuksia.

Natura 2000 -luontotyyppi	Vaikutukset		Kuvaus vaikutuksista	Ei vaik.
	Virk.	Ennall.		
Harjumetsät	x		Virkistyskäyttö voi kuluttaa, millä voi olla sekä harjulajistolle haitallisia että hyödyllisiä vaikutuksia.	
Vaihtumis- ja rantasuot		x	Edustavuus paranee.	
Kasvipeitteiset silikaattikalliot	x		Virkistyskäyttö voi kuluttaa. Käytön ohjauksella ehkäistään vaurioita.	
Kallioiden pioneerikasvillisuus	x		Virkistyskäyttö voi kuluttaa. Käytön ohjauksella ehkäistään vaurioita.	
Boreaaliset luonnonmetsät	x	x	Luonnontila ja edustavuus paranevat ja pinta-ala kasvaa. Virkistyskäyttö voi kuluttaa. Käytön ohjauksella ehkäistään vaurioita.	
Boreaaliset lehdot		x	Luonnontila ja edustavuus paranevat ja pinta-ala kasvaa.	
Lähteet ja lähdesuot		x	Luonnontila ja edustavuus paranevat.	
Puustoiset suot		x	Luonnontila ja edustavuus paranevat.	
Pikkujoet ja purot				x

Lajisto

Lähes kaikkien suunnittelualueella tavattavien uhanalaisten lajien sekä luonto- (92/43/ETY) ja lintudirektiivissä (79/409/ETY) mainittujen lajien säilyminen riippuu niiden elinympäristön säilymisestä. Lajien suojelutason voidaan olettaa pysyvän suotuisana, kun lajien elinympäristöt suojellaan ja niiden tilaa parannetaan tarvittaessa ennallistamis- ja luonnonhoitotoimilla. Lajistoa suojellaan myös vyöhykealuejaolla, joka turvaa mm. saimaannorpan sekä vesi- ja rantalinnuston pesimärauhaa. Toimittaessa tämän suunnitelman mukaisesti suojeltava lajisto säilyy ennallaan tai runsastuu sää- ja ilmasto-olojen säilyessä suurin piirtein nykyisellään. Luonnontilan parantumisen myötä alueen lajistoon voi myös tulla lisää arvokkaita lajeja.

Saimaannorppa

Merkittävimmät saimaannorppaan kohdistuvat uhat ovat kalanpyydyskuolleisuus sekä pesinnän ja lisääntymisen häiriintyminen. Muilla tekijöillä – kuten ympäristömyrkyillä – ei ole havaittu olevan vaikutusta kannan kehitykseen (mm. Sipilä & Hyvärinen 1998).

Ilmaston muuttuminen sekä siitä johtuva pesintä- ja lisääntymisolojen heikentyminen on muodostanut uuden uhkatekijän, jolla on voimakkaita negatiivisia vaikutuksia kaikkiin altaisiin eriytyneisiin hyljekantoihin (Jussi ym. 2007). Ilmaston lämpeneminen lyhentää Saimaan jääpeitteen kestoa ja heikentää tai jopa estää pesintään sopivien pysyvien rantakinosten muodostumista. Pesintään hyvin sopivina talvina synnytys- ja pesäpoikaskuolleisuus Saimaalla on ollut noin 8 % syntyneistä (Sipilä 2003). Lumiolosuhteiltaan heikkoina talvina synnytys- ja pesäpoikaskuolleisuus voi kohota huomattavasti korkeammaksi. Esimerkiksi keväällä 2006 synnytys- ja pesäkuolleisuus oli 31 % ja keväällä 2007 vastaavasti 28 %. Epävakaiden pesimäolojen aiheuttamaa kuuttikuolleisuuden kasvua voidaan kompensoida ehkäisemällä kalanpyydyskuolleisuutta entistä tehokkaammin (mm. Sipilä & Kokkonen 2008, ICES 2008).

Tässä suunnitelmassa esitetään kalanpyydyskuolleisuuden vähentämiseksi käytettävänä strategiaina

- 1) norpan suojeluun liittyvän tietoisuuden lisääminen
- 2) norpalle vaarattomien kalastusmenetelmien edistäminen.

Häirinnän vähentämisen osalta suojelustrategioiksi on valittu

- 1) norppaan ja norppaekologiaan liittyvän tietoisuuden lisääminen
- 2) pesimärauhan turvaaminen yhteistyössä paikallisten tahojen kanssa suunniteltujen rajoitusalueiden avulla.

Päämääränä Lietveden Natura-alueella on, että vähentämällä verkkokalastuksen aiheuttamaa sivusaaliskuolleisuutta ja turvaamalla pesimärauha norppakannan keskimääräinen vuotuinen kasvu säilyy nykyisellä tasolla ilmastonmuutoksesta ja maankäytön paineista huolimatta. Luonterilla on päämääränä säilyttää norppaelinympäristö ja pesimäolosuhteet siten, että kanta saadaan kasvuun ja edellytykset norpan lisääntymiseksi säilyvät.

Kokonaisuutena voidaan arvioida, että suunnittelualan hoidon ja käytön suunnittelu todennäköisesti vähentää verkkokalastuksesta ja pesimäaikaisesta häiriöstä saimaannorpalle aiheutuvaa riskiä. Mikäli tässä suunnitelmassa esitetyt tavoitteet kevät aikaisten verkkokalastusrajoitusten pinta-alasta, pesimärauhan turvaamisesta keskeisillä norpan synnytysalueilla sekä norppatietoisuuden lisääntymisestä toteutuvat, on odotettavissa, että saimaannorppakannan kehitys Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueilla on suunnitelmakauden aikana suotuisaa.

Saukon osalta tässä suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden vaikutukset ovat todennäköisesti vähäisiä. Veden laatu suunnittelualueella on kauttaaltaan varsin hyvä eikä virtavesien luonnontilaa heikennetä, joten saukon elinympäristön laadun voi olettaa pysyvän vähintään nykyisellään.

Liito-orava tarvitsee elinympäristökseen maisematasolla riittävästi kuusivaltaisia sekametsiä sekä riittävän peitteisiä siirtymäreittejä soveliaiden elinympäristöjen välillä. Metsikkötasolla liito-orava tarvitsee riittävästi lehtipuustoisia metsiköitä ruokailuelinympäristöikseen. Isot kolohaavat ovat välttämättömiä pienelinympäristöjä lajin pesinnän kannalta. Ennallistamistoimien ja metsien luonnollisen kehityksen seurauksena kolopuiden sekä pesimiseen ja ruokailuun soveltuvien metsiköiden määrä lisääntyy, joten liito-oravan voi perustellusti olettaa runsastuvan alueella suunnitelmakauden aikana. Lajin elinympäristövaatimukset huomioidaan myös Natura-alueen yksityismailla harjoitettavassa metsätaloustoiminnassa. Liito-oravan levittäytymiseen suunnittelualueella vaikuttaa merkittävimmin saaristoisuus, minkä vuoksi laji voi tuskin runsastua kovin voimakkaasti.

Kirjoverkkoperhonen on luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteissä II ja IV mainittu sekä kansallisin säädöksin rauhoitettu laji, jota uhkaa erityisesti avoimien alueiden sulkeutuminen. Laji esiintyy eteläisessä Suomessa harvalukuisena; muissa Euroopan maissa laji on hyvin harvinainen. Tyypillisiä elinympäristöjä lajille ovat pienet metsäaukiot.

Kirjoverkkoperhonen on puoliavoimilla alueilla viihtyvä laji, joka hyötyy lehtojen hoidon ja metsien ennallistamisen toimenpiteistä, joiden yhteydessä alueelle syntyy lisää valoisia alueita ja pienialaisia aukioita.

Kokonaisuutena tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa määritetyt tavoitteet ja toimenpiteet vaikuttavat myönteisesti alueen luonnonoloihin. **Tämän suunnitelman toteuttaminen ei heikennä niitä luonnonarvoja, joiden perusteella Lietveden ja Luonterin alueet on liitetty Natura 2000 -verkostoon.**

15.2 Vaikutukset kulttuuriperintöön

Kulttuuriperintökohteiden suojeleminen ja tarvittava hoito turvaavat kohteiden säilymisen, ja ajan myötä niiden arvo tulee kasvamaan. Yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa vahvistaa tunnetta yhteisestä kulttuuriperinnöstä ja edesauttaa myönteistä suhtautumista suojelutoimiin sekä parantaa suojelun vaikuttavuutta. Kulttuurikohteiden säilyttäminen ja esiintuominen lisäävät kävijöiden tietoa paikallisesta kulttuurista sekä historiasta ja näin ollen edistävät kulttuuriperinnön säilymistä laajemminkin. Kulttuuriperinnön säilymistä uhkaa ensisijaisesti käytössä olevien resurssien puute. Taloudellisten resurssien lisäksi kulttuuriperinnön suojeleminen vaatii paljon erityisosaamista ja asiantuntemusta.

15.3 Sosiaaliset vaikutukset

Osallistava suunnittelu ja yhteistyö alueiden toimijoiden välillä muodostavat perustan suunnittelualueen hoidolle ja käytölle. Suunnitelma on laadittu tiiviissä yhteistyössä useiden paikallisten tahojen kanssa. Suunnittelun aikana on tehty yhteistyötä matkailutoimijoiden, vesialueiden omistajien, kalastajien ja metsästäjien kanssa. Lisäksi suunnittelun aikana järjestettiin kaikkiaan 6 yleisötilaisuutta.

Tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt ratkaisut turvaavat alueen virkistyskäytön ja elinkeinotoiminnan mahdollisuuksia pitkälle tulevaisuuteen. Suunnitelmassa esitetyt hoidon ja käytön tavoitteet ja toimenpiteet perustuvat alueen käytöstä luontoon kohdistuvien vaikutusten minimoimiseen, mikä on kestävä käytön edellytys. Suunnitelman tavoitteiden toteutumisen kannalta välttämätöntä on viestiä ja välittää eri kanavien kautta tietoa suunnitelmasta alueen keskeisille käyttäjryhmille myös hoito- ja käyttösuunnitelman valmistumisen jälkeen.

Suunnitelma-alueen virkistyskäyttömahdollisuudet tarjoavat kävijöille erilaisia mahdollisuuksia henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin lisäämiseen. Myös paikallisille asukkaille suunnittelualue tarjoaa tilaisuuden luonnossa virkistymiseen ja luontoon tutustumiseen. Metsästys, kalastus, marjastus ja sienestys ovat perinteisiä käyttömuotoja, osa alueen paikalliskulttuuria.

Liikkumisrajoituksia ja -suosituksia lukuun ottamatta tässä suunnitelmassa ei esitetä muutoksia alueen nykyisiin, jokamiehenoikeuksiin perustuviin käyttömahdollisuuksiin. Ajallisesti ja alueellisesti liikkumisrajoitukset ja -suositukset kohdistuvat siten, että niillä ei ole merkittäviä vaikutuksia alueen virkistyskäyttömahdollisuuksiin. Metsästys- ja riistanhoitojärjestelyistä on sovittu yhdessä paikallisten riistanhoitoyhdistysten ja metsästysseurojen kanssa.

15.4 Taloudelliset vaikutukset

Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueilla on suoria taloudellisia vaikutuksia ympäristöönsä. Vaikutuksia on metsätaloudella, matkailulla, ammattikalastuksella sekä erilaisten taloudellisten hyödykkeiden muodossa myös tietyillä virkistyskäyttömuodoilla – kuten harrastuskalastuksella, metsästyksellä, marjastuksella ja sienestyksellä. Suunnittelualueella on myös epäsuoria – erityisesti luonnonympäristön tilan kautta muodostuvia – vaikutuksia, jotka kohentavat lähialueiden taloudellisia olosuhteita. Lietveden ja Luonterin Natura-alueet lisäävät seutukunnan tunnettuutta sekä vetovoimaa matkailukohteena ja siten vaikuttavat positiivisesti seudun elinkeinoelämään. Suunnittelualueen tarjoamien ekosysteemipalvelujen merkityksen – edellä mainitut mukaan lukien – voidaan ennakoida lähitulevaisuudessa jatkuvasti kasvavan.

Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman mukaiset toimenpiteet lisäävät työllisyyttä sekä välillisesti että välittömästi. Kestävä luontomatkailun ja virkistyskäytön edellytysten parantaminen yhdessä paikallisten yritysten tarjoamien palvelujen kanssa todennäköisesti lisää alueen kävijämäärää ja siten myös matkailutuloja. Saimaannorppakannan elinvoimaisuus, joka on yksi tämän suunnitelman tärkeimmistä päämääristä, on myös seutukunnan matkailullisen imagon tärkeimpiä tuki-pilareita.

Suunnitelman taloudelliset vaikutukset riippuvat suurelta osin lähialueen palveluja käyttävien matkailijoiden määrän kehityksestä alueella suunnitelmakauden aikana. Vaikutukset voivat muodostua sekä suorina tulovirtoina että matkailusektorille muodostuvina uusina työpaikkoina. Ennallistamis- ja luonnonhoitotyöt tarjoavat jonkin verran työmahdollisuuksia metsäalan yrittäjille. Suunnittelutyö ja alueella mahdollisesti tehtävä tutkimus tarjoavat myös työtilaisuuksia sekä mahdollisuuksia opinnäytetöiden tekoon. Työllistävää vaikutusta on myös palveluvarustuksen ylläpidolla, huollolla ja opastusviestinnällä. Investointiin ja ylläpitoon suunnattavat varat suhteutetaan alueen kävijämääriin kustannustehokkaiden ratkaisujen aikaansaamiseksi. Suojelualueiden toimiva palveluvarustus luo osaltaan edellytyksiä lähialueiden matkailuliiketoiminnan kehittämiseksi.

Lähteet

- Etelä-Karjalan liitto 2005: Suur-Saimaan luonto- ja virkistysalueselvitys 2005. – Työryhmän raportti 6.7.2005. Etelä-Karjalan liitto. 61 s. + liitteet 36 s.
- Etelä-Savon maakuntaliitto 2007: Kulttuuriympäristöselvitys. Etelä-Savon kulttuuriperinnön kehityslinjat, jatkumot ja murrokset. – Etelä-Savon maakuntaliiton julkaisu 88:2007. 60 s.
- Etelä-Savon TE-keskus 2008: Saimaannorppa ja kalastus -työryhmän raportti. – Etelä-Savon TE-keskuksen raportteja 7/2008. 18 s. + liitteet.
- Euroopan unionin lintudirektiivi 79/409/ETY. – Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelusta.
- Euroopan unionin luontodirektiivi 92/43/ETY. – Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi luontotyyprien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta. Annettu 21.5.1992.
- Euroopan unionin vesipuitedirektiivi 2000/60/EY. – Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yhteisön vesipolitiikan puitteista. Annettu 23.10.2000.
- Halonen, J. 2008: Luonterin Natura 2000 -alueen valtion maiden ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma II. – Julkaisematon toimenpidesuunnitelma. Metsähallitus. 17 s. + liitteet 11 s.
- Heikkilä, P. 2008a: Vesilintujen kiertoalaskenta Lietveden Natura-alueella 2008. – Julkaisematon tutkimusraportti. Metsähallitus. 12 s. + liitteet 9 s.
- 2008b: Vesilintujen kiertoalaskenta Luonterin Natura-alueella 2008. – Julkaisematon tutkimusraportti. Metsähallitus. 11 s. + liitteet 5 s.
- Hertell, E. 2008: Luonterin ja Lietveden kulttuuriperintöinventointi 2008. – Julkaisematon raportti. Metsähallitus. 96 s.
- Husa, J. & Teeriaho, J. 2007: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Etelä-Savossa ja Päijät-Hämeen itäosassa. – Luonnos 25.4.2007. Suomen ympäristökeskus, luontoyksikkö. 257 s.
- Hämäläinen, A. 1998: Saimaa. – Otavan kirjapaino, Keuruu. 126 s.
- ICES 2008: Report of the Study Group for Bycatch of Protected Species (SGBYC), 29–31 January 2008. ICES, Copenhagen, Denmark. ICES CM 2008/ACOM:48. 88 s.
- ICES 2008: Report of the Working Group on Marine Mammal Ecology (WGMME), 25–29 February 2008. St. Andrews, UK. ICES CM 2008/ACOM:44. 86 s.
- Jüssi, M., Dmitrieva, L., Härkönen, T., Jüssi, I., Sipilä, T. & Verevkin, M. 2007: Distribution and Breeding Success of European Land-locked Seal Populations in Warming Winters. – In: Abstract. 17th Bien. Conf.on the Bio. of Mar. Mam. Nov. 29 – Dec. 3 2007. Cape Town, South Africa.
- Kalastuslaki 286/1982.

- Kotanen, J. & Manninen, P. 2010: Etelä-Savon pintavesien hoidon toimenpideohjelma 2010–2015. – Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisuja 2/2010. 155 s.
- Laki Metsähallituksen erävalvonnasta 1157/2005.
- Laki vesienhoidon järjestämisestä 1299/2004. – Vesiensuojelulaki.
- Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 200/2005. – SOVA-laki.
- Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 468/1994. – YVA-laki.
- Luonnonsuojelulaki 1096/1996.
- Maa-aineslaki 555/1981.
- Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999.
- Maastoliikennelaki 1710/1995.
- Markkanen, A. 2008: Suojeltujen valkoselkätikkametsien ja vanhojen metsien kääväksinventointi Etelä-Savossa 2007. – Julkaisematon tutkimusraportti. Metsähallitus. 39 s. + liitteet.
- Metsähallitus 2002: Kiinteiden muinaisjäännösten hoito-opas. – 3. uud. p. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 64. 42 s.
- 2007: Maastoliikenneperiaatteet. – Asianhallinta 420/01/2007. 1.1.2007.
- 2008: Saimaannorpan suojelun strategia 2009–2011. – Julkaisematon strategia. 5 s.
- Metsälaki 1093/1996.
- Metsästyslaki 615/1993.
- Muinaismuistolaki 295/1963.
- Nironen, M. & Vauhkonen, M. 2006: Puumalan Pistohiekan osayleiskaavan luontoselvitykset 2005–2006. – Luonnos. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy.
- Partanen, M. 2005: Luonterin metsien ennallistamisen toimenpidesuunnitelma 2005–2012. – Julkaisematon toimenpidesuunnitelma. Metsähallitus. 23 s. + liitteet 8 s.
- Piironen, J., Nurmio, T., Kolari, I., Peuhkuri, N., Makkonen, J., Hirvonen, E. & Heikkinen, T. 2006: Saimaannieriän palauttamisistutusten 1991–2004 tuloksellisuus kalastustiedustelujen perusteella. – Kala- ja riistaraportteja 375. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. 28 s.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 428 s. + liitteet

Sipilä, T. 2003: Conservation Biology of Saimaa Ringed Seal (*Phoca hispida saimensis*) with Reference to Other European Seal Populations. – Department of Ecology and Systematics, Division of Population Biology, University of Helsinki, Finland. 40 s. + 7 liitettä.

— & Hyvärinen, H. 1998: Status and Biology of Saimaa (*Phoca hispida saimensis*) and Ladoga (*Phoca hispida ladogensis*) Ringed Seals. – In Heide-Jørgensen, M.-P. & Lydersen, C. (eds.): Ringed Seals in the North Atlantic. NAMMCO Scientific Publications, Volume 1: 83–99.

— & Kokkonen, T. 2008: Saimaannorppakannan tila vuonna 2007. Ilmaston muutoksen vaikutus sekä sen aiheuttaman haitan kompensoinnista. – Julkaisematon asiakirja no 657/41/2008. Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut. 17 s.

Suomen perustuslaki 731/1999.

Tieliikennelaki 267/1981.

Tukia, H., Hokkanen, M., Jaakkola, S., Kallonen, S., Kurikka, T., Leivo, A., Lindholm, T., Suikki, A. & Virolainen, E. 2001: Metsien ennallistamisopas. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 58. 87 s.

Ustinov, A. 2006: Etelä-Savon Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma. – Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 70:2006. 24 s. + liitteet.

Vauhkonen, M. 2006: Linnusto- ja norppaselvitykset Luonterin Puuterselän ja Lietveden pohjoisosan alueella. – Luonnos 29.8.2006. Enviro. 14 s.

Vesilaki 264/1961.

Vesiliikennelaki 463/1996.

Vuoksen vesienhoitoalue 2009: Yhteistyöllä parempaan vesienhoitoon. Vuoksen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuoteen 2015. – 205 s.

Ympäristöministeriö 1992: Arvokkaat maisema-alueet. – Maisema-aluetyöryhmän mietintö II. Mietintö 66/1992. Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto.

Ympäristönsuojelulaki 86/2000.

Internetlähteet

www.ymparisto.fi

www.luontoon.fi/neitvuori-luonteri

Suulliset tiedonannot

Kokkonen, T. & Sipilä T. 27.10.2008

Lietveden ja Luonterin hks-hankkeen ohjaus- ja projektiryhmän jäsenet

Ohjausryhmän jäsenet:

- Annamari Huttunen, Mikkelin kaupunki
- Jarmo Karhula, Savitaipaleen kunta
- Martti Koponen, Savonlinnan maakuntamuseo
- Eero Korhonen, Etelä-Savon ympäristökeskus, pj
- Riitta Lunti, Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri
- Kaj Pirinen, Juvan kunta
- Aarno Puttonen, Puumalan kunta
- Tero Sipilä, Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut
- Juha Tielinen, Taipalsaaren kunta
- Lisäksi Sanna Poutamo Etelä-Savon maakuntaliitosta osallistui ohjausryhmän kokouksiin hankkeen valvojana ja asiantuntijajäsenenä

Projektiryhmän jäsenet:

- Arto Ustinov, Etelä-Savon ympäristökeskus
- Pekka Heikkilä, Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut
- Tuomo Kokkonen, Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut
- Anne Pyykönen, Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut
- Arto Vilén, Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut
- Hanne Liukko, Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut
- Kalervo Timonen, Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut

Direktiivi- ja uhanalaisten lajien suojelu sekä luokitukset

Lajien suojelu EU:n lintu- ja luontodirektiivissä

Lintudirektiivi (79/409/ETY) ja luontodirektiivi (92/43/ETY) ovat Euroopan yhteisön keskeiset luonnonsuojelusäädökset. Lintudirektiivi koskee Euroopan luonnonvaraisia lintuja, luontodirektiivi luonnonvaraista eläimistöä, kasvistoa ja luontotyyppejä.

Luontodirektiivin yleistavoite on saavuttaa ja säilyttää tiettyjen lajien ja luontotyyppien suojelun taso suotuisana. Lajin on pitkällä aikavälillä säilyttävä luontaisessa ympäristössään, eikä sen luontainen levinneisyysalue saa supistua. Lisäksi lajin elinympäristöjä pitää olla riittävästi turvaamaan kannan säilyminen pitkällä aikavälillä.

Lintudirektiivin yleistavoite on ylläpitää tietyt lintukannat sellaisella tasolla, joka vastaa ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia.

Lajeja ja niiden elinympäristöjä suojeltava

Luontodirektiivi ja lintudirektiivi edellyttävät sekä lajien että niiden elinympäristöjen suojelua.

Luonto- ja lintudirektiivi kieltävät niissä lueteltujen eläinlajien yksilöiden tahallisen tappamisen, pyydystämisen, häiritsemisen erityisesti pesinnän aikana sekä kaupallisen käytön. Lisäksi luontodirektiivi kieltää tiettyjen kasvilajien hävittämisen, keräämisen tai siihen rinnastettavan toiminnan sekä kaupallisen käytön.

Luontodirektiivi edellyttää myös, että tiettyjen eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Direktiivit edellyttävät, että osalle lajeista on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita Natura 2000 -verkostossa.

Direktiiveissä on säädetty myös lajien metsästämisestä, kielletyistä pyynti- ja tappamismenetelmistä ja kaupasta.

Direktiivien lajiliitteet

Direktiivien tarkoittamat lajit on lueteltu niiden liitteissä. Direktiivit ja liitteet löytyvät suomeksi ja ruotsiksi EU:n komission verkkosivuilta.

Luontodirektiivin lajiliitteisiin sisältyy vain osa eliöryhmistä. Ulkopuolelle jäävät muun muassa sienet, jäkälät ja pääosa selkärangattomista eläimistä.

Lintu- ja luontodirektiivin lajiliitteet on laadittu lähinnä keskieurooppalaisten suojelutarpeiden pohjalta. Liitteistä puuttuukin valtaosa Suomen uhanalaisista lajeista.

Luontodirektiivi

Luontodirektiivin liite II: yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita (Natura 2000 -verkosto).

Luontodirektiivin liite IV: yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua – ts. niiden tahallinen tappaminen, pyydystäminen, häiritseminen erityisesti pesinnän aikana sekä kaupallinen käyttö on kielletty. Lisäksi niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Kiellosta voi hakea poikkeusta.

Luonnonsuojelulain (1096/1996) 49. §:n nojalla luontodirektiivin **liitteessä IV(a)** mainittujen eläinlajien (mm. saimaannorppa) lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Kyseiset lajit ovat ns. **tiukan suojelujärjestelmän** lajeja. Kielto koskee kaikkia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ilman, että niistä olisi erikseen tehty päätöstä.

Luontodirektiivin liite V: yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, joiden ottaminen luonnosta ja hyväksikäyttö voi vaatia hyödyntämisen sääntelyä.

Luontodirektiivin liite VI: kielletyt pyynti- ja tappomenetelmät.

Lintudirektiivi

Lintudirektiivin liite I: yhteisön tärkeinä pitämät lajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityissuojelualueita (Natura 2000 -verkosto). Vastaava velvoite koskee Suomessa säännöllisesti esiintyviä muuttolintuja erityisesti kosteikkojen osalta.

Lintudirektiivin liite II/1: lajit, joiden metsästäminen voidaan sallia koko Euroopan unionin alueella.

Lintudirektiivin liite II/2: lajit, joiden metsästäminen lintudirektiivi sallii tietyissä jäsenmaissa sen mukaan, kun direktiivissä on tätä koskeva merkintä.

Lintudirektiivin liite III/1: lajit, joiden kauppaaminen ei ole kielletty, jos kaupattavat yksilöt on hankittu laillisella tavalla.

Lintudirektiivin liite III/2: lajit, joiden kauppaamiskiellosta voidaan myöntää poikkeuksia.

Lintudirektiivin liite IV: kielletyt pyyntimenetelmät.

Lintudirektiivin liite V: asioita, joihin on tutkimuksessa ja suojelussa kiinnitettävä erityistä huomiota.

Lähde: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=72981&lan=fi>. Ympäristöministeriö 22.8.2008

LIITE 2. 3(4)

Uhanalaisten lajien suojelu ja luokitukset

Suomen kasvi- ja eläinlajeista 1 505 kpl eli joka kymmenes on uhanalainen Suomen lajien uhanalaisuus -arvioinnin (2000) mukaan. Maassamme on noin 43 000 eliölajia. Niistä vain 35 % eli 15 000 lajia tunnetaan niin hyvin, että niiden uhanalaisuus on pystytty arvioimaan.

Uhanalaisista lajeista selkärangaisia on 50, selkärangattomia 759, putkilokasveja 180, itiökasveja 142 sekä sieniä ja jäkäliä 374 kpl.

Uhanalaiset lajit jakautuvat seuraaviin luokkiin: äärimmäisen uhanalaisia on 249, erittäin uhanalaisia 452 ja vaarantuneita 804 kpl. Hävinneiksi katsottiin 186 lajia ja silmälläpidettäviksi 1 060 lajia.

Suurimmat syyt lajien uhanalaisuuteen tai häviämiseen ovat avoimien perinne- ja muiden kulttuurialueiden sulkeutuminen hoidon ja käytön loputtua sekä metsien käytön ja käsittelyn aiheuttamat muutokset.

Suomessa käytettävässä uudessa vuoden 2000 uhanalaisluokituksessa (IUCN-luokitus) määritetään lajien uhanalaisuuden aste yhdeksänportaisella asteikolla siten, että kaikki eliölajit riippumatta kannan elinvoimaisuudesta saavat jonkin luokan.

Kaksi ensimmäistä luokkaa, jotka kuvaavat lajien häviämistä luonnosta tai totaalista häviämistä, ovat hävinneet (RE) ja luonnosta hävinneet (EW).

- Laji on hävinnyt, kun sen epäilyksettä viimeinen yksilö on kuollut tai siirtynyt tarkastelualueen ulkopuolelle riittävän pitkäksi katsotun ajan kuluessa. Ajan pituus ja etsintätehokkuuden riittävyys on arvioitu tapauskohtaisesti lajin löydettävyyden ja elintapojen tuntemuksen perusteella. Osa hävinneiksi luokitelluista lajeista on mahdollista löytää uudelleen.
- Laji on luonnosta hävinnyt, kun sen tiedetään säilyneen ainoastaan viljeltynä, vankeudessa tai luontoon palautettuna populaationa tai populaatioina selvästi alkuperäisen levinneisyysalueensa ulkopuolella. Lajin yhtään yksilöä ei ole tavattu perusteellisissa etsinnöissä tunnetussa tai oletetussa elinympäristössä sopivina aikoina koko tunnetulla levinneisyysalueella. Etsintöjen pitää olla lajin elämänkiertoon ja löydettävyyteen nähden riittävän pitkäaikaisia ja tehokkaita.

Tosiasiallista uhanalaisuutta kuvaavat seuraavat kolme luokkaa: äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU).

- Laji on äärimmäisen uhanalainen, kun siihen kohdistuu äärimmäisen suuri välitön uhka hävitä luonnosta minkä tahansa uhanalaisuus-kriteerin perusteella määriteltynä.
- Laji on erittäin uhanalainen, jos se ei täytä äärimmäisen uhanalaisten kriteerejä, mutta siihen kohdistuu erittäin suuri uhka lähitulevaisuudessa hävitä luonnosta minkä tahansa uhanalaisuus-kriteerin perusteella määriteltynä.
- Laji on vaarantunut, jos se ei täytä äärimmäisen uhanalaisten tai erittäin uhanalaisten kriteerejä, mutta siihen kohdistuu suuri uhka keskipitkällä aikavälillä hävitä luonnosta minkä tahansa uhanalaisuus-kriteerin perusteella määriteltynä.

Silmälläpidettävistä (NT) ja elinvoimaisista (LC) lajeista on arvioitu niiden uhanalaisuus alueellisesti (RT). Kolme jälkimmäistä luokkaa ovat elinvoimaiset (LC), puutteellisesti tunnetut (DD) ja arvioimatta jätetyt (NE).

- Silmälläpidettäviä ovat lajit, jotka lähes täyttävät vaarantuneiden kriteerit. Ne ovat muun muassa taantuneita tai harvinaisia lajeja, jotka eivät aivan täytä uhanalaisen kriteereitä. Lisäksi silmälläpidettäviä ovat huonosti tunnetut lajit, joiden elinympäristöjen tiedetään olevan uhanalaisia tai taantuvia. Silmälläpidettäviin kuuluu myös arviointikriteerien mukaan uhanalaisia lajeja, jotka saavat täydennystä rajojemme takaa. Näiden lajien uhanalaisuusarvioinnissa saatu luokka ja sen perusteena olevat kriteerit on lajitaulukoissa merkitty sulkeisiin.
- Elinvoimaisia ovat hyvin tunnetut lajit, jotka ovat yleisiä tai runsaita tai joiden kanta on niin vakaa, että ne eivät ole uhanalaisia. Elinvoimaisten lajien säilyminen maassamme arvioidaan lähitulevaisuudessa turvatuksi.
- Puutteellisesti tunnettuja ovat lajit, joiden tiedot niiden runsaudesta, levinneisyydestä tai populaation tilasta eivät riitä häviämiskäsitteeseen arviointiin. Lajista tarvitaan lisää tietoa sen sijoittamiseksi oikeaan luokkaan. Jos lajin levinneisyysalueen epäillään olevan suhteellisen rajoittunut, viimeisestä havainnosta on kulunut huomattava aika tai lajiin kohdistuu selvä uhka, luokittelu uhanalaiseksi voi olla perusteltu.
- Arvioimatta jätettyjä ovat lajit, jotka on rajattu arvioinnin ulkopuolelle. Tällaisia ovat muun muassa ihmisen mukana maahamme levinneet uustulokkaat sekä lajit, jotka elävät vain ihmisen rakentamissa elinympäristöissä.

Lähde: Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 428 s. + liitteet.

Suomen luonnonsuojelulain ja -asetuksen mukaan uhanalaiset sekä erityisesti suojeltavat lajit

Suomen luonnonsuojeluasetuksessa (913/2005) on lueteltu 1 410 uhanalaista lajia. Luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaan laji voidaan säätää uhanalaiseksi, jos sen luontainen säilyminen Suomessa on vaarantunut. Näistä uhanalaisista lajeista 608 on erityisesti suojeltavia. Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeää esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää.

Suomen luonnonsuojeluasetuksessa on lueteltu luonnonsuojelulaissa (38 §) rauhoitetut eläinlajit ja luonnonsuojelulaissa (42 §) rauhoitetut kasvilajit. Luonnonsuojeluasetuksessa on lueteltu myös kalalajit, joihin sovelletaan luonnonsuojelulakia. Lisäksi luonnonsuojelulaki (6. luku) rauhoittaa kaikki linnut ja nisäkkäät, jotka eivät kuulu riistaeläimiin tai rauhoittamattomiin eläimiin.

Kansalliset ja Metsähallituksen vastuulajit

Kansallisessa uhanalaisuustarkastelussa on määritelty eliölajeja, joiden suojelussa Suomella on merkittävä kansainvälinen vastuu. Näiden lajien Euroopan kannasta vähintään 15 % pesii Suomessa, ja osa lajeista on Suomessa yleisiä. Asema vastuulajien luettelossa merkitsee lähinnä yleistä tarvetta lajien seurannan ja tutkimuksen tehostamiseen sekä vastuulajien elinympäristöjen huomioonottamisen maankäytön suunnittelussa. Vastuulajeilla ei ole lainsäädännössä määriteltyä asemaa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla 223/2009

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 2009

Maa- ja metsätalousministeriö on päättänyt 16 päivänä huhtikuuta 1982 annetun kalastuslain (286/1982) 37 §:n 3 momentin nojalla, sellaisena kuin se on laissa 526/1996:

1 § Soveltamisala

Tällä asetuksella kielletään eräiden pyydysten ja kalastustapojen käyttö saimaanhylkeen elinolosuhteiden ja lisääntymisen turvaamiseksi sen keskeisillä elinalueilla toukokuun 2009 alusta huhtikuun 2014 loppuun.

2 § Saimaanhylkeen keskeiset elinalueet

Saimaanhylkeen keskeisiä elinalueita Saimaalla ovat liitteenä^{*)} oleviin karttapiirroksiin merkityt seuraavat vesialueet tai vesialueen osat:

- 1) Pyhäselän saaristo, liite 1
- 2) Oriveden saaristot, liite 2
- 3) Joutenvesi–Kolovesi–Pyyvesi, liite 3
- 4) Haukivesi pohjoinen, liite 4
- 5) Haukivesi eteläinen, liite 5
- 6) Pihlajavesi läntinen, liite 6
- 7) Pihlajavesi itäinen, liite 7
- 8) Tolvanselkä–Katoselkä, liite 8
- 9) Luonteri–Lietvesi, liite 9
- 10) Lietvesi–Petranselkä–Suur-Saimaa, liite 10

Saimaanhylkeen keskeisiksi elinalueiksi ei kuitenkaan katsota 1 momentissa tarkoitettulla alueella sijaitsevilla saarissa olevia sisäjärviä ja lampia.

3 § *Kielletyt pyydykset*

Seuraavien pyydysten ja pyyntitapojen käyttö on kielletty 2 §:ssä tarkoitetuilla alueilla:

- 1) pitkäsiima ja muu koukkupydyys, jossa käytetään syöttinä kalaa tai kalanpalaa
- 2) verkko, jonka liina tai riimu on tehty monisäikeisestä langasta (multifiililanka)
- 3) solmuväliltään alle 60 millimetrin verkko, jonka liina tai riimu on tehty 0,17 millimetriä paksummasta yksisäikeisestä langasta (monofiililanka)
- 4) solmuväliltään 60 millimetrin tai sitä suurempi verkko, jonka liina tai riimu on tehty 0,20 millimetriä paksummasta yksisäikeisestä langasta
- 5) päältä avoin isorysä ja muu isorysää vastaava seisova pyydys, jonka solmuväli on yli 55 millimetriä, sekä sellainen isorysä, joka ei ole päältä avoin

Pyydyksiä ja pyyntitapoja koskevat 1 momentissa säädetty rajoitukset eivät koske onkimista, pilkkimistä ja uistelua, vaikka niitä harjoitettaisiin kalasyöttiä käyttäen, eivätkä pyyntiä katiskalla, merralla tai sellaisella rysällä, joka aitaverkkoineen on enintään kuuden metrin pituinen.

4 § *Voimaantulo*

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2009 ja on voimassa 30 päivään huhtikuuta 2014.

Edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetty kielto koskee kalastuslain (286/1982) 6a §:ssä tarkoitettuja ammattikalastajia vasta 1 päivästä toukokuuta 2011. Mainittuun päivään asti he saavat käyttää solmuväliltään alle 60 millimetrin verkkoja, joiden liina tai riimu on tehty enintään 0,20 millimetrin vahvuisesta yksisäikeisestä langasta.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 2009

Maa- ja metsätalousministeri

Sirkka-Liisa Anttila

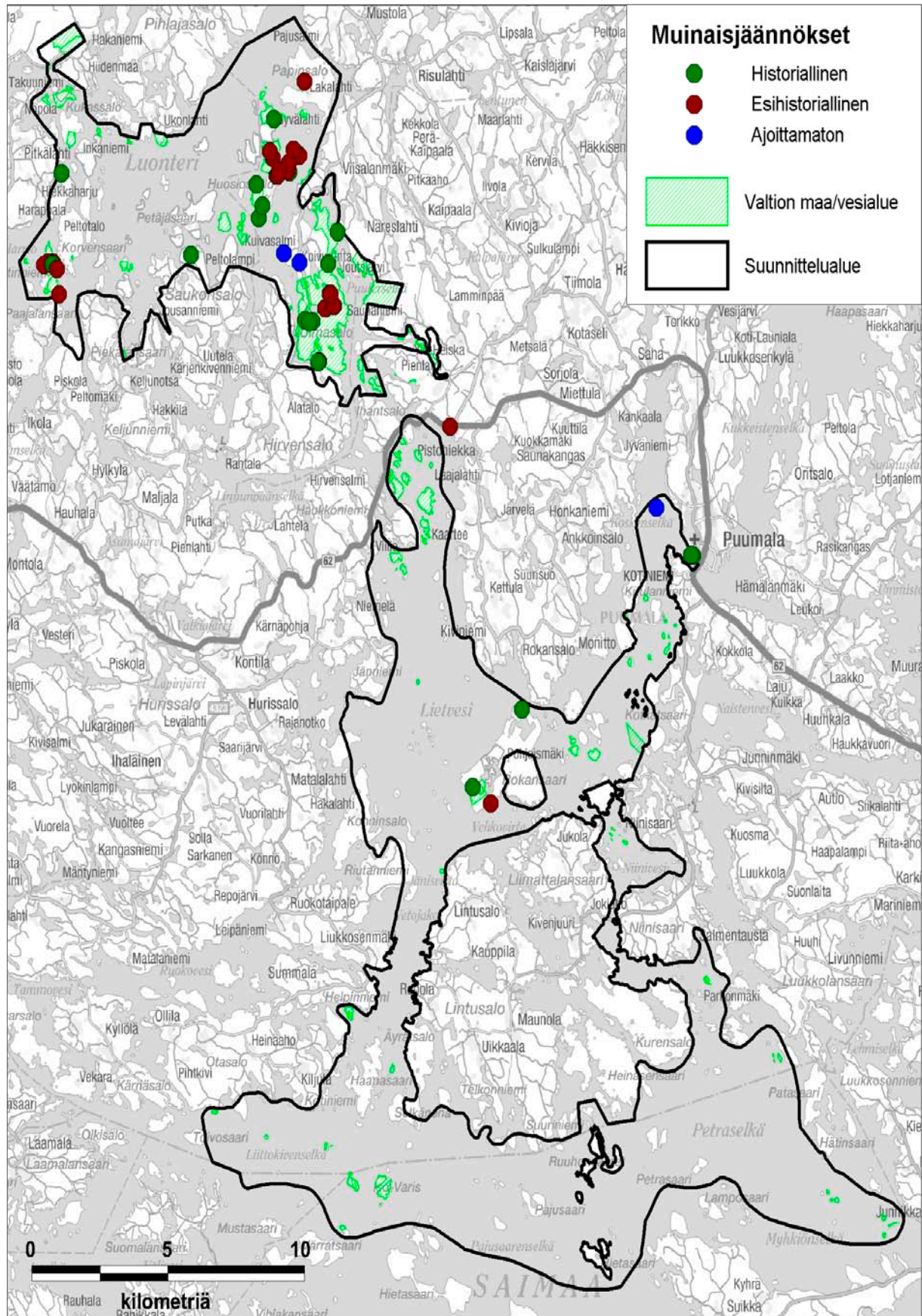
Ylitarkastaja

Roni Selén

*) Liitteet löytyvät alla mainitusta internetlähteestä.

Lähde: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090223> Finlex® – valtion säädöstietopankki
30.4.2009

Muinaisjännökset Lietveden ja Luonterin alueilla

Yhteenveto saaduista lausunnoista

Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmasta (hks) pyydettiin lausunto seuraavilta 32 taholta, joista yhdeksäntoista (19) antoi lausunnon (merkitty *): Juvan kunta*, Puumalan kunta*, Mikkelin kaupunki, Savitaipaleen kunta, Taipalsaaren kunta, Etelä-Savon ympäristökeskus*, Kaakkois-Suomen ympäristökeskus*, Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri ry*, Savonlinnan maakuntamuseo*, Pidä Saaristo Siistinä ry, Saimaan virkistysalueyhdistys*, Etelä-Savon riistanhoitopiiri*, Kymen riistanhoitopiiri*, Lemminkäinen–Taipalsaaren riistanhoitoyhdistys*, Savitaipaleen–Suomenniemen riistanhoitoyhdistys, Anttolan riistanhoitoyhdistys, Juvan riistanhoitoyhdistys, Puumalan riistanhoitoyhdistys, Luonterin kalastusalue*, Puumalan kalastusalue, Suur-Saimaan kalastusalue, Opas-Guide Tiina, Pro Pistohiekka -toimikunta*, Puumalan luonto ry*, Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiiri*, Etelä-Karjalan virkistysalueyhtiö, MTK Etelä-Savo*, Metsänomistajien liitto Järvi-Suomi*, Museovirasto*, JJR-Ympäristölautakunta/Rantasalmi, Etelä-Savon maakuntaliitto*, Etelä-Karjalan liitto*. Lisäksi suunnitelman kommentoiminen ja lausunnon antaminen oli mahdollista Metsähallituksen internet-sivujen kautta.

Yksi yksityishenkilö esitti kommenttinsa suunnitelmasta sähköpostitse. Lisäksi palautetta kerättiin yleisötilaisuuksissa Anttolassa 6.4., Taipalsaarella 7.4. ja Puumalassa 8.4. Tilaisuuksissa oli yhteensä 30 osallistujaa.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI JA AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA
<p>YLEISTÄ Etelä-Savon maakuntaliitto Suunnitelma on laadittu osallistavaa suunnittelutapaa käyttäen ja suunnitteluprosessissa on annettu mahdollisuus myös paikallisille asukkaille ilmaista mielipiteensä. Suunnitelma on kattava tietopaketti Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden suojeluvoimista ja suojeluperusteista. Myös suojeluperusteisiin kohdistuvat uhkat ja niiden vähennyskeinot ovat perustellusti esitetty. Suunnitelman ongelmana on, että suunnittelualuetta on käsitelty suurelta osin vain Metsähallituksen maiden osalta kansallispuistojen hoito- ja käyttösuunnitelmien laadintamallin mukaisesti. Kansallispuistojen suunnittelumalli ei kuitenkaan sellaisenaan sovellu näin laajan alueen suunnitteluun, jossa on useiden eri maanomistajien maita ja hyvin erilaisia käyttöpaineita. Aluetta tulisikin tarkastella kokonaisuutena, kuten tehtiin esim. Suur-Saimaan luonto- ja virkistysalue selvityksessä. Kokonaistarkastelun puute näkyy mm. käsiteltäessä kulttuuriperinnön suojelua ja hoitoa tai matkailua ja virkistyskäyttöä. Suunnitelmassa ei ole otettu kantaa maisema-alueiden hoitoon ja käyttöön eikä matkailun ohjaamiseen tai matkailurakentamiseen muuta kuin Metsähallituksen maiden osalta.</p>	<p>-Suunnitelman tärkein tavoite on Lietveden ja Luonterin Natura-alueiden merkittävimpien suojeluvoimien turvaaminen, mikä luo perustan myös alueen kestäväälle käytölle mm. matkailun ja virkistyskäytön osalta. Alueelle aiemmin laadittujen suunnitelmien ja selvitysten linjaukset ja tavoitteet on huomioitu tässä suunnitelmassa siten, että hoito- ja käyttösuunnitelma osaltaan edistää alueen laajempien maankäytön tavoitteiden ja kaavojen toteutumista. +Hoito- ja käyttösuunnitelman kytkeytymistä muihin suunnitelmiin selvennetään vaikutusten arviointi -kohdassa esitetyllä tavalla.</p>
<p>Kaakkois-Suomen ympäristökeskus Suunnitelma on suunnittelun alueen laajuuden ja monipuolisuuden vuoksi varsin yleispiirteinen, mutta siinä tuodaan kuitenkin hyvin esille alueen tärkeimmät suojeluvoimat ja -tavoitteet ja niiden uhkatekijät sekä alueen käyttömuodot.</p>	<p>+Ei toimenpiteitä.</p>

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA
YLEISTÄ	
Etelä-Savon ympäristökeskus	
Etelä-Savon ympäristökeskuksessa vuonna 2006 valmistuneessa Etelä-Savon Natura 2000 -alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelmassa sekä Lietvesi että Luonteri on luokiteltu kiireellisiin suunnittelukohteisiin. Molemmilla alueilla on ollut tarvetta mm. matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamiseen, luontotyyppien hoitoon ja ennallistamiseen, lajisuojeluun ja vesiensuojeluun. Tästä syystä myös hoito- ja käyttösuunnitelman laatimiselle on ollut erittäin suuri tarve. Lausuttavana olevan suunnitelman merkitystä kuvaa myös se, että sen laadintaan on osallistunut Metsähallituksen lisäksi paikallisten viranomaisten ja kuntien edustajia sekä muita asiantuntijoita. Etelä-Savon ympäristökeskuksella on ollut suunnitelman laadintavaiheessa edustaja sekä hankkeen ohjausryhmässä että projektiryhmässä. Suunnitelmaa on eri vaiheessa esitelty myös alueiden asukkaille yleisötilaisuuksissa.	+Ei toimenpiteitä.
Etelä-Karjalan liitto	
Hoitosuunnitelma on kaiken kaikkiaan varsin perusteelliseen taustatyöhön nojaava suunnitteluasiakirja, jossa on hyvin monipuolisesti tarkasteltu aiheeseen liittyviä eri näkökulmia. Suunnitelman yksityiskohtien osalta Etelä-Karjalan liiton lausunto käsittelee vain Etelä-Karjalan maakunnan puolella sijaitsevia osia.	+Ei toimenpiteitä.
Lemin-Taipalsaaren riistanhoitoyhdistys	
Lemin-Taipalsaaren riistanhoitoyhdistys pitää ensiarvoisen tärkeänä, että luontoa hoidetaan sillä tavalla, että siitä on iloa myös jälkipolville.	+Ei toimenpiteitä.
Puumalan kunta	
Puumalan kunta toteaa lausuntonaan, että Saimaan alueen arvokkaimpiin kuuluvan vesistöalueen suojeluarvojen turvaamiseksi laadittu suunnitelma huomioi niin suojelutavoitteiden kuin alueiden käytön vaatimat edellytykset. Suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet mahdollistavat myös palvelurakenteen kehittymisen alueella.	+Ei toimenpiteitä.
Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiirit	
Natura-alueen raja- ja saimaannorpan suojelun kannalta arvioituna suppea. Norpat liikkuvat laajalla alueella erityisesti nuorina. Jopa lähes 10 km:n päästä Yövedeltä on tieto verkkoon hukkuneesta kuutista. Aikuisinakin norpat liikkuvat ja pesivät suunnittelualueen ulkopuolella. Lisäksi alueen kannalla on yhteys Kyläniemen eteläpuoliseen norppapopulaatioon. Saimaannorpan suojelun tehostamistarve myös alueen ulkopuolella on ilmeinen ja tulee yhä tärkeämmäksi kannan mahdollisesti vahvistuessa.	-Norpan elinolosuhteiden turvaaminen Natura-alueiden rajojen ulkopuolella huomioidaan mm. maa- ja metsätalousministeriön saimaannorpan keskeisille elinalueille antamassa pyydystyyppi-asetuksessa sekä osakaskuntien kanssa neuvoteltavissa kevätaikaisissa verkko-rauhoituksissa, jotka ulottuvat laajasti myös Natura-alueiden ulkopuolelle. +Ei toimenpiteitä.
Luonterin kalastusalue	
Kalastusalueen ja kalastuksen kannalta suunnitelman keskeisin osa on saimaannorpan suojelu. Luonterin kalastusalueella on muutamia norppia, mutta lisääntymisestä ei juurikaan ole näyttöä. Kalastajien keskuudessa henki norpan suojeluun on hyvä ja on päivänselvää, että kalastajat toimivat niin, että norpat eivät menehtyisi verkkoihin.	+Ei toimenpiteitä.
Savonlinnan maakuntamuseo	
Savonlinnan maakuntamuseo toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa suunnitelmasta.	+Ei toimenpiteitä.
JOHDANTO	
Etelä-Savon maakuntaliitto	
Alueen kaavoitustilannetta käsittelevään tekstiin voidaan lisätä, että maakuntavaltuusto hyväksyi Etelä-Savon maakuntakaavan 29.5.2009 ja päätti alistaa sen ympäristöministeriön vahvistettavaksi. Tältä osin tulee korjata myös s. 32 teksti.	-Lisäys on tarpeellinen. +Tehdään lisäys.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS**MH:N KOMMENTTI SEKÄ TOIMENPIDE HKS:SSA****JOHDANTO****Etelä-Karjalan liitto**

S. 10: lisäyksiä Lietveden aluetta koskeviin kaavoihin: Etelä-Karjalan maakuntakaava (luonnos on asetettu nähtäville 22.5.2009) ja Suur-Saimaan osayleiskaava Taipalsaaren kunnassa.

-Lisäykset ovat tarpeellisia.
+Tehdään lisäykset.

NYKYTILAN KUVAUS**Etelä-Savon maakuntaliitto**

Nykytilan kuvausta tulisi täydentää vielä tiedoilla nykyisen vakituisen ja loma-asutuksen määrästä. Lisäksi lajiston osalta tulisi tarkastella myös alueen kalastoa, etenkin uhanalaisen saimaannieriän ja saimaanlohen esiintymistä ja kantoja. Ammattikalastuksen ohella tulee arvioida myös virkistyskalastusta ja sen merkitystä sekä esittää verkkokalastuksen rajoittamisen sopimustilanne suunnittelualueella.

-Lisäykset ovat tarpeellisia.
+Tehdään lisäykset niiltä osin, kuin tiedot ovat kohtuullisella työmäärällä löydettävissä.

Suunnitelmassa luetelluista maakuntakaavan muinaisjäännöksistä (s. 28) puuttuvat Rokansaaren linnoitteet, jotka ovat I maailmansodan aikaisia puolustusvarustuksia. Liehtalanniemi ja Rokansaaren huvila ja mökit ovat maakuntakaavassa kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkittäviä kohteita.

-Lisäykset ovat aiheellisia.
+Tehdään suunnitelmaan lisäykset.

Nykyistä retkeilykäyttöä koskevassa luvussa (2.8) tulisi Metsähallituksen ylläpitämien retkisatamien ohella mainita alueen olemassa olevat merkittävät virkistysalueet, joita ovat Mikkelin kaupungin omistama Korvensaaren virkistysalue, Juvan kunnan Karihiekkan alue sekä Saimaan virkistysalueyhdistyksen Rokansaaren virkistysalue sekä PSS:n ylläpitämät retkisatamat. Korvensaaren ja Rokansaaren virkistysalueilla on retkisatamarakenteiden ohella yleiseen käyttöön tarkoitettu sauna ja Rokansaaressa myös vuokrattavia mökkejä.

-Lisäykset ovat aiheellisia.
+Tehdään lisäykset.

S. 32 on todettu, että osa Lietveden alueesta on maakuntakaavassa merkitty vesistömatkailun kehittämisvyöhykkeeksi. Tämä lause tulee virheellisenä poistaa. Maakuntakaavassa on vesistömatkailun kehittämisvyöhykkeenä esitetty yleispiirteisesti Vuoksen ja Mäntyharjun reitin ydinalueita, joille kohdistuu maakunnallisesti ja seudullisesti tärkeitä kehittämis- ja suunnittelutarpeita. Kehittämisvyöhykkeellä ei ole rajausta, vaan matkailun kehittäminen, maankäyttö ja rakentaminen edellyttävät yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia.

-Muutos on aiheellinen.
+Teksti muutetaan esityksen mukaiseksi.

MTK Etelä-Savo

Luvussa 2.8 **Nykyinen käyttö** s. 32 viim. kappaleessa todetaan, että myös Natura-alueiden ulkopuolisten hankkeiden ja suunnitelmien ympäristövaikutukset on arvioitava luonnonsuojelulain perusteella. Käytännössä tämä on johtanut tilanteeseen, jossa ko. lakiin vedoten on voitu ja voidaan hidastaa ja jopa kokonaan estää lähes mitkä tahansa Natura-alueiden läheisyydessä suunniteltavat hankkeet. Esimerkkinä tästä on seuraavassa kappaleessa esille tuotu Pistohiekkan alue, jonka matkailullinen ja elinkeinollinen kehittäminen on estetty mainitun lain perusteella. MTK Etelä-Savo pitää luonnonsuojelulain tulkintaa kohtuuttomana ja Etelä-Savon maakunnan kehittämisen kannalta erittäin haitallisena. Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmassa tulee pidättäytyä ainoastaan ko. alueisiin eikä estää maakunnan kehittämistä.

-Suunnittelun erityis-tavoitteena on ollut pilotoida suojelutavoitteiden ja kehityshankkeiden yhteensovittamista Natura-alueilla ja niiden läheisyydessä, esimerkikohteina Pistohiekkan alueelle suunniteltu matkailuinvestointi ja Natura-alueiden pääkohde saimaan-norppa.
+Ei toimenpiteitä.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA
NYKYTILAN KUVAUS	
Kaakkois-Suomen ympäristökeskus	
<p>Alueen nykytilan yleiskuvauksessa sivulla 11 on esitetty Natura-alueiden toteutuskeinot. Vaikka alkuperäisissä Natura-lomakkeissa ja päätöksissä toteutuskeinona mainitaankin rakennuslaki, olisi hoito- ja käyttösuunnitelmassa suositeltavaa käyttää nykyisin voimassa olevaa maankäyttö- ja rakennuslakia. Alueen nykyistä käyttöä käsittelevässä luvussa 2.8 olisi retkeilyn osalta hyvä luetella myös Lietveden muut retkisatamat yms. (mm. Etelä-Karjalan virkistys- aluesäätiön retkisatamat Ruuhonsaarilla ja Hietasaarella, jotka on kyllä merkitty kuvaan 10). Kaavoitustarkastelussa on käsitelty ainoastaan Etelä-Savon seutu-kaavaa ja maakuntakaavaa, mutta Lietveden osalta tulisi käsitellä lisäksi Etelä-Karjalan seutukaava sekä mielellään myös valmisteilla oleva Etelä-Karjalan maakuntakaava. Sama puute esiintyy luvussa 3.3.</p>	<p>-Lisäysehdotukset ovat perusteltuja. +Lausunnossa esitetyt muutokset tehdään suunnitelmaan.</p>
Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiirit	
<p>Suunnitelmassa korostetaan ansiokkaasti erittäin uhanalaisen saimaannorpan suojelua. Tämä antaa suunnitelmalle erityistä painoarvoa. Myös maisemalliset ja geologiset erityispiirteet on suunnitelmassa huomioitu kiitettävästi. (luku 2.10)</p>	<p>-Saimaannorppa on alueen tärkein suojelu-peruste ja näin ollen myös alueen käytön suunnittelun keskeinen lähtökohta. +Ei toimenpiteitä.</p>
<p>Natura 2000 -luontotyyppit on selvitetty käsittääksemme kattavasti. (luku 2.5)</p>	-
<p>Alueen lajisto on mitä ilmeisimmin puutteellisesti tunnettu. Kohdassa 2.6 käsitellään alueella esiintyvät uhanalaiset lintu-lajit tarkoin sekä mainitaan suojelun kannalta keskeisimmät kalalajit, mutta muista lajiryhmistä on vain yksittäisiä mainintoja, jotka vaikuttavat satunnaisilta. Varsinkin selkärangattomien osalta kaivattaisiin kipeästi kattavia lajisto-selvityksiä koko Etelä-Savossa.</p>	<p>-Lisäselvitykset esim. selkärangattomien osalta ovat tarpeellisia. Metsähallitus tekee selvityksiä resurssien mukaan valtakunnallisten lajiseurantasuunnitelmien mukaisesti. +Ei toimenpiteitä.</p>
Etelä-Savon ympäristökeskus	
<p>Alueiden nykyisen käytön kuvauksessa (luku 2.8) todetaan kalastuksen osalta, että suunnittelualueella sijaitsevilla järvilla ja lammilla onkiminen, pilkkiminen, viehekalastus sekä kotitarve- ja virkistyskalastus on sallittua kalastuslain (286/1982) mukaisesti. Epäselvyyden välttämiseksi olisi tekstissä syytä mainita myös maa- ja metsätalousministeriön 1.5.2009 voimaan tullut asetus ja sen sisältämät pyydystyyppirajoitukset Saimaalla.</p>	<p>-Lisäys on aiheellinen. +Lisätään ko. lukuun teksti MMM:n asetuksesta ja pyydystyyppirajoituksista.</p>
Etelä-Karjalan liitto	
<p>S. 12, kuva 2: Pajusaari on osoitettu suojelualueeksi Etelä-Karjalan seutu-kaavassa sekä valmisteilla olevassa maakuntakaavassa että myös Taipalsaaren Suur-Saimaan osayleiskaavassa. Kapea kaistale Varis-nimisessä saarella on yksityistä luonnonsuojelualueetta. s. 30: Lietveden alueella Etelä-Karjalan puolella olevat suositut retkisatamat Ruuhonsaaret ja Hietasaari on syytä mainita tekstissä, vaikka ne onkin rajattu suunnittelualan ulkopuolelle, sijaitsevathan ne hyvin keskeisellä osalla eteläistä Lietveden aluetta. S. 32–34: Kaavoitustarkastelusta puuttuu Etelä-Karjalan seutukaava (2001) ja maakuntakaava (luonnos pantu nähtäville 22.5.2009), joka on tarkoitus hyväksyä maakuntavaltuustossa vuoden 2009 aikana.</p>	<p>-Lisäykset ovat aiheellisia. +Tehdään esitetyt muutokset suunnitelmaan.</p>
MAANKÄYTTÖ- JA UHKA-ANALYYSI	
Kaakkois-Suomen ympäristökeskus	
<p>Luvussa 2.9 Uhkatekijät esitetty maankäyttöanalyysi havainnollistaa hyvin sitä, mille alueille asutuksen ja virkistyskäytön paineet kohdistuvat. Edellä mainittujen retkisatamien vaikutus ei kuitenkaan näyttäisi näkyvän kuvissa 9 ja 10 (kuva-numero 9 esiintyy kahdella eri kuvalla). Onko veneväylien ja satamien vaikutus otettu huomioon riittävällä painokertoimella?</p>	<p>-Satamien painokertoimet tarkistetaan; tarkennetaan analyysia, mikäli tarpeen. +Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI
SEKÄ TOIMENPIDE HKS:SSA****MAANKÄYTTÖ- JA UHKA-ANALYYSI****Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiirit**

Merkittävimmäksi uhkaksi alueen ja sen lajiston suojelulle sekä luontoarvoille yleensä todetaan nopeasti lisääntyvä vapaa-ajan asutus sekä asuntojen vuotuisen käyttöajan piteneminen. Tätä ja muita painetekijöitä kuvataan s. 36–37 kartoissa. Epäselväksi jää, onko painekartoissa huomioitu suunnittelualueen ulkopuolelle jäävän Taipalsaaren Sarviniemen lomamessu- ja tulevan loma-asuntoalueen vaikutus. Veneily ja muu liikkuminen alueelta suuntautuu suurelta osin suunnittelualueen eteläosiin. Myös Kyläniemen Myhkiönselän puoleiselle ranta-alueelle on vireillä uutta rantarakentamista, mikä lisää liikkumispainetta suunnittelualueella. Tämä ei ilmeisesti ole suunnitelmaa laadittaessa ollut tiedossa. Puumalan Pistohiekan alueen massiiviset rakennussuunnitelmat ovat niin ikään edelleen voimassa, vaikka hankkeen toteutuminen näyttääkin tällä hetkellä epätodennäköiseltä. Ilmeisesti tästä syystä hanketta ei painekartoissa ole huomioitu, vaikka se yleisperusteluissa mainitaankin. Erityisesti saimaannorpan suojelua ajatellen hanketta on pidettävä erittäin haitallisena.

-Yli 2 km:n päässä suunnittelualueen ulkopuolella sijaitsevia rakennuksia tai kaavavarauksia ei sisälly maankäyttö-analyysiin. Pistohiekan osalta maankäyttöanalyysin keinoin on käsitelty erilaisia vaihtoehtoja. Suunnitelmaan näistä ei ole kuitenkaan tehty karttaesitystä, koska alueen osalta ei ole käytössä analyysin vaatiman tarkkuuden edellyttämiä maankäyttöllisiä ja toiminnallisia tietoja.
+Ei toimenpiteitä.

Etelä-Savon ympäristökeskus

Tärkeä osa hoito- ja käyttösuunnitelmaa ovat alueisiin kohdistuvien käyttöodotusten ja -paineiden tarkastelu sekä uhka-analyysi ja maankäyttöanalyysi, jotka antavat syvyyttä suunnitelmaan. Tarkastelun perusteella näyttäisi siltä, että käyttöpaineet tulevat todennäköisesti lisääntymään erityisesti Luonterilla, josta on toivottu kehittyvän saimaannorpan tärkeä lisääntymisalue. Lietvedellä käyttöpaineiden arvioidaan lisääntyvän alueilla, joilla on jo nyt merkitystä saimaannorpan lisääntymisalueina. Nämä uhkakuvat tulee ottaa huomioon jatkossa lupaprosesseissa ja tarkemmassa maankäytön suunnittelussa.

+Ei toimenpiteitä.

Puumalan luonto ry

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on erittäin hyvin tuotu esiin ne uhkatekijät, jotka saattavat heikentää alueen luontoarvoja, etenkin norpan elinolosuhteita. Toteutuessaan uhkatekijät vaarantavat norpan elämän alueella. Alueella on vielä runsaasti kaavoitettua, mutta rakentamatonta rantaa. Tämä mahdollistaa tällä hetkellä norpan elämän alueella. Jo nykyisen kaavan mukainen täysi rakentaminen uhkaksi vakavasti norpan elinolosuhteita. Siksi uusissa ja/tai tulevilla korjatuissa kaavoissa ei saisi alueelle sallia yhtään lisärakentamista.

+Ei toimenpiteitä.

Pro Pistohiekan -toimikunta

Osana hoito- ja käyttösuunnitelmaa on laadittu maankäyttöanalyysi, jossa esitetään alueen maankäytön paineet sekä kehityssuunnat. Maankäyttöanalyysi osoittaa, että Luonterilla ja Lietveden Natura-alueen eteläosassa vahvistetut kaavat mahdollistavat runsaan lisärakentamisen (400 rakennuspaikkaa). Tiheän kaavoituksen sallima voimakkaasti lisääntyvä ympärivuotinen vapaa-ajan asutus sekä matkailuun liittyvät suunnitelmat – erityisesti suunnitelmat Pistohiekan matkailuhankkeista – ovat selkeä uhka alueen luonnon säilymiselle ja ovat siten ristiriitaisia luonnonsuojelutavoitteiden kanssa. Suunnitelmassa on tuotu esille uhkatekijät mm. saimaannorpan kannalta. Tällöin ei tulisi sallia vapaa-ajan asutus- ym. toimintojen lisäystä ko. alueelle.

+Ei toimenpiteitä.

VAIKUTUKSET YKSITYISMAIHIN**Juvan kunta**

Juvan Luonterin alueelle vasta Hakolahdesta Pekansaareen siirretyn Luonterin Kippareiden vieras/kotisatamatoiminnalle ei saa asettaa rajoituksia. Hoito- ja käyttösuunnitelma ei saa myöskään rajoittaa jo vahvistuneiden kaavojen alueelle merkittyjen jo toteutettujen tai vielä rakentamattomien rakennuspaikkojen toteuttamista sekä niiden käyttöä. Juvan kunnalla ei ole muuta huomautettavaa lausuttavana olevasta hks:sta.

-Suunnitelma ei rajoita em. toimintoja.
+Ei toimenpiteitä.

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE SUUNNITELMASSA
<p>VAIKUTUKSET YKSITYISMAIHIN Metsänomistajien liitto Järvi-Suomi S. 9 todetaan, että hks ohjaa MH:n toimintaa sen hallinnassa olevilla alueilla. Samassa yhteydessä todetaan, että hks:ssa ei esitetä yksityismaita tai -vesien haltijaa sitovia velvoitteita. Kuitenkin kappaleen lopussa todetaan, että Natura- aluetta voidaan tarkastella käytön osalta yhtenä suurena kokonaisuutena. Tämä on ristiriidassa 1. toteamuksen kanssa. Kappaleen viim. lause tulee poistaa hks:sta sen ristiriitaisuuden vuoksi. Sen poistamista puoltaa myös se, että yksityisille suojelualueille on jo perustamisvaiheessa sovittu rauhoitus-sopimuksessa käytön periaatteista. Kaikkien mahdollisten uusien, ei lakeihin perustuvien käyttörajoitusten tulee perustua maanomistajien kanssa sovittuihin vapaaehtoisin sopimuksiin, joissa on sovittu mahd. korvauksistakin.</p>	<p>-Johdannon Suunnittelun tavoitteet -kappaleen viimeinen lause toteaa: "Natura 2000 -alueiden käsitteleminen yhtenä suunnittelukokonaisuutena mahdollistaa kuitenkin suojeluarvojen kattavan huomioimisen sekä alueeseen kohdistuvien käyttö-odotusten ja -paineiden laajan tarkastelun." Kokonaistarkastelun tarvetta voidaan havainnollistaa Lietveden ja Luonterin Natura-alueiden tärkeimmän suojeluperusteen saimaannorpan avulla. Koska koko suunnittelualue on merkittävää saimaannorpan elinalueita, hks:ssa on välttämätöntä tarkastella esim. norpan esiintymistietoja, suojelukeinojen nykytilannetta (esim. sopimukset verkkokalastusrajoituksista) ja norpan elinolosuhteisiin kohdistuvia uhkia koko suunnittelualueella. Käyttöodotusten ja -paineiden tarkastelulla tarkoitetaan esim. hks:ssa esitettyä maankäyttöanalyysiä. Lausunnossa mainitut yksityismaiden ja -vesien käyttöä koskevat menettelytavat on koottu hks:n yleisiin tavoitteisiin (luku 3.1), eikä tässä suunnitelmassa esitetä niiden kanssa ristiriidassa olevia toimenpiteitä (vrt. luku 3.2). +Johdantolukuun lisätään lause: "Kokonaistarkastelun tarve korostuu suunnittelualueen kaltaisilla saimaannorpan tärkeillä esiintymisalueilla."</p>
<p>MTK Etelä-Savo Johdantoluvussa s. 9 todetaan, että suunnitelmassa ei esitetä alueen yksityismaiden tai -vesien haltijaa sitovia velvoitteita. Kuitenkin ko. kappaleen lopussa todetaan, että nyt tekeillä olevalla suunnitelmalla voidaan puuttua myös yksityisessä omistuksessa oleviin maa- ja vesialueisiin. Tämä tuodaan esille lauseessa "Natura 2000 -alueiden käsitteleminen yhtenä suunnittelukokonaisuutena mahdollistaa kuitenkin alueen suojeluarvojen kattavan huomioimisen sekä alueeseen kohdistuvien käyttöodotusten ja -paineiden laajan tarkastelun." MTK Etelä-Savo ei hyväksy tätä näkemystä ja esittää ko. lauseen poistamista hks:sta siihen kuulumattomana ja ristiriitaisena sille, että suunnitelma ei kosketa yksityismaiden ja -vesien haltijaa.</p>	<p>-Ks. edellinen kohta. +Ks. edellinen kohta.</p>
<p>VISIO, STRATEGIAT JA YLEISET TAVOITTEET Etelä-Savon maakuntaliitto</p>	<p>+Ei toimenpiteitä.</p>
<p>Etelä-Savon maakuntaliiton mielestä Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueen hoidon ja käytön visio on hyvä: "Alueen suojelukohteiden suotuisa suojelutaso on saavutettu turvaten samalla mahdollisuudet alueen monikäyttöön." Maakuntaliitto on samaa mieltä myös siinä, että tähän tavoitteeseen päästään parhaiten norpan suojeluun liittyvän tietoisuuden lisäämisellä sekä paikallisella yhteistyöllä ja sopimuksilla.</p>	
<p>Metsänomistajien liitto Järvi-Suomi S. 44 kerrotaan metsälain vaikutuksesta alueiden käyttöön. Viimeisessä lauseessa todetaan, että rantametsien hakkuita tulisi välttää jääpeitteisenä aikana 1.1.–15.4. norpan häiriöttömän pesinnän turvaamiseksi. Saimaannorppakannan elvyttämiseksi täytyy tehdä työtä, mutta suosituksella hakkuiden rajoittamiseksi ei kuitenkaan ole asiayhteyttä metsälakiin. Lause tulee poistaa kappaleesta. Yksityismailla, joissa hakkuut ovat mahdollisia, ei talviaikaisia hakkuita tule tarpeettomasti rajoittaa. Ne ovat monissa kohdin ainoa mahdollisuus suorittaa puuston käsittelyä (esim. saaret ja pehmeä-pohjaiset rantametsät). Hakkuiden ajoituksen suunnittelu voi olla tarpeen alueilla, joissa havaitaan tai tiedetään norpan pesän olevan.</p>	<p>-Mainittu lause sopii paremmin lukuun 3.3 Suojelualueen tavoitteiden toteuttaminen maankäytön ohjauksessa. Lauseen sisältöä on syytä tarkentaa. +Lausunnossa mainittu lause poistetaan sivulta 44. Luvun 3.3 kappaletta Metsien käsittely ja rakentaminen täydennetään seuraavasti: "Metsäkeskuksen tulee toimittaa kaikki Natura-alueisiin kohdistuvat metsänkätöilmoitukset tiedoksi ympäristökeskukselle. Perustetuilla luonnon-suojelualueilla toimitaan kuitenkin kyseistä aluetta koskevassa rauhoituspäätöksessä säädetyllä tavalla. Saimaannorpan suojelun kannalta on oleellista rantametsissä tehtävien hakkuiden ajankohta; norpan lisääntymisaikana 1.1.–15.4. hakkuita ei tulisi tehdä rantavyöhykkeellä. Mikäli näillä alueilla kuitenkin on tarpeen tehdä hakkuita kyseisenä ajankohtana, on tällöin tarkistettava aluetta koskevat norpan esiintymistiedot Metsähallituksesta."</p>

**SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ
AIHEUTUNUT TOIMENPIDE SUUNNITELMASSA**

VISIO, STRATEGIAT JA YLEISET TAVOITTEET**MTK Etelä-Savo**

S. 44 kerrotaan metsälain vaikutuksesta alueiden käyttöön. Viim. lauseessa todetaan, että rantametsien hakkuita tulisi välttää jääpeitteisenä aikana 1.1.–15.4. norpan häiriöttömän pesinnän turvaamiseksi. Yksityismailla, jotka eivät ole Naturassa tai muuten rajoitetun toiminnan piirissä, ei talviaikaisia hakkuita tule tarpeettomasti rajoittaa. Saimaannorpan kannan elvyttämiseksi täytyy tehdä työtä, mutta suosituksella hakkuiden rajoittamiseksi ei kuitenkaan ole asiayhteyttä metsälakiin. Tämä lause tulee poistaa kyseisestä kappaleesta.

-Ks. edellinen kohta.
+Ks. edellinen kohta.

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus (yk)

Yksityisten suojelualueiden metsien käsittelyä koskevassa kohdassa s. 47 on mainittu, että luonnonsuojelualueilla, joilla metsätalous on sallittu, tulee aiotuista metsätalous-toimista ilmoittaa kirjallisesti ympäristökeskukselle (yk) 14 vrk ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Tämä käytäntö lienee Etelä-Savon yk:n alueella. Kaakkois-Suomen yk:n alueella on suunnittelualueella 2 yksityistä luonnonsuojelualueita, joista toisen rauhoitus-määräyksissä todetaan, että yk:lle on varattava tilaisuus lausunnon antamiseen aluetta koskevista metsänkäyttöilmoituksista 30 vrk:n kuluessa. Toinen on perustettu luonnonsuojelulain 24 § 3 momentin perusteella ja siihen ei em. määräystä sisälly. Eli käytäntö vaihtelee alueittain.

-Tarkennus on aiheellinen.
+Erilaiset käytännöt kirjataan suunnitelmaan.

Etelä-Savon ympäristökeskus (yk)

Luvussa 3.3 **Suojelualueen tavoitteiden toteuttaminen maankäytön ohjauksessa** on kuvattu metsien käsittelyä koskeva toimintamalli, jota yk ehdottaa täsmennettäväksi seuraavasti: Metsäkeskuksen tulee toimittaa kaikki Natura-alueisiin kohdistuvat metsänkäyttöilmoitukset tiedoksi yk:lle. Perustetuilla luonnonsuojelualueilla toimitaan kuitenkin kyseistä aluetta koskevassa rauhoituspäätöksessä säädetyllä tavalla. Saimaannorpan suojelun kannalta on oleellista rantametsissä tehtävien hakkuiden ajankohta; norpan lisääntymisaikana 1.1.–15.4. hakkuita ei tulisi tehdä rantavyöhykkeellä. Jos näillä alueilla kuitenkin on tarpeen tehdä hakkuita kyseisenä ajankohtana, on tällöin tarkistettava aluetta koskevat norpan esiintymistiedot Metsähallituksesta.

-Muutos on perusteltu.
+Muutetaan teksti esitettyyn muotoon.

Etelä-Karjalan liitto

s. 50 **Maankäytön ohjaus** -kohdassa puuttuu Etelä-Karjalan seutukaava ja maakuntakaava.

-Lisäys on aiheellinen.
+Lisätään tekstiin esitettyllä tavalla.

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS

VYÖHYKEJAKO**Etelä-Savon maakuntaliitto**

Hks:ssa on suunnittelualue jaettu vyöhykkeisiin. Vyöhykejaolla ohjataan alueen hoitoa ja käyttöä. Vyöhykejakokartat ovat hyvin epäselviä. Kartojen luettavuutta helpottaisi, jos maanomistukseen ja toteutustilanteeseen liittyvät asiat olisivat omalla kartalla ja pelkästään suunnitelmassa esitetyt vyöhykkeet omalla kartalla. Nyt merkintätavoissa on poikkeavuutta, esim. Luonterilla on merkitty virkistysvyöhykkeitä alueille, jotka ovat myös maakuntakaavan virkistysalueita; sen sijaan Lietvedelle ei ole merkitty virkistysvyöhykkeitä, mutta kylläkin maakuntakaavan virkistysvaraukset. Maanomistus, suojelualueiden toteutustilanne ja kaavavaraukset ovat vain vyöhykejaon lähtökohtia, itse vyöhykkeet voidaan muodostaa niiden pohjalta ilman, että sotketaan kaikkia asioita erilaisilla merkintätavoilla ja rasteilla samaan karttaan.

METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE SUUNNITELMASSA

Suunnittelun tavoitteet on esitetty johdannossa s. 9 koko Natura-alueen ja eri maanomistajien osalta tiivistettynä seuraavasti: "Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden osalta tässä suunnitelmassa linjataan alueiden hoidon ja käytön päätökset sekä määritellään tavoitteet alueiden tulevalle kehitykselle ja toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Suunnitelma ohjaa Metsähallituksen toimintaa sen hallinnassa olevilla alueilla. Koko Natura-alueen osalta tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa kuvataan alueen ominaispiirteet, määritetään tärkeimmät sen käytössä huomioitavat suojeluarvot ja keinot niiden turvaamiseksi sekä arvioidaan rakentamisen ja kaavoittamisen suunnittelualueelle luomaa käyttöpainetta tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Suunnitelmassa ei esitetä alueen yksityismaiden tai -vesien haltijoita sitovia velvoitteita.

jatkuu

METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE SUUNNITELMASSA

jatkoa Yksityismaiden osalta suunnitelma toimii yhteenvedona ja tietopakettina Natura 2000 -ohjelman tavoitteista, toteutustavoista ja vaikutuksista suunnittelualueella. Yksityisten suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteista on sovittu kunkin alueen rauhoitusmääräyksissä.” Vyöhykealuejako on strateginen linjauksen alueen eri osien suojelulle ja käytölle pitkällä aikavälillä. Hks:n käsittämä alue (suunnittelualue) pitää sisällään huomattavia yksityismaa-alueita, joilla Natura 2000 -ohjelman toteuttaminen tapahtuu esimerkiksi metsä- (1093/1996) sekä maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) avulla. Hks:ssa ei voida yksityismaiden osalta määrittellä vyöhykejaon keinoin tavoitteita alueiden tulevalle kehitykselle sopimatta asiasta erikseen kunkin alueen maanomistajan kanssa. Koska suunnittelualueella on kaikkiaan tuhansia maanomistajia, koko alueen vyöhykeistäminen ei olisi realistista. Näin ollen maanomistusolojen esittäminen ja vyöhykejaon termien täsmällisyys on katsottu vyöhykekartoissa perustelluksi. Samoin osaltaan vyöhykejaon perustana olevat kaavamerkinnot on esitetty täsmällisinä. Suunnitelmassa on otettu käyttöön aiempaan hks-malliin nähden uusi vyöhyke, luonnonarvovyöhyke. Tämän ns. **ehdollisen vyöhykkeen** tavoitteena on osoittaa suojeluarvoiltaan merkittävät aluekokonaisuudet, joiden säilymisen kannalta on tarpeen antaa ajallisia ja alueellisia suosituksia alueiden käytölle. Suunnittelualueella tällaisia kohteita ovat häiriöille alttiiden lajien tai lajiryhmien (saimaan-norppa, rantalinnusto) keskeiset pesimäalueet. Mikäli suunnitelmaosassa määriteltujen mittarien perusteella keskeisten suojelukohteiden suojelua on syytä tehostaa, tämä tapahtuu liikkumisen ohjaamisen osalta nimenomaan luonnonarvovyöhykkeillä.

+Vyöhykekartan luettavuutta parannetaan selkeyttämällä teemakartan värejä ja tulostamalla kartta A3-kokoon. Lukuun 4.1 **Vyöhykejaon perusteet** tarkennetaan vyöhykkeiden tavoitteita.

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE SUUNNITELMASSA****VYÖHYKEJAKO****Etelä-Savon maakuntaliitto**

Nyt esitetyssä muodossa vyöhykkeet jäävät puolinaisiksi. Esim. virkistys- ja kulttuurivyöhyke muodostuvat yksittäisistä kohteista eli ne eivät ole todellisia vyöhykkeitä. Näiden osalta voisi soveltaa Suur-Saimaan luonto- ja virkistysalueeselvityksen (Etelä-Karjalan liitto 2005) vyöhykejakoa, jossa on huomioitu myös laivaväylät virkistysvyöhykettä muodostettaessa sekä kyläalueet ja kulttuurimaisema-alueet kulttuurivyöhykkeissä. Hks:n luonnonarvovyöhykkeillä on kaikilla mairinnousurajoituksia. Suunnittelualueella on varmasti myös muunlaisia luonnonarvoja, eli luonnonarvovyöhykkeetkin voisi esittää laajemmin perusteina ja eritellä niistä sitten rajoituksia vaativat osat.

Metsänomistajien liitto Järvi-Suomi

Vyöhykejako s. 48 luo uutta ja osin turhaa byrokratiaa. Kuinka tällaista eri vyöhykkeiden käyttöä voidaan käytännössä edes valvoa. Toisaalta kartan mukaiset vyöhykkeet ulottuvat osin laajemmallekin kuin vain suunnittelu-alueelle. Osa vyöhykkeistä näyttäisi koskevan myös yksityisiä luonnonsojelualueita. Onko tällainen vyöhykkeen perustaminen YSA-alueille ko. alueen rauhoitusmääräyksen mukainen? Vyöhykejaot tulisikin paremmin perustella. Suunnittelualueella laajemat rajaukset tulee poistaa. Yksityisille luonnonsojelualueille ulottuvat vyöhykkeet tulee tarkastaa, että ne vastaavat sovittuja rauhoitusmääräyksiä. Muussa tapauksessa ne tulee poistaa tai tehdä siltä kohdin sopimuksen tarkistus maanomistajan kanssa.

-**Kulttuurivyöhyke** on Metsähallituksen hks:issa käytetty yleistermi. Pienialaisissa kohteissa esim. termi **kulttuuriperintökohde** voisi olla kuvaavampi. Vyöhykkeistämisessä noudatetaan maanomistusolojen osalta em. periaatteita. Luonnonarvovyöhykkeitä on käsitelty edellä. Mairinnousurajoituksia (rajoitusvyöhykkeet), jotka astuvat voimaan suojelualueen perustamisen jälkeen, on esitetty ainoastaan valtionmaille. Suunnittelualueella on muitakin tärkeitä luonnonarvoja, kuten kuvissa 4 ja 5 esitetyt Natura-luontotyypit. Luontotyyppikohteet on pääsääntöisesti merkitty syrjävyöhykkeiksi, minkä arvioidaan riittävällä tavalla turvaavan alueiden tärkeimmät ominaispiirteet. +Noudatetaan Metsähallituksen voimassa olevaa hks-ohjetta termien osalta. Ei toimenpiteitä.

-Maankäytön vyöhykejako on yksi keino ohjata alueen käyttöä määrittämällä eri alueiden pääasiallinen käyttömuoto. Alueen haltijaa sitovia vyöhykkeitä on esitetty vain valtionmaille. Yksityismaiden luotoja ja vesialueita sisältävillä luonnonarvovyöhykkeillä on osoitettu alueen käytössä huomioitavia kohteita, joilla on merkitystä häirinnälle alttiin lajiston pesimäalueina. Ne sisältävät vain ajallisia ja alueellisia suosituksia alueella liikkumisesta, eivätkä velvoita alueen haltijaa miltään osin. Vyöhykkeillä on informatiivista merkitystä: niiden avulla on mahdollista huomioida alueen keskeiset luontoarvot aiempaa paremmin. Luonnonarvovyöhykkeet eivät ole näin ollen ristiriidassa myöskään yksityisten suojelualueiden rauhoitusmääräysten kanssa. Pistohiekan selällä myös Natura-alueen rajauksen ulkopuolelle ulottuvien luonnonarvovyöhykkeiden rajaukset on neuvoteltu vesialueiden omistajien kanssa. (luku 4.1) +Vyöhykkeiden merkitystä ja perusteita tarkennetaan.

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE SUUNNITELMASSA
VYÖHYKEJAKO MTK Etelä-Savo	
Luvussa 4.1 Vyöhykejaon perusteet on luotu uusia maankäytön vyöhykkeitä, joiden perustelut jäävät epäselviksi. Vyöhykkeillä on mahdollista ohjata toimintoja haluttuihin kohteisiin, mutta suunnitelma ei anna tarkkaa kuvaa, millä perusteilla. Lisäksi karttojen perusteella voidaan päätellä, että vyöhykkeet ulottuvat suunnittelun kohteena olevien Natura-alueiden ulkopuolelle. MTK Etelä-Savo edellyttää, että vyöhykejaolle esitetään tarkemmat perustelut ja kaikki suunnitelman kohteena olevan Natura-alueen ulkopuoliset vyöhykkeet poistetaan.	-Ks. edellinen kohta. +Ks. edellinen kohta.
Kaakkois-Suomen ympäristökeskus	
Alueiden käytön vyöhykejaossa olisi hyvä ottaa huomioon myös yksityisten luonnonsuojelualueiden liikkumisrajoitukset. Vyöhykkeitä esittelevien kuvien 14 ja 15 merkintöjä olisi hyvä selkeyttää, koska osa alueista on merkitty niin paljon toisiaan muistuttavilla väreillä, että niitä on ainakin tulosteesta vaikea erottaa toisistaan.	-Yksityismaiden liikumisrajoitukset tarkistetaan. Karttoja on syytä selkeyttää. +Vyöhykekarttojen esitystapaa selkeytetään.
Etelä-Savon ympäristökeskus	
Suunnitelmaan on sisällytetty myös ehdotus maankäytön vyöhykejaoksi, mikä on erittäin tärkeää pyrittäessä sovittamaan yhteen suojelun ja muun käytön tarpeita. Vyöhykkeitä kuvaavat kartat (kuvat 14 ja 15) ovat kuitenkin kokonsa vuoksi osittain vaikeasti tulkittavia. Tästä syystä ympäristökeskus ehdottaa, että kyseiset kartat esitettäisiin lopullisessa suunnitelmassa esimerkiksi A3-kokoisina.	+Vyöhykekartta esitetään A3-kokoisena.
Luonterin kalastusalue	
Mikäli alueelle suunnitellaan uusia liikkumis- tms. rajoituksia, tulee näistä neuvotella paikallisten ihmisten kanssa etukäteen. Useimmiten löytyy kumpaakin osapuolta tyydyttävä ratkaisu, kun asioista sovitaan etukäteen.	-Rajoitusvyöhykkeet ja muut käyttöä koskevat rajoitukset suunnittelualueella perustuvat tässä suunnitelmassa esitettyihin linjauksiin, joihin on päädytty laajapohjaisella yhteistyöllä eri tahojen kanssa (mm. ohjausryhmä, kahdenkeskiset neuvottelut, yleisötilaisuudet). +Ei toimenpiteitä.
Puumalan luonto ry	
Suunnitellut rajoitukset liikkumiselle ovat hyviä, mutta kun tiedämme alueen laajuuden, on mahdotonta jatkuvasti valvoa aluetta norpan pesintäaikaan. Pelkillä rajoituksilla ei voida turvata norpan elinolosuhteita, jos alueelle tulee lisää ympärivuotista toimintaa. On tärkeää, että Pistohiekan edustalla olevat luodot, joissa norpat lepäilevät, ovat mukana rajoitusvyöhykkeessä. Ja rajoituksia pitäisi saada myös muiden kuin valtion omistamille luodoille.	-Liikkumisrajoitusten noudattaminen edellyttää sekä tehokasta rajoituksista tiedottamista että valvontaa. Yksityismaiden arvokkaimmat luotoalueet on sisällytetty suositusluontoihin luonnonarvovyöhykkeisiin. +Ei toimenpiteitä.
Pro Pistohieka -toimikunta	
Pistohiekan edustalla olevilla luodoilla, jotka ovat noin 450 m rannasta, on havaittu norppia lepäilemässä. Nämä Pistohiekan edessä olevat luodot on saatava kuulumaan rajoitusalueeseen aivan Natura-ajan mukaisesti.	-Ko. luodot kuuluvat luonnonarvovyöhykkeeseen 1, jolla liikkumista suositellaan välttämään 1.5.–15.7. Ko. ajanjaksona luotojen ja niiden lähiympäristön rauhoittaminen liikkumiselta edistää myös norppien mahdollisuuksia häiriöttömään oleskeluun luodoilla. Tällä on merkitystä erityisesti karvanvaihtoaikaan touko–kesäkuulla. Norppien keväällä suosimien lepäilykivien välillä on suurta vuotuista vaihtelua, johtuen esim. veden korkeuden vaihteluista. Näin ollen lepäilykiviä ei tulkita samalla lailla kiinteiksi ”lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi” kuin talviset makuu- ja poikaspesät, eikä lepäilyalueille ole esitetty myöskään tässä suunnitelmassa varsinaisia liikkumisrajoituksia. +Ei toimenpiteitä.

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	MH:N KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE SUUNNITELMASSA
LUONNONSUOJELU	
Museovirasto	
Ennallistamis- ja luonnonhoidon toimien työsuunnitelmat lähetetään myös Museovirastoon kommentoitaviksi (vrt. suunnitelman sivu 56).	-Käytäntö on perusteltu. +Tehdään lisäys suunnitelmaan.
Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiirit	
Luvussa 5.2.2 asetetaan tavoitteeksi, että 80 % suunnittelu-alueesta olisi keväisten verkkokalastusrajoitusten piirissä vuonna 2010. Tavoite on riittämätön; lisäksi sen saavuttaminen vaikuttaa hyvin epätodennäköiseltä. Suunnitelmassa puhutaan useassa kohdassa kalanpyydyskuolleisuuden vähentämisestä, kun pitäisi puhua sen lopettamisesta. Suomen luonnonsuojeluliiton kanta on, että verkkokalastus saimaannorpan esiintymis-alueella olisi lainsäädäntöteitse kiellettävä 15. huhtikuuta ja 30. kesäkuuta välisenä aikana. Norppien kuoleminen verkkokalastuksen ”sivusaaliina” on EU:n luonnonsuojeludirektiivin rikkomus. Mielestämme tämä tulisi selkeästi todeta. On myös vaikea kuvitella, mitä hyötyä tiedotuksen lisäämisellä enää voitaisiin saavuttaa. Tavoite pesimäaikaisen häirinnän poistamisesta on tärkeä, mutta vaikeasti saavutettavissa.	-Lietveden Natura-alue sisältyy kokonaisuudessaan tavoiterajaukseen, jonka sisäpuolella keväistä verkkokalastusta halutaan sopimuksilla rajoittaa. Näin ollen on perusteltua esittää myös tässä suunnitelmassa tavoitteeksi, että vuonna 2010 koko Lietveden Natura-alue olisi keväisen verkkokalastusrajoituksen piirissä. +Kirjataan lukuun 5.2.2, että keväisten verkkokalastusrajoitusten tavoitekattavuus Lietveden Natura-alueella on 100 %.
Luonterin kalastusalue	
Luonterin alueesta osa kuuluu ns. norppa-alueeseen , jossa on 1.5 alkaen ollut voimassa asetus, joka rajoittaa tiettyjen pyydysten käyttöä. Kevätaikaisten (15.4.–30.6.) verkkokalastuskieltojen suhteen tulee edetä maa- ja metsätalousministeriön ohjeiden mukaan ja suojelu tulee toteuttaa osakaskuntien kanssa tehtävien vapaaehtoisten sopimusten kautta. Henki sopimusten tekoon näyttää olevan hyvä. Vapaaehtoisten sopimusten tekemisestä ja norpan suojelusta kerrottiin alueen ihmisille 12.6. olleessa Luonterin kalapäivässä.	-Tällä hetkellä Luonterilla ei ole tarvetta kevätikäisen verkkokalastuksen rajoittamiseen, koska alueella ei ole havaittu syntyneen kuutteja. Mikäli alueella jatkossa havaitaan syntyvän poikasia, keväisten verkkokalastusrajoitusten tarvetta harkitaan Luonterilla samoilla perusteilla kuin muuallakin Saimaan alueella. +Ei toimenpiteitä.
Pro Pistohiekka -toimikunta	
Suomen luonto -lehden mielipidemittauksessa suomalaisten selvä enemmistö kannatti verkkokalastuskieltoa norpan pelastamiseksi. Pro Pistohiekka -ryhmä katsookin, että vapaaehtoiset sopimukset verkkokalastuksen rajoittamisesta eivät ole riittävä keino, vaan lailla pitäisi kieltää verkkokalastus norppien pesinnän onnistumisen takaamiseksi ajalla 15.4.–30.6. Lisäksi pelkät rajoitukset eivät riitä, vaan niiden noudattamista on myös tehokkaasti valvottava.	-Verkkokalastuksen rajoituksia toteutetaan voimassa olevien säädösten ja asiasta vastaavien ministeriöiden ohjauksen mukaisesti. Tämän suunnitelman kattamilla norppien lisääntymisalueilla (Lietveden Natura 2000 -alue) pyritään kattaviin kevät-aikaisiin verkkokalastusrajoituksiin vapaaehtoisten sopimusten avulla. +Ei toimenpiteitä.
KULTTUURIPERINTÖ	
Museovirasto	
Suunnitelmaan on perusteltua lisätä kartta, johon on merkitty rakennetun ja arkeologisen kulttuuriperinnön sijainti suunnittelu-alueella mukaan lukien vedenalaiset muinaisjäännökset. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta kartta on laadittavissa esimerkiksi Metsähallituksen teettämän arkeologisen inventoinnin (2008) perusteella.	-Kartta havainnollistaa tietoja alueen kulttuuriperinnöstä. +Lisätään suunnitelmaan kartta alueen kulttuuriperintökohteista.
Maalla olevia muinaisjäännöksiä voi löytyä alueelta edelleen vuonna 2008 toteutetusta inventoinnista huolimatta. Löydettyä ennestään tuntemattomia kohteita otetaan yhteys Museovirastoon.	-Uudet kohteet ilmoitetaan Museovirastoon. +Ei muutoksia suunnitelmaan.

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	MH:N KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE SUUNNITELMASSA
KULTTUURIPERINTÖ	
Museovirasto	
Vedenalaisia muinaisjäänöksiä ei ole alueella kattavasti inventoitu, joten tiedot niistä ovat puutteellisia. Tämä tulee ottaa huomioon, mikäli alueelle rakennetaan esim. uusia laitureita tai suoritetaan muita pohjaa muuttavia toimenpiteitä.	-Kommentti on aiheellinen. +Lisätään esitetty teksti suunnitelmaan lukuun 5.3.
Muinaisjäänöksille on perusteltua tehdä kohdekohtaisia muinaisjäänösten hoitosuunnitelmia, jotta muinaisjäänöksen säilymisen edellyttämät toimenpiteet tulevat huomioitua riittävästi. Museoviraston ja MH:n välisen yhteistyösopimuksen perusteella kohteille ei tarvitse hakea muinaismuistolain (295/1963) perusteella myönnettävää hoitolupaa, mutta hoitosuunnitelmat lähetetään Museovirastoon tarkistettaviksi.	-Kommentti on aiheellinen. +Lisätään esitetty teksti suunnitelmaan lukuun 5.3.
Matkailu- ja virkistyskäyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon kulttuuriperintökohteiden kulutuskestävyys. Kohteita, jotka voivat käytön vuoksi merkittävästi kuluja, on perusteltua jättää käyttösuunnitelmien ulkopuolelle. Suunnitteluvaiheessa on pyrittävä sellaisiin kohdekohtaisiin ratkaisuihin, joilla ehkäistään kohteen kulumista. Käytön aiheuttamaa kohteen kulumista on seurattava, ja tarvittaessa vaurioita on ehkäistävä sekä korjattava. Jos korjaustarve kohdistuu muinaisjäänökseen tai sen suoja-alueeseen, on oltava yhteydessä Museovirastoon ennen korjaustoimenpiteitä.	-Kulttuuriperintökohteiden esiintyminen on huomioitu mm. suunnitelman vyöhyke- jaossa. Virkistyskäytön palveluvarustuksen suunnittelussa hyödynnetään tuorein käytössä oleva tieto alueen kulttuuriperintökohteista, ja rakenteet toteutetaan kohteet huomioiden. +Ei toimenpiteitä.
LUONTOMATKAILU	
Puumalan luonto ry	
Tuntuu ristiriitaiselta, että suunnitelmassa näytetään vihreää valoa alueen lisääntyvälle luontomatkailulle. Norppakannan ollessa näin pieni ei voida ajatella, että norpan ympärille lisättäisiin matkailua. Jos alueelle lisätään muuta matkailua, tulee toiminta rajata pelkästään kesäaikaan, jolloin voidaan estää norpan pesinnän lisähäiriöt. Hyvin ohjattua kesäaikaista luontomatkailua voisi alueella lisätä.	-Luontomatkailu suunnittelualueella on toteutettavissa siten, ettei siitä aiheudu riskiä alueen keskeisille luontoarvoille. MH:n tavoitteena on yhteistyösopimuksen laatiminen aina, kun yritys käyttää suojelu-alueita toiminnassaan tai muutoin selvästi profiloituu niihin. Yhteistyösopimuksen myötä yritykset sitoutuvat myös edistämään Metsähallituksen kestävän luontomatkailun periaatteita toiminnassaan. +Ei toimenpiteitä.
Pro Pistohiekka -toimikunta	
Pistohiekalle voisi suunnitella luontokeskusta, jossa olisi seminaaritiloja, majoitusta sekä luonto-opastusta. Ohjelmapalveluina voitaisiin tarjota opastettuja vaelluksia, vapaikalastusta ja kanoottiretkiä. Ohjatulla luontomatkailulla on merkittävä paikallisesti työllistävä vaikutus ja lisäksi se takaa pitkällä tähtäimellä taloudellista hyvinvointia alueelle. Kesäaikaisella luontomatkailulla ei olisi negatiivista vaikutusta alueen luonnonympäristöön.	-Metsähallituksella ei lähitulevaisuudessa ole resursseja uusien luontokeskusten perustamiseen tai ylläpitoon. Sen sijaan suojelualueisiin tukeutuvaa kestävästä luontomatkailua pyritään edistämään tiiviillä yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa. Tähän on mahdollisuuksia myös Pistohiekalla. +Ei toimenpiteitä.
PALVELUVARUSTUS	
Etelä-Savon ympäristökeskus	
Lopuksi ympäristökeskus ehdottaa, että Luonterin Neitvuoren alueen virkistyskäytön tarpeisiin otettaisiin käyttöön myös Neitvuoren torpan alue.	-Lisäys on aiheellinen. +Lisätään tekstiin.

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA
<p>OPASTUS, VIESTINTÄ JA YMPÄRISTÖKASVATUS Kaakkois-Suomen ympäristökeskus Opastusviestinnän ja muun ympäristökasvatuksen osalta todetaan, että Lietveden alueelle ei ole olemassa verkkosivuja eikä esitteitä, eikä niitä ole toistaiseksi suunnitteilla. Tarvetta ohjaukseen ja opastukseen kuitenkin hks:nkin mukaan olisi (mm. kalastus, liikkuminen talviaikaan), joten vähintään verkkosivun laatimista olisi syytä harkita.</p>	<p>-Ei tulle Metsähallituksen sivuille, mutta toteuttamiselle on perusteita. +Ei toimenpiteitä.</p>
<p>Luonterin kalastusalue Norppaan liittyvissä asioissa toivomme asiallisen ja oikean tiedon jakamista. Tiettyjen tarkkojen numeroarvojen esittäminen toisessa ja %-arvojen esittäminen toisessa yhteydessä on ajoitin tarkoitushakuista ja lisää epäluuloa tutkijoiden ja alueen ihmisten välille. Näitä voidaan vähentää ja luottamusta parantaa asianmukaisella, oikealla tiedotuksella.</p>	<p>-Asianmukainen tiedotus on suunnitelman toteutuksessa olennaista. +Ei toimenpiteitä.</p>
<p>KALASTUS Etelä-Savon ympäristökeskus Suunnitelman luvussa 8.2 kerrotaan 1.5.2009 voimaan astuneesta maa- ja metsätalousministeriön asetuksesta, joka koskee eräitä kalastusrajoituksia Saimaalla. Tekstissä esitetty yhteenveto kielletyistä pyyntimenetelmistä ei kuitenkaan perustu nyt voimassa olevan asetuksen tekstiin, vaan aiemmin voimassa olleen asetuksen tekstiin.</p>	<p>-Kommentti on aiheellinen. +Tehdään muutos tekstiin.</p>
<p>METSÄSTYS Kymen riistanhoitopiiri Riistanhoitopiiri pitää tärkeänä, että nykytilan mukaisen metsästyslain (615/1993) mukainen metsästys on sallittu alueella tulevaisuudessakin. Kuten kohdassa 2.7 kerrotaan, alueella on harjoitettu metsästystä jo esihistoriallisina aikoina. Sillä on näin ollen alueella kulttuurihistoriallista arvoa.</p>	<p>-Suunnitelman esitysten mukaan metsästys on alueella jatkossakin sallittu. +Ei toimenpiteitä.</p>
<p>Alueella, kuten muillakin suojelualueilla, joudutaan metsästämään vierasperäisiä pienpetoja. Jotta tämä onnistuisi valtiolle edullisimmalla ja järkevimmällä tavalla, kannattaa asiasta ja varsinkin metsästyksen liittyvistä talviaikaisista liikkumisrajoituksista neuvotella paikallisten metsästyseurojen kanssa. Tammikuisen käyttörajoitus-suosituksen osalta tulee erikseen miettiä vierasperäisten pienpetojen pyyntiin käytettävien luolakoirien käyttömahdollisuus. Nämä koirathan ovat pyynnissä metsästäjän tiukassa ohjauksessa, jolloin ne eivät aiheita häiriötä muulle ympäröivälle luonnolle.</p>	<p>-Talviaikaisista metsästystäkin koskevista liikkumisrajoituksista ja suosituksista sovittiin metsästäjien kanssa keväällä 2009 pidetyssä yhteispalaverissa. Koiran talviaikaista käyttöä rajataan koskemaan vain ajavia tai muutoin toimintatavaltaan isännän ulottumattomissa olevia koiria. +Tarkennetaan tekstiin: ”Suosittelavaa on, että metsästys ajavalla tai toimintatavaltaan muutoin isännän ulottumattomissa olevalla koiralla lopetetaan koko Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueilla luvussa 4 esitetyillä saimaannorpan pesimäalueina merkittävillä alueilla (luonnonarvovyöhyke 2) vuosittain tammikuun alusta alkaen, jotta norpille turvataan pesimärauha.”</p>
<p>Saalis seurannan toteuttaminen onnistuu käytännössä parhaiten, jos metsästäjille on tarjota jonkinlaista tukea. Tällainen tuki voisi olla esimerkiksi vierasperäisten pienpetojen pyyntiin tarkoitettujen pyyntilaitteiden jakaminen. Laajemmin katsottuna vierasperäisten pienpetojen pyyntiin voidaan katsoa olevan osa alueen ennallistamista.</p>	<p>-Ehdotus on perusteltu; mahdollisuus pyyntilaitteiden muodossa annettavaan tukeen selvitetään. +Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>

**SUUNNITELMAN KOHTA,
LAUSUJA JA EHDOTUS****METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ
AIHEUTUNUT TOIMENPIDE SUUNNITELMASSA****METSÄSTYS****Etelä-Savon riistanhoitopiiri**

Riistanhoitopiiri pitää metsästyksen osalta hks:an kirjattua tavoitetta perusteltuna ja hyvänä. Metsästys ei käytännössä ole ristiriidassa ko. alueiden suojelutavoitteiden osalta, vaan päinvastoin tukee alueen luonnonhoidollisia tavoitteita monin osin. Hyvänä esimerkkinä tästä on vierasperäisten pienpetojen pyynti. Metsästykseseen liittyvät talviaikaiset liikkumisrajoitukset riistanhoitopiiri toivoo toteutettavan paikallisten metsästyseuratasoisten neuvotteluiden perusteella mahdollisimman joustavasti sekä paikallinen asiantuntemus ja metsästyksen vaatima liikkumistarve huomioiden. Metsästyssuosituksukset ovat perusteltuja ja paikallisten neuvotteluiden perusteella joustavasti toteutettavissa. Koiran käytön osalta riistanhoitopiiri toteaa, että tammi-kuisen käyttörajoitusosuituksen tulisi koskea ajavia tai muutoin toimintavaltaan isännän ulottumattomissa olevia koiria. Esimerkiksi vierasperäisten pienpetojen pyyntiin käytettävät luolakoirat, jotka toimivat metsästäjän tiukassa ohjauksessa, eivät aiheuta ristiriitaa alueelle asetettujen suojelutavoitteiden osalle. Saalis seurannan toteuttamisen osalta riistanhoitopiiri toivoo paikallisille metsästäjille ja riistanhoitoyhdistyksille Metsähallitukselta jonkinlaista tukea esimerkiksi pienpetojen pyyntilaitteiden muodossa.

-Ks edellinen kohta.
+Ks edellinen kohta.

Lemin-Taipalsaaren riistanhoitoyhdistys

Kuten käyttö- ja hoitosuunnitelmasta käy ilmi, on metsästyssuureilla alueelta vuokrattuja metsästyksmaita. Metsästyseurat ovat yksi avaintekijä alueen kotoperäisten eläinten suojelussa. Alueelle on jo levittäytynyt supikoira sekä minkki. Kumpikin on ns. tulokaslaji, joka ei kuulu Suomen luontoon. Ilman alueella tapahtuvaa metsästystä vaarantuvat monien alueella asuvien eläinten pesinnät. Lemin-Taipalsaaren riistanhoitoyhdistys suhtautuu positiivisesti Lietvesi-Luonterin hoitosuunnitelmaan, mikäli pidetään huoli siitä että, metsästys alueella ei vaarannu.

+Ei toimenpiteitä.

MAASTOLIIKENNE**Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiirit**

Luvussa 8.4 mainitaan keväisen moottorikelkkailun saimaannorppalle aiheuttama häiriö ja todetaan seuraavaa: "Mikäli luvussa 5.2.2 esitettyjen mittarien perusteella häiriöön on syytä puuttua, talviaikaista moottoriliikennettä voidaan luonnonarvovyöhykkeillä ryhtyä maastoliikenneläin nojalla ohjaamaan." Mielestämme edellä mainittu ohjaustarve on jo olemassa. Ohjausjärjestelmä olisi tarpeen luoda nopeasti jo liikenteen nykyistä tasoa varten. Näin se olisi valmiina ympärivuotisen loma-asuntojen käytön lisääntyessä ja siitä seuraavan talviaikaisen maastoliikenteen kasvaessa.

-Jääliikenteen ohjaaminen on tarpeen, ja se on jo aloitettu tiedottamalla mm. kelkkakerhoille norpan pesinnän kannalta herkimmistä alueista, joilla ajamista tulisi välttää. Lisäksi valtionmaita koskevat talviaikaiset mairinnousukiellot saatetaan voimaan mahdollisimman nopeasti; aikataulu riippuu suojelualueiden säädösvalmistelun etenemisestä. Mikäli liikkumisesta aiheutuva häiriö suhteessa norppakannan yleiseen tilaan kehittyä edellä mainituista toimenpiteistä (ja verkkokalastusrajoituksista) huolimatta epäsuotuisasti, on syytä harkita lisäksi myös maastoliikenneläin (1710/1995) sallimia keinoja jäällä liikkumisen ohjaamiseksi.

+Ei toimenpiteitä.

TUTKIMUS**Kaakkois-Suomen ympäristökeskus**

Tutkimus ja seuranta mainitaan suunnitelmassa muutamissa kohdissa, mutta alueella tehtäviä seurantoja ja mahdollisesti tarvittavia tutkimuksia olisi hyvä esitellä ja käsitellä perusteellisemmin.

-Suunnittelualueella on tarpeellista täydentää erityisesti alueen hoidon ja käytön kestävyden seurantaa edistävää tutkimusta, mikä pitää sisällään tarpeita lajitiedon täydentämisestä aina soveltavaan yhteiskunta- ja taloustieteelliseen tutkimukseen. Metsähallitus tekee ja tilaa aluetta koskevia selvityksiä osana valtakunnallista lajien ja luontotyyppien seurantasuunnittelua.
+Tekstiin lisätään maininta vuotuisista saimaannorpan pesä- ja poikaslaskennoista.

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	MH:N KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA
<p>YHTEISTYÖ Kaakkois-Suomen ympäristökeskus Yhteistyötahoissa s. 65 ei ole mainittu Kaakkois-Suomen ympäristökeskusta. Tässä vaiheessa voisi myös harkita, kannattaisiko alueellisten ympäristökeskusten sijasta yhteistyötahona jo puhua tulevista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista. Virkistyskäytön palveluvarustuksen toteuttajissa ei puolestaan ole mainittu Etelä-Karjalan virkistysalueesäätöä.</p>	<p>-Lisäykset ovat aiheellisia. +Lisätään yhteistyötahoihin maininta elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskuksista, Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan maakuntaliitoista sekä Etelä-Karjalan virkistysalueesäätöstä.</p>
<p>VAIKUTUSTEN ARVIOINTI Etelä-Savon maakuntaliitto Etelä-Savon maakuntaliitto on rahoittanut Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelman laadintaa sekä samanaikaisesti tehtävää Puumalan kunnan matkailun Master Plan -suunnitelmaa. Lisäksi maakuntaliitto rahoittaa hanketta, joka koskee saimaannorpan suojelua ja kalastuksen yhteensovittamista. Näiden suunnitelmien on tarkoitus yhdessä edistää maakunta-kaavan toteutumista sekä saimaannorpan suojelua alueella. Lietveden ja Luonterin hoito- ja käyttösuunnitelma sekä matkailun Master Plan tulisi yhteen sovittaa ja muodostaa niiden esityksistä yhteinen kokonaisnäkemys. Hoito- ja käyttösuunnitelmaa tulisikin täydentää luvulla, jossa käsiteltäisiin alueella vireillä olevia suunnitelmia ja niiden suhdetta luonnonarvojen hoitotavoitteisiin.</p>	<p>-Hoito- ja käyttösuunnitelman kytkeytymistä muihin mainittuihin suunnitelmiin ja niiden tavoitteisiin on tarpeen tuoda paremmin esiin. +Lisätään suunnitelman lukuun 15.1.1 Virkistyskäyttö, luontomatkailu ja loma-asutus kappale hoito- ja käyttösuunnitelman, Puumalan matkailun Master Planin ja Saimaannorppa suojellaan sopimalla -hankkeen yhteisvaikutuksista alueella.</p>
<p>Metsänomistajien liitto Järvi-Suomi S. 67 todetaan, että luonnon-suojelulain mukaan Natura-alueen arvoja mahdollisesti heikentävistä toimenpiteistä on tehtävä ympäristövaikutusten arviointi. Sama koskisi myös Natura-alueen ulkopuolisia hankkeita, joilla voisi olla Natura-alueelle haitallisia vaikutuksia. Hallituksen esityksessä LsL 65 § perusteluissa ulkopuolisilla hankkeilla tarkoitetaan todella merkittäviä, isoa haittaa aiheuttavia hankkeita. Normaali metsätalouden harjoittaminen harvoin aiheuttaa merkittävä haittaa. Tekstiin tuleekin lisätä, että ulkopuolisten hankkeiden haitallisilla vaikutuksilla tarkoitetaan merkittäviä haittoja.</p>	<p>-S. 67 taustoitetaan hoito- ja käyttösuunnitelman vaikutusten arviointia. Koska tämä hks kohdistuu ainoastaan Natura-alueelle, kappaleessa ei ole käsitelty suunnittelun ulkopuolelta alueeseen kohdistuvien hankkeiden vaikutuksia. Kappaleessa on kyllä viitattu luonnonsuojelulakiin (1096/1996), jonka mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla on selvitettävä suunnitelman vaikutukset kohteen luonnonarvoihin – myös Natura-alueen ulkopuolisten hankkeiden osalta. LsL:n 65. §:n mukaan kynnys ylittyy, jos ”hanke yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -alueen valinnan perusteena olevia luonnonarvoja”. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen mukaan arviointikynnys ylittyy ”ellei objektiivisten seikkojen perusteella ole poissuljettua, että heikentäviä vaikutuksia alueeseen aiheutuu joko erikseen tai yhdessä” (C-127/02, ks. myös mm. KHO:2008:72). Edellä mainitun perusteella voidaan todeta, että vaikutusten arvioinnin kynnys ei oikeuskäytännössä ole erityisen korkea. Varsinaisessa Natura-arvioinnissa vaikutusten merkittävyys tulee punnittavaksi tapauskohtaisesti Natura-alueeseen kohdistuvan hankkeen ja alueen perusteena olevien luontoarvojen erityispiirteisiin tukeutuen. +Tekstiin lisätään luonnonsuojelulain 65. §:n määritelmä Natura-arviointikynnyksen ylittymisestä.</p>
<p>Kaakkois-Suomen ympäristökeskus Suunnitelman vaikutuksia on arvioitu laajasti. Natura-arvioinnin osalta s. 71 esitetty taulukko vaikutuksista Natura 2000 -luontotyypeihin on kuitenkin hieman harhaanjohtava, koska ainoastaan luontotyyppiin pikkujoet ja purot osalta taulukossa todetaan, että suunnitelmalla ei ole merkittäviä vaikutuksia. Tästä voi syntyä mielikuva, että muut taulukossa esitetyt vaikutukset (myös haitalliset) ovat merkittäviä, vaikka s. 73 todetaankin, että suunnitelman toteuttaminen ei heikennä niitä luonnonarvoja, joiden perusteella Lietveden ja Luonterin alueet on liitetty Natura 2000 -verkostoon. Taulukkoa kannattaisi tältä osin selkeyttää.</p>	<p>-Tarkennus on aiheellinen. +Korvataan taulukossa viimeisen sarakkeen otsikointi ei merkittäviä vaikutuksia muotoon ei odotettavissa vaikutuksia.</p>

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS**MH:N KOMMENTTI SEKÄ
AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA**

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI**Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiirit**

Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon luonnonsuojelupiirien kanta on, että Natura-alueiden perustamisen ja niiden hoidon ensisijainen tavoite tulee olla luonnonsuojelun eikä taloudellisen toiminnan edistäminen. Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueilla näiden osin vastakkaisten toimintojen yhteensovittaminen on haastavaa. Tavoitteena tulisi olla vähän kuormittavan luontomatkailun ja -retkeilyn edistäminen. Alueelle eivät sovi moottorikelkkasafarit, vesiskootterit eivätkä lentokoneet. Saimaan järviluonnon säilyttäjänä ja ennen kaikkea vahvistuvan saimaannorppakannan asuinsijana Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueet ovat alueellisesti ja valtakunnallisesti merkittäviä. Niiden merkitys alueen imagolle on suuri ja tulee entisestään kasvamaan.

-Matkailun alueella tulee olla ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävää.
+Ei toimenpiteitä.

Metsähallituksen vahvistuskirje

Etelä-Suomen luontopalvelut

31.12.2009
5936/623/2009

kirjeenne 29.12.2009

**LIETVEDEN JA LUONTERIN HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMAN
HYVÄKSYMINEN**

Etelä-Suomen luontopalvelut on viitekirjeellään lähettänyt Metsähallituksen hyväksyttäväksi Lietveden ja Luonterin (FI0500024, FI0500021) hoito- ja käyttösuunnitelman. Suunnittelualan pinta-ala on noin 27 700 hehtaaria.

Metsähallitus hyväksyy suunnitelman esitetyssä muodossaan toteutettavaksi omien alueittensa osalta.

Luontopalvelujohtajan sijaisena apulaisjohtaja

Marja-Liisa Hintsanen

Erikoissuunnittelija

Timo Halme

TIEDOKSI: Etelä-Savon ympäristökeskus
Kaakkois-Suomen ympäristökeskus
Etelä-Suomen luontopalvelut

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 186 Mattus, I. 2010: Itä-Inarin paikannimistö. 278 s.
- No 187 Rantala, O. & Haanpää, M. (toim.) 2010: Luontolomia kaupunkikohteessa. Luontomatkailun kehittäminen Rovaniemellä. 69 s.
- No 188 Haanpää, M. & Rantala, O. (toim.) 2010: Vieraskirjat palvelujen kehittämisen välineenä. Ulkomaiset matkailijat Urho Kekkosen kansallispuistossa. 66 s.
- No 189 Milovidova, N., Alexeeva, N., Lentsman, N. & Halinen, A. (ed.) 2010: Assessment of the management state and needs of regional protected areas in the North-West Russia (Arkhangelsk Region, Vologda Region, Leningrad Region, Murmansk Region, Republic of Karelia, St. Petersburg). 112 s.
- No 190 Наталья Миловидова, Надежда Алексеева и, Наталия Ленцман & Арья Халинен (ред.) 2010: Оценка состояния управления и потребностей региональных особо охраняемых природных территорий на Северо-Западе России (Архангельская Область, Вологодская Область, Ленинградская Область, Мурманская Область, Республика Карелия, Санкт-Петербург). 114 s.
- No 191 Yliniva, M. & Keskinen, E. 2010: Perämeren kansallispuiston vesimakrofytyt. Peruskartoitus ja näytteenottomenetelmien vertailu. 66 s.
- No 192 Juutinen, R. ym. 2010: Lähteikköjen ennallistamistarve. Kasviyhteisöjen ja ympäristön rakenteen tarkastelu. 59 s.
- No 193 Juutinen, R. (toim.) 2010: Lähteikköjen ennallistamistarve. Hyönteislajiston tarkastelu ja koko hankkeen yhteenveto. 133 s.

Sarja B

- No 141 Laakso, J. 2010: Kilpisjärven luontotalon asiakastutkimus 2009. 44 s.
- No 142 Sarlin, A., Nygrund, S. & Meriruoho, A. 2010: Företagsundersökning i världsarvet Kvarkens skärgård 2009. 46 s.
- No 143 Sarlin, A., Nygrund, S. & Meriruoho, A. 2010: Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen yritystutkimus 2009. 48 s.
- No 144 Hyttinen, R. & Kortelainen, T. 2010: Pyhätunturin luontokeskuksen asiakastutkimus 2008. 48 s.
- No 145 Airaksinen, S. & Kuusiniva, M. 2010: Syötteen luontokeskuksen asiakastutkimus 2008–2009. 39 s.
- No 146 von Boehm, A. 2010: Nuuksion kansallispuiston kävijätutkimus 2009–2010. 60 s.
- No 147 Laukkanen, M. 2010: Kolin kansallispuiston yritystutkimus 2009–2010. 67 s.
- No 148 Leinonen, K., Seppänen, M., Raasakka, N. & Magga, A. 2011: Urho Kekkosen kansallispuiston kalastus- ja retkeily selvitys 2008. 36 s.
- No 149 Metsähallitus 2011: Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien tilinpäätös ja toimintakertomus 2010. 62 s.

Sarja C

- No 74 Metsähallitus 2010: Saarijärven aarnialueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 45 s.
- No 75 Metsähallitus 2010: Vorlokin Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 48 s.
- No 76 Metsähallitus 2010: Koloveden kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 87 s.
- No 77 Metsähallitus 2010: Linnansaaren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 87 s.
- No 79 Metsähallitus 2010: Aatsinki–Onkamon, Peuratunturin ja Suksenpaistama–Miehinkävaaran Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 61 s.
- No 80 Metsähallitus 2010: Kolvananuuro ja lähialueet Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 77 s.
- No 81 Metsähallitus 2010: Kaldoaivin erämaa-alueen sekä Sammuttijängän–Vaijoenjängän soiden-suojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 175 s.
- No 82 Metsähallitus 2010: Metsäkylän Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2009–2018. 41 s.
- No 84 Metsähallitus 2010: Muotkatunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 184 s.
- No 85 Kyöstilä, M., Erkkonen, J., Sulkava, P. & Lohiniva, S. 2010: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston luontomatkailusuunnitelma. 82 s.
- No 86 Pulkkinen, P., Partanen, T., Kiiskinen, A. & Laakkonen, M. 2010: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston kalavesien hoito- ja käyttösuunnitelma. 40 s.
- No 87 Laukkanen, M. 2010: Kolin–Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelma. 39 s.
- No 88 Metsähallitus 2010: Pyhä-Häkin kansallispuiston ja Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 104 s.
- No 89 Metsähallitus 2011: Lätäsenon–Hietajoen soidensuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 136 s.
- No 90 Pulkkinen, E. 2011: Idän Taigan luontomatkailusuunnitelma. Hossa, Kalevalapuisto, Ystävyden puisto. 49 s.
- No 91 Metsähallitus 2011: Kalevalapuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 143 s.
- No 92 Metsähallitus 2011: Tarvantovaaran erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 166 s.

ISSN-L 1796-2943
ISSN 1796-2943 (verkkójulkaisu)
ISBN 978-952-446-864-0 (verkkójulkaisu)

Julkaisu on luettavissa osoitteessa:

www.metsa.fi/hks